

Anàlisi de sèries infantils preescolars de Clan TVE:

Dora La Exploradora, Peppa Pig i Pocoyó

Gemma Palà
gemmapana@gmail.com
orcid.org/0000-0001-7368-8596

Universitat Pompeu Fabra, juliol 2013
Departament de Comunicació

Extracte

Anàlisi de sèries preescolars de Clan TVE és un treball de fi de grau que s'emmarca en l'itinerari de Teories de la Comunicació del Grau de Comunicació Audiovisual. El seu objecte d'estudi són les sèries infantils de televisió destinades a nens/es en edat preescolar, i el seu objectiu de recerca és analitzar programes preescolars per determinar quines elements utilitzen per adequar-se al seu *target*. Les sèries analitzades pertanyen al canal temàtic infantil i juvenil Clan de RTVE que emet en territori espanyol: *Dora la Exploradora*, *Peppa Pig* i *Pocoyó*. Totes tres sèries tenen bons índexs d'audiència i han estat premiades a nivell nacional i internacional. L'anàlisi es fragmenta en tres àmbits d'estudi que corresponen a la narració, a la forma visual i sonora del text i als valors que, posats en conjunt, esdevenen clau per determinar en quina mesura les sèries estan dissenyades per al públic preescolar. Aquest treball acadèmic pretén establir unes conclusions que portin a la reflexió a tots aquells que estan involucrats en la experiència televisiva d'un infant.

Paraules clau

Sèries infantils, edat preescolar, valors televisius, Clan TVE, *Dora la Exploradora*, *Peppa Pig*, *Pocoyó*

Agraïments

Voldria donar les gràcies a totes aquelles persones
que han aportat el seu granet de sorra per aquest treball.

Al Joan Ferrés, per tutoritzar-me el treball.

A la Mercè Oliva, per orientar-me quan més ho necessitava.

Al Reinald Besalú, per facilitar-me informació necessària per a la investigació.

A tots els meus, per la seva paciència infinita.

Sumari

1.	Introducció.....	3
2.	Marc teòric.....	6
2.1.	L'impacte de la televisió en la infància.....	6
2.2.	Els programes televisius infantils.....	12
2.2.1	La regulació de la programació infantil.....	13
2.2.2	Indicadors de qualitat de programes infantils.....	16
2.3.	Una programació pensada i creada per a infants: Clan TVE.....	21
3.	Metodologia.....	23
3.1.	Introducció.....	23
3.2.	Mètode d'anàlisi.....	23
3.3.	Elements d'anàlisi.....	24
3.3.1	Narració.....	26
3.3.2	Forma visual i sonora.....	29
3.3.3	Valors.....	31
3.4.	La mostra d'anàlisi.....	33
4.	Anàlisi de la mostra: sèries infantils preescolars.....	35
4.1.	<i>Dora la Exploradora</i>	35
4.1.1.	Introducció.....	35
4.1.2.	Anàlisi.....	36
4.1.2.1.	Narració.....	36
4.1.2.2.	Forma visual i sonora.....	40
4.1.2.3.	Valors.....	42
4.1.3.	Conclusions.....	46
4.2.	<i>Peppa Pig</i>	48
4.2.1.	Introducció.....	48
4.2.2.	Anàlisi.....	49
4.2.2.1.	Narració.....	49
4.2.2.2.	Forma visual i sonora.....	53
4.2.2.3.	Valors.....	56
4.2.3.	Conclusions.....	61

4.3. <i>Pocoyó</i>	63
4.3.1. Introducció.....	63
4.3.2. Anàlisi.....	64
4.3.2.1. Narració.....	64
4.3.2.2. Forma visual i sonora.....	67
4.3.2.3. Valors.....	70
4.3.3. Conclusions.....	74
5. Conclusions finals.....	76
6. Bibliografia.....	80
7. Annexes.....	84
Annex 1: Consum mitjà televisiu de nens de 4 a 12 anys.....	84
Annex 2: Document intern del Consell Audiovisual de Catalunya.....	85
Annex 3: Quota de pantalla de Clan (2007-2013).....	87
Annex 4: Fitxa tècnica de les sèries infantils preescolars de Clan.....	88
Annex 5: Programació de Clan (30 maig a 5 juny 2013).....	89
Annex 5.1: Graells de programació diàries de Clan.....	89
Annex 5.2: Recompte de minuts diaris i setmanals.....	96
Annex 6: Dades audiència de les sèries infantils preescolars de Clan..	98
Annex 7: Llistat dels capítols analitzats.....	100

1. Introducció

“Los dibujos animados representan una alternativa de enseñanza-aprendizaje en la que el niño o la niña pueden aprender conceptos, procedimientos, actitudes normas a través de sus héroes favoritos”

(Rajadell, Pujol, Violant, 2005)

L'infant és un voraç consumidor televisiu. Així ho indiquen les estadístiques, i així ho demostra l'augment de l'oferta televisiva infantil. Una programació que vol emetre continguts infantils, però, a quin preu? Produir amb qualitat és car, i invertir en productes barats amb bones xifres d'audiència és possiblement més intel·ligent, però més inconscient. I aquí sorgeix el debat. La televisió és considerada un instrument de socialització, i això hauria d'implicar múltiples responsabilitats per aquelles figures que incideixen en el consum de l'infant. Els responsables no són només els programadors i productors de televisió, sinó que escola i família hi tenen molt a dir i, sobretot, a fer.

Els dibuixos animats són per excel·lència una de les experiències televisives més divertides per als infants, però aquest entreteniment no és un simple passatemps, sinó que està impregnat d'actituds, comportaments, valors, etc. que tenen una influència en l'infant. No hauria de ser utilitzada com una televisió cangur sinó com una televisió nodrissa. Cal que tothom en prengui consciència, i el paper dels investigadors en comunicació infantil ha d'ajudar a fer-ho. La batalla per aconseguir una major qualitat en els continguts infantils no s'atura.

La vulnerabilitat dels nens/es i nenes davant la televisió fa necessari vetllar perquè es produeixin i es consumeixin uns continguts adequats. I encara més si aquests infants estan en la primera etapa de la seva vida i, per tant, esdevenen una tabula rasa on les experiències televisives ataquen amb més força. Aquesta és la raó per la qual neix aquest treball. Des del món de la recerca en comunicació és possible donar respostes a pares i educadors sobre quines pautes televisives s'amaguen darrera els programes infantils. Els pares poden impedir que els seus fills consumeixin televisió, i privar-los de mirar segons quins programes o pel contrari fomentar-ne d'altres, però, quins criteris utilitzen a l'hora de considerar adequat un programa infantil?

L'objectiu del treball és poder determinar quins elements de les sèries infantils preescolars estan dissenyats i pensats per a nens/es en edat preescolar. Concretament de tres programes televisius, *Dora la Exploradora*, *Peppa Pig* i *Pocoyó*, i atenent a variables de narració, forma visual i sonora i valors. La idea és poder fer un llistat d'aquells aspectes més significatius que justifiquin el grau d'adequació entre els programes televisius i la seva audiència infantil. Realitzar aquesta anàlisi ha de permetre una valoració final que posi en relació les tres sèries estudiades.

Els objectes d'estudi són, doncs, tres sèries infantils preescolars que s'emeten en un dels canals infantils més representatius i més ben valorats en el panorama televisiu espanyol: Clan TVE. S'ha volgut analitzar una realitat molt concreta per tal d'extreure el màxim d'informació, per la qual cosa es seguirà una metodologia qualitativa que permeti aprofundir en el contingut televisiu i així aconseguir unes conclusions fonamentades. A continuació, es detallen les seccions que componen l'estudi.

Per poder determinar quins elements televisius estan pensats i dissenyats per a nens/es preescolars, s'ha dut a terme una recerca entorn els estudis realitzats en l'àmbit de la comunicació infantil. Aquesta recerca serà plasmada en el segon apartat del treball, corresponent al marc teòric. La suma de cada estudi donarà lloc a un conjunt compacte que arreplegui aquelles propostes i valoracions més interessants i significatives per a l'objectiu d'estudi d'aquest treball.

És en el marc teòric on es justificarà la importància d'estudiar sèries infantils preescolars, ja que nombroses investigacions demostren que la televisió efectivament té impacte en els nens/es i nenes i, més específicament, en el seu desenvolupament cognitiu i emocional. Al mateix temps, es farà referència a les polítiques de programació a nivell espanyol per tal de conèixer quins criteris es fan servir per vetllar per la protecció de la infància. A més, es recolliran exemples d'indicadors de qualitat de programes infantils, alguns dels quals seran traslladats en l'anàlisi d'aquest treball.

Seguidament, es detallarà la metodologia emprada, que inclou l'explicació del mètode d'anàlisi (de caire qualitatiu) i el llistat d'elements que s'analitzaran, que es corresponen a la narració, la forma visual i sonora i els valors, els quals han estat seleccionats després de conèixer les diverses propostes en l'àmbit d'investigació de la comunicació infantil. A més,

L'apartat de metodologia inclou una secció on s'expliquen els motius que han dut a elegir les tres sèries infantils esmentades, així com el nombre d'unitats que s'analitzen i el període al que es corresponen.

L'apartat següent, el quart, és el gruix significatiu del treball atès que és on s'analitzaran i s'explicaran els resultats obtinguts després de visionar varis capítols de les sèries preescolars. Aquesta secció es divideix segons els tres programes (*Dora la Exploradora*, *Peppa Pig* i *Pocoyo*), i dins d'aquests es diferencien tres subapartats que fan referència als elements d'anàlisi. A més, per cada sèrie es procedirà al redactat d'unes conclusions que, més que entrar a valorar els programes, sintetitzaran tot allò explicat, descrivint els aspectes més destacats al llarg de l'anàlisi.

Finalment s'inclourà el cinquè apartat, que tanca el redactat del treball i que es correspon amb les conclusions finals, espai per posar en relació les tres sèries infantils preescolars i poder respondre a l'objectiu del treball, és a dir, determinar quins dels seus elements estan pensats i dissenyats per a nens/es preescolars. Tindrà un caire més valoratiu i reflexiu, tot ressaltant els aspectes més rellevants que s'hauran descobert al llarg del treball i que donen sentit a la investigació.

2. Marc teòric

2.1. L'impacte de la televisió en la infància

Una de les qüestions que pren forma en el marc teòric és la influència que la televisió pot tenir en els infants. Si bé el present treball no estudia aquesta relació, és imprescindible fer-hi referència ja que, al cap i a la fi, el motiu d'analitzar continguts infantils radica en el fet que aquests poden generar algun tipus d'efecte cap al petit espectador, ja sigui de comportament, de conformació o reafirmació de valors, d'aprenentatge de nou vocabulari, etc. El que interessa, doncs, és justificar a través d'investigacions prèvies i de diferents autors per què és important analitzar i qüestionar els programes televisius que consumeixen els nens/es.

En les últimes dècades el binomi entre televisió i infància ha estat un tema recurrent i de màxima preocupació per a investigadors d'arreu del món. Aquesta preocupació té molt a veure amb el creixent consum televisiu per part dels nens/es, qüestió relacionada amb l'augment de l'oferta mediàtica i l'augment del temps lliure (Domínguez i Schade, 2005). A Espanya, els infants de 4 a 12 anys es passen més de cinc hores setmanals davant la televisió (annex 1). Força sovint la televisió es considera un actor més, juntament amb la família i l'escola, que incideix directament en el desenvolupament intel·lectual i emocional del nen. *“La pequeña pantalla se ha convertido en una especie de profesor o una ventana al mundo a lo que los niños se asoman continuamente y del que extraen valores y modelos de comportamiento que puede utilizar como referentes en su vida cotidiana”* (Fernández i López de Ayala, 2011: 34)

En l'actualitat es segueix estudiant quina influència i/o impacte tenen els mitjans de comunicació sobre els més petits però, sens dubte, les teories no són tan fatalistes com dècades anteriors, sinó que la majoria d'autors coincideixen a dir que la influència que pugui tenir la televisió dependrà de múltiples factors, en altres paraules, d'un marc sociestructural.

Emily Moyer-Gusé i Karyn Riddle (2010) recullen alguns dels principals elements que influeixen a l'hora de determinar la quantitat de consum televisiu per part d'un nen. Parlen de les característiques domèstiques, referents al nombre de televisors a la llar o nivell de vida de la família; els trets individuals del nen, com l'edat o la capacitat cognitiva; les influències situacionals, com són el període de l'any i el moment del dia en què es produeix

el consum; i, finalment, els factors socials en referència a la dificultat d'accés a la televisió per part del nen, que evidentment condiciona el seu consum.

Però per què es considera la televisió un mitjà de gran influència? Bàsicament per la seva condició d'instrument de socialització, per ser transmissor de "*normas, valores y conceptos que compiten con las que sumisitrán la familia y el sistema educativo*" (García Matilla citat per Moreno, 2008: 412). Per entendre-ho, prenem com a referència l'explicació que recull Laura Moreno (2008):

- ▣ La televisió té capacitat expressiva gràcies a la transmissió d'imatges, que ens arriben per la via emocional i de forma directa.
- ▣ La televisió és una "finestra al món", perquè associem les imatges amb la nostra realitat, donant-li l'atribut de credibilitat i oblidant que allò que veiem és fruit d'una narració subjectiva.
- ▣ La televisió té la capacitat de despertar-nos emocions, i les emocions no són racionals, sinó que entren en la subjectivitat de cada persona.

És així com es parla d'un vincle entre imatges i emocions: "*La imagen ha ejercido una poderosa influencia puesto que es la vía de concreción de las emociones. Penetra en caminos emotivos e inconscientes y así suscita menores resistencias conscientes. [...] Los profesionales que se dedican al mundo televisivo son conscientes [...] del poder seductor de la emoción, que es lo que este medio transmite con más fuerza*" (Moreno, 2008; 413-414). En la mateixa línia en parla Joan Ferrés (1995) en referir-se que la televisió es regeix pel principi d'audiència; és a dir, pretén atreure els espectadors utilitzant aquells elements que permetin obtenir una major atenció; "*privilegia lo dinámico sobre lo estático, lo sensorial sobre lo conceptual, lo sonoro sobre lo silencioso*" (Ferrés, 1995: 38). Totes aquestes idees les engloba en el concepte de televisió com espectacle, ja que desenvolupa mecanismes d'identificació i projecció cap a l'espectador a través de tensions sensorials.

Aquesta qüestió esdevé especialment delicada si es parla d'espectadors infantils. Els educadors insisteixen en la necessitat d'educar a través d'allò conceptual i no emocional, precisament el contrari del que fa la televisió, ja que els infants estan menys preparats per enfrontar-se a la pantalla televisiva: són més vulnerables. "*La sociedad del espectáculo se basa fundamentalmente en la vía emocional, mientras que la escuela prepara a los alumnos en la vía racional*" (Ferrés, 1995: 40). Els nens/es d'entre tres i sis anys i, per tant, els nens/es en edat

preescolar, encara no tenen capacitat per “negociar” el sentit dels missatges, per la qual cosa necessiten que les coses se’ls hi presentin de forma racional i no emocional.

No obstant, sembla difícil produir programes racionals per un tipus de públic tan prematur, ja que s’ha demostrat que els nens/es preescolars es guien i presten atenció segons allò cridaner, com poden ser els colors, perquè precisament és el que els genera sensacions i emocions més fortes (Domínguez i Schade, 2005).

Per això, quan es parla d’imatge s’ha de parlar d’operacions perceptives que s’engeguen a través d’elements com la composició, la llum, l’escenografia, la posada en escena, el punt de vista, el moviment, etc. Es considera, per tant, que els discursos audiovisuals incideixen en el desenvolupament cognitiu dels menors: en la construcció que els nens/es fan de la realitat social, tant en la construcció de la identitat personal com en l’adquisició de coneixement del món. S’explica perquè els programes de televisió permeten al nen explorar i conèixer realitats que encara no han pogut experimentar (Domínguez i Schade, 2005).

Així doncs, els investigadors coincideixen a afirmar que efectivament la televisió pot produir i produeix efectes en els nens/es. No obstant, no existeix un consens en determinar de quin tipus d’efectes es tracten, si positius o negatius ja que, tal i com s’ha explicat en paràgrafs anteriors, no tots els nens/es reben els efectes de la mateixa manera i, encara menys, ho fan en el mateix context. *“Para algunos niños y en determinadas condiciones, cierta televisión es perjudicial, para otros niños en las mismas condiciones puede ser beneficiosa. Para la mayoría de los niños, en la mayoría de las condiciones, la mayor parte de la televisión no es, probablemente, perjudicial ni beneficiosa de una forma especial”* (Espinar, 2006: 2).

En aquest punt, però, és interessant parlar d’un estudi nord-americà que ha tingut força repercussió en l’àmbit d’investigació de la televisió i la infància, ja que força autors el prenen com a punt de referència. Es tracta d’un estudi realitzat l’any 1999 per l’APP (The American Academy of Pediatrics), que recomana que els nens/es menors de 2 anys no estiguin exposats a la televisió. De fet, és el primer cop que es diu que els infants de fins a 2 anys no haurien de veure la televisió. Daniel R. Anderson i Tiffany A. Pempek (2005) revisen aquest estudi i fan una sèries de matisacions i suggeriments.

Per entendre la seva proposta cal referir-se a dos conceptes. En primer lloc parlen de *foreground television* definida com aquella programació que està dissenyada i pensada pels nens/es petits i que, conseqüentment, és comprensible per ells. Però la seva interessant aportació és el concepte de *background television*, aquella programació televisiva que no està produïda per als infants però que igualment consumeixen. Aquest concepte és el que en bona part justifica la hipòtesi de l'APP de què els menors de dos anys no haurien d'estar exposats a la televisió. De fet, Anderson i Pempek expliquen que el *background television* funciona tan sols com una remor de fons i que el que acaba provocant és que el nadó es distregui de l'activitat que estava realitzant (com per exemple el joc); quan reprèn l'activitat ja no presta la mateixa atenció que abans de veure la televisió.

En aquesta mateixa línia insisteixen Courage i Setliff en un estudi sobre la capacitat d'atenció dels infants cap a la televisió: "*as background television is not intended for young infants and children, certain of its salient formal features will elicit orienting and in so doing can distract them from ongoing to play and social interactions*" (Courage i Setliff, 2010: 221). Arran d'aquest estudi nord-americà, a Espanya també s'ha realitzat un comunicat per part de l'Associació Espanyola de Pediatria (AEP), que indica les conseqüències que pot tenir un consum televisiu prematur: cada hora de consum televisiu d'un nen de 1 a 3 anys incrementa en un 10% les probabilitats que aquell nen tingui un trastorn d'atenció als 7 anys (García i Torres, 2009).

Amb el concepte de *background television*, Anderson i Pempek volen recalcar la necessitat de conscienciar a pares, educadors i investigadors que cal tenir en compte que el consum televisiu d'un nen no passa només per aquells programes destinats a ells, sinó d'altres que inconscientment el nen escolta i fins i tot mira i que, igualment, poden tenir efecte en el seu desenvolupament cognitiu. Malgrat que el *background television* no forma part de l'objecte del present treball, és interessant tenir-lo en compte, si més no de forma anecdòtica, per entendre la complexitat d'investigar la influència televisiva cap als nens/es. Les noves investigacions afegeixen *handicaps* i conceptes que mai abans s'havien tractat però que, en canvi, poden influenciar en bona mesura la relació entre la televisió i la infància.

El que sí que cal parar-se a considerar és la creença de què aquells programes que es dirigeixen directament als nens/es n'aconseguiran una major atenció "*it appears that videos and TV programs that are directed at infants and toddlers can gain high levels of sustained attention*" (Anderson i Pempek, 2005: 510). Aquesta és una idea que es recuperarà en l'anàlisi dels

programes preescolars, ja que un dels aspectes a valorar és si s'engeguen mecanismes per captar l'atenció dels infants. De fet, els propis autors parlen d'elements que són especialment rellevants per cridar l'atenció dels més petits, com ara els canvis visuals i auditius i el grau de comprensió del text (major comprensió, major atenció). A tall d'exemple, el 99% dels programes de televisió infantils d'Estats Units per a nens/es preescolars està basat en la música perquè aquesta agrega emocions que fan canviar l'atenció i recepció del nen (Willem, 2009: 171).

Courage i Setliff fan especial èmfasi en el concepte d'atenció atès que el seu estudi intenta definir quins són els elements televisius que aconseguixen una atenció sostinguda per part de l'infant, similar a les conclusions de la recerca d'Anderson i Pempek: “*within a program toddler's attention to television increased and remained high in the presence of features such as children, puppets, singing, music and sound effects but decreased during periods of low action or adult narration when content of the material was held constant*” (Courage i Setliff, 2010: 225). Recorden, però, que el fet que un nen presti atenció a un contingut determinat depèn també de factors externs al mitjà televisiu, com són l'experiència prèvia que tingui amb el mitjà, el nivell de desenvolupament cognitiu i l'edat. El que està clar és que, a mesura que l'infant creix, la seva atenció cap a la televisió té més a veure amb la comprensió del text i no tant amb els elements formals que hi apareixen. “*The findings support the idea that attention is highest for content that remains within the child's level of comprehensibility*” (Anderson i Pempek, 2005: 511).

Courage i Setliff atribueixen un valor més als colors i formes dels objectes o personatges televisius, i ho fan a través del concepte de *visuo-spatial orienting*. Si bé tal i com s'ha explicat són elements que permeten captar l'atenció dels més petits perquè funcionen com estímuls (colors llampants, canvis de música, etc), serveixen al mateix temps com indicadors de significat pel fet que el nen és capaç de relacionar un color, una forma, etc. amb un personatge o objecte i, conseqüentment, li atribuirà un significat. És a dir, la repetició dels mateixos patrons visuals permet un reconeixement per part del nen, reconeixement que automàticament associarà amb un significat.

Retornant a l'estudi d'Anderson i Pempek, un altre dels elements que investiguen és el procés d'imitació per part de l'infant. La conclusió que extreuen és que el nen assimila i, per tant, imita més fàcilment allò que prové del món real (per exemple algun gest que li faci la seva mare) i no pas allò que veu a la televisió. Però això no significa que els esforços de

segons quins programes infantils per aconseguir l'imitació de vocabulari o de gestos siguin en va; hi ha un factor decisiu a l'hora de determinar l'aprenentatge que el nen pot adquirir gràcies a la televisió: la repetició. *“With sufficient repetition, learning from video can match learning from a live display [...] Associations become positive after age 2 when educational programs are viewed.”* (Anderson i Pempek, 2005: 518). Els investigadors matisen que aquesta estratègia difícilment tindrà efecte en nens/es de menys de 2 anys, ja que fins el moment cap estudi ha demostrat el contrari.

Amb tot, Anderson i Pempek conclouen que la televisió pot tenir un impacte positiu en els nens/es majors de dos anys, insistint en la necessitat que els textos siguin comprensibles perquè d'aquesta manera l'infant podrà rebre estímuls positius. *“By about age 2 1/2 years, understanding of television appears to improve significantly, and the evidence for a positive impact of educational television is clear”* (Anderson i Pempek, 2005: 519).

No s'ha d'oblidar que, malgrat que alguns estudis demostren que efectivament la televisió pot tenir un impacte positiu en la infància, d'altres reflexionen sobre les possibles conseqüències negatives que el consum televisiu pot comportar en una edat prematura. Tal i com recorden Courage i Seetliff, hi ha una sèrie de qüestions que actualment estan en debat i que pel moment cap estudi ha pogut rebatre. En primer lloc, asseguren que l'exposició a la televisió pot contribuir a problemes d'atenció per part del nen; en segon lloc, consideren el consum televisiu una activitat passiva que fa minvar el temps que els nens/es podrien dedicar a altres activitats; i, finalment, es considera que un elevat consum televisiu pot reduir la interacció social i del llenguatge.

Així doncs, encara no existeix un consens ni una visió homogènia des del món científic i acadèmic sobre els efectes reals que la televisió pot tenir en els nens/es, especialment en el seu desenvolupament cognitiu i emocional. Però el que precisament realcen aquestes postures divergents és la necessitat de continuar investigant l'impacte televisiu en la infància alhora que s'han de seguir analitzant i tenint cura dels continguts audiovisuals, ja que efectivament s'han dut a terme diverses propostes per intentar establir uns estàndards que marquin en bona mesura el nivell de qualitat dels programes infantils, en definitiva, el nivell d'exigència dels seus productors.

2.2. Els programes televisius infantils

La preocupació sobre quins continguts televisius consumeixen els infants és una realitat que afecta a educadors, investigadors, programadors, productors de televisió i als propis pares. Malauradament, no sempre s'ofereixen programes de qualitat als més petits o, el que és pitjor, no gaudeixen d'una oferta televisiva suficientment àmplia pensada per a ells i que puguin consumir a qualsevol hora del dia.

La importància de produir programes audiovisuals que estiguin pensats per als nens/es rau en el fet que conformen un *target* d'audiència amb unes necessitats totalment diferents a les dels adults atès que es troben en una fase de ple desenvolupament psico-cognitiu i emocional, esdevenint així un públic especialment sensible i vulnerable davant segons quins continguts. *“El acceso a programación inadecuada puede provocar problemas conductuales en los niños por cuanto éstos no han sido realizados con formas audiovisuales diseñados para ellos”* (Souza, 2011: 5). De fet, l'edat és una de les característiques sociodemogràfiques que més influeix a l'hora de percebre els missatges televisius, i encara més si parlem d'audiència infantil *“las preferencias, intereses y formas de percepción de los niños varían de manera sustancial según el estadio de desarrollo cognitivo en el que se hallen inmersos”* (Marta, 2005: 23)

És per això que existeix una classificació del públic infantil segons la seva etapa cognitiva, emotiva i social. La indústria televisiva distingeix tres categories: nens/es de 0 a 5 anys (preescolars), nens/es de 6 a 9 anys i nens/es de 10 a 12 anys (Souza, 2011). No obstant, cada país té la seva pròpia classificació. En el cas d'Espanya es consideren aquests tres tipus de *target*, però quan es posa a la pràctica es tendeix a no diferenciar entre nens/es de 6 a 9 i de 10 a 12 anys, encabint-los al mateix sac. Evidentment dependrà de cada canal televisiu i dels seus criteris de programació, però en el que sí es coincideix és a diferenciar l'etapa preescolar i, conseqüentment, a oferir continguts audiovisuals destinats a aquest sector de públic, fet que ens interessa per tractar-se del nostre objecte d'estudi.

2.2.1. La regulació de la programació infantil

Cada país disposa d'un mecanisme propi de regulació dels continguts infantils, ja que com s'ha anat justificant és necessari tenir cura dels missatges que s'emeten pels més petits, i més tenint en compte que estudis internacionals demostren que la televisió pot tenir un impacte significatiu en el desenvolupament cognitiu i emocional dels nens/es. Per valorar quins elements actuen en els programes televisius per a preescolars és important conèixer si es tenen en compte les polítiques de regulació vigents.

Des de l'any 2004, Espanya disposa d'un codi d'autorregulació anomenat *Código de Autorregulación sobre Contenidos Televisivos e Infancia* format per Televisió Espanyola, Antena3, Telecinco, Sogecable Cuatro, Forta, VEO, NET TV i la Sexta. Aquest codi neix després d'acumular nombroses crítiques sobre els continguts infantils que s'emetien, atès que educadors i pares consideraven que no es tenien en compte els drets dels menors (Muñoz i Mora-Figueroa, 2007).

El codi estableix uns principis en referència a la programació infantil: de les 6.00 de la matinada fins les 22.00h de la nit es considera franja horària protegida pels menors. A més, s'estableix una franja de protecció reforçada en horaris de màxima audiència infantil, com és de 8.00 a 9.00h i de 17.00 a 20.00h i, als caps de setmana, entre 9.00 i 12.00h (García i Torres, 2009: 106). Durant aquestes franges protegides, les cadenes de televisió no poden emetre programes per a majors de 18 anys, i en les franges de protecció reforçada tampoc es poden emetre continguts que estiguin recomanats per a majors de 13 anys. Els principis del Codi són:

- ▣ Evitar els missatges o escenes d'explícit contingut violent o sexual que no tinguin contingut educatiu o informatiu en els programes propis de l'audiència infantil, així com en els seus talls publicitaris.
- ▣ Evitar la incitació als nens/es a la imitació de comportaments perjudicials o perillosos per a la seva salut, especialment la incitació al consum de qualsevol tipus de droga i culte a l'extrema primesa.
- ▣ Evitar la utilització instrumental dels conflictes personals i familiars com a espectacle que puguin crear desconcert als menors.

(García i Torres, 2009: 109)

El Codi d'Autorregulació, però, no és el suficientment efectiu ja que no ha aconseguit definir uns criteris descriptius i de classificació i etiquetatge dels continguts infantils, sinó que els seus objectius són força ambigus *“necesidad de regular el acceso a determinados contenidos que, incluso estando dentro de la legalidad, pueden considerarse nocivos para los menores”* (Muñoz i Mora-Figueroa, 2007: 424).

Des de les institucions europees sí que s'ha exigit una sèrie d'objectius per tal de protegir l'infant davant la televisió: prohibeixen continguts il·lícits que vulnerin la dignitat humana, independentment de l'edat dels receptors, com són la pornografia infantil, la violència gratuïta, la incitació a l'odi o la discriminació racial (Muñoz i Mora-Figueroa, 2007). Més concretament, i segons la Directiva de Televisió sense Fronteres, s'al·ludeix a la responsabilitat dels Estats per tal de:

“Garantizar que las emisiones de televisión de los organismos de radiodifusión televisiva bajo su jurisdicción no incluyan ningún programa que pueda perjudicar seriamente el desarrollo físico, mental o moral de los menores y, en particular, programas que incluyan escenas de pornografía o violencia gratuita; para evitar que los menores accedan a este tipo de contenidos mediante restricciones horarias y sistema de identificación visual; para velar por que las emisiones no contengan ninguna incitación al odio por motivos de raza, sexo, religión o nacionalidad; y para adoptar y apoyar medidas dirigidas a facilitar el control de padres y tutores en la programación a la que acceden los menores.”
(Muñoz i Mora-Figueroa, 2007: 423).

D'altra banda, és necessari fixar-nos en les particularitats de la cadena de televisió que és objecte d'estudi d'aquest treball, Clan TVE. En el cas de la Corporació RTVE existeix un codi propi d'autorregulació per a la defensa dels drets del menor. Fa una classificació d'edats segons els continguts, que es correspon a: no recomanats per a menors de 18 anys, no recomanats per a menors de 13 anys, no recomanats per a menors de 7 anys, per a tots els públics i especialment recomanat per a la infància. El que cal tenir en compte són els paràmetres amb què es basa la Corporació de Rtv e per fer aquestes diferenciacions d'edat, que són: comportaments socials, violència, conflictivitat i sexe. Quan parla de programes recomanats especialment per a la infància o per a tots els públics té en compte també dos indicadors més: el retrat social i integració i l'expressió artística (Corporación RTVE, 2011).

El fet que les televisions espanyoles es decantin per l'autorregulació implica que mai podran ser sancionades perquè no depenen de cap organisme extern. D'aquesta manera no es garanteix que les polítiques televisives de protecció dels menors funcionin correctament o, si més no, que siguin les adequades atès que amb l'autorregulació també hi entren els

interessos comercials de les cadenes. Muñoz i Mora-Figueroa (2007) proposen l'opció de la corregulació perquè d'aquesta manera estarien implicades autoritats externes que s'encarregarien d'elaborar i aplicar les normes i sancionar o penalitzar l'incompliment d'aquestes.

Existeix una proposta de regulació per part de diferents investigadors: senyalitzar aquells continguts que estiguin dirigits a un sector específic d'audiència (Souza, 2011). De fet, en el Codi d'Autorregulació es proposa la necessitat de senyalitzar l'edat a la qual es dirigeixen els programes infantils, i en el cas de la Corporació de RTVE, com s'ha vist, fins i tot es detalla la classificació per edats. Però, a la pràctica, aquesta senyalització no existeix, i aquesta és una important mancança de les televisions espanyoles. Per saber a quin públic es dirigeix cada programa cal recórrer a recursos externs al canal per descobrir-ho. És cert que existeix l'obligació de senyalitzar programes per a majors d'edat, o majors de 13 anys, etc. però en canvi dins l'audiència infantil no es fa cap tipus de senyalització, i aquesta mesura ajudaria enormement als pares a descartar o escollir els programes per als seus fills.

Souza també indica la importància de senyalitzar els programes infantils atenent a variables de format com són el ritme, colors i personatges, i no tan sols al·ludint a valors com fan la majoria de cadenes espanyoles. De fet, més endavant es veurà com educadors i investigadors recalquen altres indicadors per classificar els programes infantils, fet que no es contempla en el Codi d'Autorregulació però que, en canvi, és igualment significatiu tenint en compte la casuística dels infants.

No obstant, la proposta de senyalitzar els continguts televisius infantils no és nova. De fet, ja existeix en algun país com és el cas d'Holanda. Es tracta del codi *Kijkwijzer*. Consisteix en una sèrie de pictogrames que s'inserten en les produccions audiovisuals i que serveix per indicar a pares, tutors i educadors l'edat adequada del producte audiovisual en qüestió, per tal de decidir posteriorment si els nens/es el poden visionar o consumir (Muñoz i Mora-Figueroa, 2007). A més, aquest sistema inclou sis categories de continguts que poden ferir la sensibilitat dels menors com són la violència, la por, el sexe, la discriminació, el mal vocabulari i la presentació de drogues i alcohol. En definitiva, es tracta d'un intent d'objectivar un àmbit especialment subjectiu per tal de protegir els espectadors més vulnerables en front la petita pantalla.

Davant l'existència de nombrosos estudis que es preocupen per la presència de valors altament perjudicials pels infants com són la violència o el sexe, cal parar-se a reflexionar sobre aquests aspectes per posteriorment analitzar si efectivament els programes preescolars contenen algun tipus de valor ofensiu pels infants.

2.2.2. Indicadors de qualitat de programes televisius infantils

A Espanya, la investigació sobre la relació dels nens/es i la televisió s'ha centrat sobretot en els efectes que segons quins continguts poden tenir en l'infant, com els de violència, o bé investigacions de caire quantitatiu que analitzen l'oferta televisiva per determinar si es pensa prou amb l'audiència infantil. Alguns, per tant, analitzen aspectes merament formals, d'altres els valors i d'altres s'atenen a criteris de programació. En els següents paràgrafs es recolliran les propostes i conclusions més interessants dels estudis escollits, la majoria d'ells d'àmbit espanyol atès que són els més representatius pel present treball gràcies a la proximitat i similitud amb l'objecte d'estudi.

Si es tenen en compte les propostes de la investigadora Souza (2011), parla d'algunes regles bàsiques per produir programes per a preescolars. Algunes d'aquestes són la necessitat de narrar cronològicament els fets, explicar les emocions, donar temps a l'empatia i a la comprensió del contingut. Si el ritme del programa és massa ràpid, el nen no pot associar els conceptes amb la imatge; s'ha d'adaptar a les necessitats específiques del nen preescolar, que té un ritme diferent al d'un nen de més edat. Aquestes pautes es podrien resumir en què els guions han de ser simples i pròxims a la realitat dels nens/es. A més, Souza apunta a un aspecte que també serà tractat en l'anàlisi dels programes preescolars, que és la voluntat de generar un *feedback* amb el petit espectador per tal de fomentar les habilitats socials i cognitives “*el programa debería ofrecer formas de pensamiento activo, empalmar e involucrar, para promover una recepción activa de la televisión*” (Souza, 2011: 9).

Un altre dels aspectes al que fa referència Souza és el fet que no apareguin tòpics sensibles com ara l'abandonament o el conflicte entre pares (per exemple la separació o el divorci) perquè podrien ferir la sensibilitat del nen. De la mateixa manera, no haurien d'haver-hi elements que generin por a l'infant, ja sigui a través d'un personatge o a través de la música. Tot el contrari: és bo que el programa faci riure al nen perquè, a part de ser saludable, ajuda a distreure'l de la seva rutina diària.

Una altra proposta ve donada per l'autora espanyola Tamara Vázquez (2009), que investiga la qualitat de la programació infantil al·ludint a diferents paràmetres. Parla de la necessitat que domini la producció pròpia (perquè d'aquesta manera els models culturals que s'hi representin tindran a veure amb la societat del nen), que l'any en què s'hagi produït el programa sigui pròxim al d'emissió (així serà més probable que s'hagin solucionat algunes qüestions prèviament criticades, com la violència o la discriminació per raons de sexe), que els continguts de qualitat s'emetin en horaris adequats pels nens/es, que estiguin pensats i dissenyats per a una audiència infantil, que hi hagi presència de conductes constructives (cooperació, responsabilitat, honestedat, etc.) i absència de continguts perjudicials per als infants (continguts sexuals, violents, de llenguatge inapropiat, valors d'egoisme, etc.).

Les conclusions d'aquest estudi (Vázquez, 2009), però, no són gaire esperançadores. L'autora considera que els programes infantils no són de qualitat atès que són produccions antigues i, conseqüentment, representen models culturals i de vida obsolets; són conservadors quant a rols laborals i no fomenten la diversitat i la igualtat, entre d'altres. De fet, el concepte de diversitat és una aportació interessant pel que fa a l'anàlisi de la programació infantil perquè engloba la diversitat en la representació social, diversitat en el tipus de programa, diversitat de programació vertical i horitzontal, diversitat estilística i diversitat d'audiència (Vázquez, 2009: 847)

Un altre paràmetre indicador de qualitat dels programes infantils són les característiques sociodemogràfiques, que té molt a veure amb el concepte de diversitat, ja que permet constatar si efectivament hi ha una representació àmplia de la realitat cultural. A més, les característiques que tinguin els personatges infantils seran transmissores de valors. Segons un altre estudi de Vázquez (2011) per característiques sociodemogràfiques s'entén: el rol que desenvolupa el personatge en el relat, el sexe, l'orientació sexual, el gènere de l'actor del relat, l'edat, la raça, la religió, la nacionalitat, la professió, el rol familiar o social i el tipus d'actor. N. Rajadell, M.A. Pujol i V. Violant (2005) afegeixen algun criteri més, com les característiques físiques dels personatges i l'estat social i econòmic d'aquests.

Comptabilitzar quants programes contenen diversitat en aquests aspectes ajuda a donar una idea de si les produccions infantils encara no són prou riques per ser considerades de qualitat. A tall d'exemple, la raça predominant és la blanca, les relacions d'amistat són més nombroses que les familiars, etc. En bona part aquestes evidències s'expliquen pel fet que

són històries narrades des de i per a la cultura occidental, i en poques ocasions es trenca amb el tòpic de l'home occidental, de classe mitja, heterosexual, de raça blanca, etc (Feria, 1995). El fet que predominin les relacions d'amistat o afectives s'entén perquè els nens/es d'edat preescolar pensen que qualsevol interacció agradable entre ells els converteix automàticament en amics, i per això s'interpreten les relacions dels personatges segons els esquemes de rol que els nens/es utilitzen amb major freqüència (Domínguez i Schade, 2005).

Rajadell, Pujol i Violant (2005) estudien els valors educatius i culturals dels dibuixos animats. Una de les seves aportacions és l'anàlisi de l'estructura narrativa dels programes infantils, més concretament, el desenllaç final. Tenint en compte l'edat dels teespectadors, seria idoni que els programes tinguessin una resolució narrativa satisfactòria o, si més no, neutral; no s'hauria de presentar un final traumàtic.

Les autores també proposen una classificació de valors segons quatre blocs. En primer lloc, el bloc etnològic, referint-se que a través de les actuacions, pensaments, etc. dels personatges es transmeten conceptes, ideologies o situacions que haurien de ser similars als de la societat. El segon bloc l'anomenen didàctic atès que els dibuixos animats transmeten una moralitat i alhora poden ensenyar a l'infant noves paraules, nous oficis, etc. El tercer bloc és el psicològic perquè els dibuixos animats alimenten la imaginació i la fantasia i, a més, impulsen el desenvolupament d'aptituds personals i socials del nen. El quart i últim bloc és el lingüístic, ja que força programes infantils ensenyen nou vocabulari, formació de frases, expressions típiques, etc. En resum, i com bé defensen les autores, *“las series, además de divertir y distraer, deben proporcionar formación al espectador”* (Rajadell, Pujol i Violant, 2005: 4)

Com s'ha vist, doncs, existeixen propostes per millorar els continguts audiovisuals però, tot i així, sembla que les productores no ho tenen gaire en compte: segueixen havent-hi crítiques sobre valors contraproductius i actituds negatives en relació als programes infantils. Segurament hi tenen molt a veure les raons comercials, perquè força productors es fixen *“no tanto en la calidad, como en los índices de audiencia, tanto valor con el que tapar boca a cualquier crítica adversa”* (Alonso, Matilla i Vázquez, 1995: 71)

Així per exemple, l'estudi del discurs de poder dels dibuixos animats de Mancinas, García i Reig (2010) conclou que els estereotips sexistes i racistes segueixen existint a la televisió

infantil. Aquesta afirmació ve justificada perquè, de cada personatge femení protagonista, n'hi ha dos de masculins; a més, les professions que adopten els personatges masculins (jutges, professors, científics, militars...) són de més categoria social que no pas les dels personatges femenins (dones de casa, mestres, bruixes, conserges...).

El gènere també és un subjecte que estudia Vázquez (2011). Aquesta autora va més enllà de comptabilitzar el nombre de personatges masculins o femenins, donant un toc d'atenció quant a les diferències de gènere entre uns i altres: *“ninguna protagonista femenina es caracterizada como dominante, mientras que el 33% de los niños sí asumen este valor [...] Ellos son más competitivos en las relaciones personales, en las relaciones profesionales, en el juego y el deporte”* (Vázquez, 2011: 8). També Eva Espinar (2006), que estudia les imatges i estereotips en la programació infantil, detecta diferències significatives respecte al gènere.

“Es mas probable que las protagonistas femeninas cuenten con poderes sobrenaturales o mágicos y menos probable que se caractericen por la inteligencia o la posesión de amplios conocimientos sobre alguna materia concreta. Por lo contrario los protagonistas masculinos presentan una mayor probabilidad de contar con la inteligencia y los conocimientos como destrezas fundamentales”
(Espinar, 2006: 5)

Queda demostrat, doncs, que els nens/es, ja des de ben petits, reben unes pautes de gènere que, malauradament, poden acabar reproduint en la societat. D'aquí la importància d'inculcar valors que no tinguin res a veure amb cap tipus d'actitud masclista, ja que és fonamental educar des de la igualtat, i en aquest cas des de la igualtat de gènere.

Vázquez (2009) en un estudi citat anteriorment remarca, però, que les produccions estan canviant i ja no és el sexe masculí el més representat en els protagonistes infantils. Així mateix ho explica Espinar (2006) segons els resultats del seu estudi d'imatges i estereotips:

“Mientras con anterioridad a los años 70 y en las décadas de los 70 y 80 hay un predominio de la programación con protagonistas exclusivamente masculinos (el 79% de la programación anterior a 1970, el 87% de la correspondiente a la década de los 70 y el 82% de la producida en los años 80); la situación cambia a partir de los años 90”
(Espinar, 2006: 4).

És, doncs, una dada esperançadora, i d'aquí la necessitat de fixar-se en l'any de producció del programa a l'hora d'analitzar contingut infantil per tal de relacionar-ho amb els valors transmesos, aspecte que es tindrà en compte en el present treball.

Però, sens dubte, un dels temes més estudiats per investigadors de l'àmbit de programació infantil és la violència. Aquest ítem, juntament amb el de contingut sexual, és un dels criteris fonamentals a l'hora de determinar la qualitat d'un programa, perquè els continguts violents són considerats altament perjudicials pels nens/es. L'explicació pot venir donada a través del concepte d'imitació:

“La imitación es el primer mecanismo de aprendizaje que tienen los niños, éstos no son especialmente selectivos en lo que imitan [...] Los niños que ven violencia en los medios de comunicación tienen más probabilidad de considerar las peleas como un mecanismo normal para solucionar los problemas”
(Martínez i López de Ayala, 2011: 32).

En el moment que el nen consumeix els continguts esdevé un testimoni en silenci; si aquestes conductes violentes no es castiguen, o no són senyalades com a males conductes, el nen no ho percebrà com a tal. En els pitjors dels casos pot desembocar en una imitació de la situació conflictiva perquè el nen entendrà que és la manera de resoldre els problemes; una altra hipòtesi és que el nen esdevingui més tolerant davant una situació de violència.

Alonso, Matilla i Vázquez (1995) fan una reflexió interessant sobre quin és el personatge que origina la violència. El nen tendeix a identificar-se amb el protagonista, ja que aquest és el que ocupa més minuts a la pantalla i el personatge que pot conèixer millor. D'alguna manera, doncs, el nen es veu obligat a prendre partit perquè tendirà a recolzar el protagonista, difícilment pensarà que allò que està fent el seu “heroi” no és correcte: *“rara vez se le ofrece la oportunidad de poder optar por un personaje secundario con características diferenciadoras y por tanto alternativas a protagonistas y antagonistas”* (Alonso, Matilla i Vázquez, 1995: 72). Detectar on i amb qui s'origina la violència és, per tant, un element igualment rellevant.

La identificació de l'espectador amb un personatge pot venir justificada per l'explicació de J. Ferrés i M. Vives (2007) sobre l'emotivitat que pot transmetre la violència. El que aquests autors proposen és que existeixen personatges que *“me comería”* i que *“no trago”* i que són modelats i presentats per ser concebuts com a tals. La mateixa idea pren forma en un altre article de J. Ferrés:

El niño aprende a distinguir entre cosas buenas y malas en función del grado de placer o de displacer que le proporcionan. [...] El hecho que en los relatos audiovisuales convencionales se juegue con personajes buenos y malos se justifica por esa doble necesidad psíquica: disponer de personajes vividos como negativos en los que poder proyectar todo lo que experimentamos en nuestro interior como desagradable, y contar con personajes vividos como positivos en los que poderse asimilar, porque representan valores que nos resultan placenteros” (Ferrés, 2003: 60)

Per això, des d'una perspectiva emotiva *“no es vivida de la misma manera, por ejemplo, la violencia perpetrada por el malvado de turno (y sufrida por el héroe o la heroína) que la violencia perpetrada por el propio héroe y sufrida por el malvado”* (Ferrés i Vives, 2007: 95).

El per què de la necessitat de no produir continguts infantils violents que no estiguin explicats o justificats es pot explicar tenint en compte que Fernández i López de Ayala (2011) indiquen que s'ha demostrat una relació entre el consum televisiu dels nens/es i l'increment de l'agressivitat en l'edat adulta. Davant d'aquesta problemàtica i la insistència des d'institucions internacionals per abolir aquest tipus de continguts, s'ha decidit incloure aquest aspecte en el present treball. És a dir, s'analitzarà si la violència és present en els programes preescolars o si pel contrari no existeix.

2.3.Una programació pensada i creada per a infants: Clan TVE

Al llarg de les anteriors pàgines s'ha anat incidint en la importància de produir continguts televisius pensant en un *target* de públic tan específic com són els nens/es. Durant les últimes dècades, s'ha acusat a les televisions espanyoles de no pensar en els espectadors més petits i, si ho feien, la majoria de produccions no s'adequaven a les seves necessitats, i a això s'hi sumava que la majoria dels programes provenien de països estrangers, com per exemple el Japó o Estats Units.

En los 90, con la llegada de las televisiones privadas el bloque de programación dirigido a la audiencia infantil y juvenil fue muy competitivo. En cambio, la primera década del sXXI se caracterizó por los contenidos inadecuados que las cadenas generalistas programaban durante los horarios protegidos. (Fernández, 2012: 313)

L'audiència infantil ha estat, doncs, una audiència desatesa durant molts anys. Produir per nens/es és molt car i poc rentable. No obstant, les perspectives van esdevenir més optimistes arran del naixement de la Televisió Digital Terrestre, ja que per primer cop es permetia a les diferents televisions (ja fossin de titularitat pública o privada) engegar nous canals per atendre a necessitats més específiques; en definitiva, crear canals temàtics. Conseqüentment, es despertava la possibilitat d'apaivagar les crítiques sobre un sector poblacional desatès: *“la proliferación de canales de temática infantil convierte, de momento, a los más pequeños en objeto/sujeto de los nuevos yacimientos de mercado propiciados por el encendido digital.”* (Moreno, 2009: 2)

És així com Radio Televisió Espanyola va apostar per la creació d'un canal de contingut íntegrament infantil: Clan TVE. Va néixer el 12 de desembre del 2005, moment en el qual emetia de 7.00 del matí a 21.00h, compartint senyal amb el canal TVE-50 (creat per la commemoració del 50è aniversari de TVE). Va ser a partir del gener del 2007 que va començar a emetre les vint-i-quatre hores del dia, i a l'agost del 2008 va canviar el logotip amb la nova política de Rtv. D'entre els principis bàsics que contempla Rtv, es posa èmfasi en el sector de la infància i la joventut, tal i com es reflecteix en l'article 3.2. de la Llei 17/2006 on un dels seus principis és *“Preservar los derechos de los menores. Deberá prestarse un especial respeto y atención a la infancia y a la juventud”*. Quan s'hi fa referència de forma explícita es detallen algunes de les premisses a tenir en compte.

“RTVE atenderá de forma específica a la audiencia infantil, tanto en el número de horas de emisión como en la producción de contenidos adecuados a las diferentes edades, poniendo especial atención en la protección del libre desarrollo de la personalidad y resto de derechos de los menores a los que está dirigida.” (Ente Público Radiotelevisión Española, 2006)

Els resultats d'audiència que ha aglutinat Clan TVE des de la seva aparició són força significatius tenint en compte que és un canal temàtic (annex 3), fet que donaria la raó a les veus crítiques que assenyalaven la falta d'una televisió per a infants. De fet, *“el aporte que realiza RTVE es el mas significativo en cuanto a la programación infantil ofertada por la televisión pública española, pues se trata del único canal gratuito de temática exclusivamente infantil que existe en el panorama televisivo nacional”* (Moreno, 2009: 6)

Així doncs, Clan TVE representa una de les majors apostes a nivell televisiu per a l'audiència infantil i juvenil. És el que Fernández (2012) explica amb l'anglicisme *narrowcasting* (difusió selectiva), és a dir, una alternativa de programació a una audiència específica, un petit i definit segment del mercat. Però com deia Moreno (2009) de moment l'únic que es pot verificar és que es tracta d'un salt quantitatiu, però no sabem si qualitatiu. Per això, el present treball pren Clan TVE com a canal infantil de referència perquè és de titularitat pública i perquè és un dels canals temàtics amb més audiència. Caldrà investigar, doncs, si efectivament és una televisió pensada per als espectadors més petits; en el cas que ens ocupa, per als nens/es en edat preescolar.

3. Metodologia

3.1. Introducció

Fins ara s'han estat explicant varis exemples d'estudis que han analitzat contingut audiovisual dirigit als més petits, així com els objectius de regulació existents per evitar o fomentar determinats valors. El marc teòric, el coneixement dels estudis realitzats, condiciona i configura l'anàlisi d'aquest treball. Gràcies a les investigacions de diferents autors, han sorgit varies propostes que permeten realitzar una anàlisi que les tingui en compte i que les adapti al present estudi.

Com ja s'ha anunciat en la introducció, aquest treball analitzarà tres sèries infantils preescolars de Clan TVE (*Dora la Exploradora*, *Peppa Pig* i *Pocoyo*). Per determinar com es durà a terme el procediment d'anàlisi d'aquests programes televisius, en l'apartat de la metodologia s'han distingit tres parts explicatives. La primera fa referència al mètode d'anàlisi utilitzat (3.2.); la segona pretén explicar i justificar els elements que s'han analitzat dels programes (3.3.); per últim, es presentarà la mostra d'anàlisi dels programes preescolars escollits, al cap i a la fi, els protagonistes del treball (3.4.).

3.2. Mètode d'anàlisi

A l'hora de plantejar com es duria a terme l'anàlisi, calia tenir molt present que la metodologia havia de ser necessàriament de tipus qualitatiu, perquè d'aquesta manera és possible aprofundir en el contingut dels programes infantils i, així, arribar a valorar la seva idoneïtat respecte al públic al qual es dirigeix. Així doncs, per respondre a l'objectiu del treball, cal dur a terme una recerca qualitativa de les sèries infantils preescolars per determinar quins elements són utilitzats amb la finalitat d'adequar-se al seu públic infantil.

El mètode d'anàlisi emprat és l'anàlisi textual. Aquest inclou un ampli ventall de variables a analitzar que, el més important, fan referència estrictament a l'anàlisi d'aquells elements que componen el text i, en el cas que ens ocupa, el text equival a la sèrie infantil. És una anàlisi duta a terme des d'un punt de vista pragmàtic en el sentit que s'atendrà solament als fets, a allò visible i objectiu. La visualització de les diferents parts, és a dir, dels capítols, farà la suma d'un sola unitat, i això permetrà parlar globalment del programa en coneixement de

causa, perquè prèviament s'haurà observat si es repeteixen els mateixos patrons al llarg dels episodis.

Cal concretar, però, que també s'utilitza el mètode d'anàlisi de contingut en l'estudi dels valors, un mètode d'anàlisi proper al textual. L'anàlisi de contingut és entès com la tècnica d'interpretació de textos que es basa en la lectura textual o visual com instrument de recollida d'informació i que permet l'observació i producció de dades, i la interpretació i/o anàlisi d'aquestes dades (Andréu, 2002: 2). A diferència de l'anàlisi textual, amb el de contingut es comptabilitzaran les vegades que apareixen determinats valors i, d'aquesta manera, serà possible especificar quins predominen. Tot això serà recollit en una graella d'anàlisi, atès que permetrà mostrar els resultats de forma visual, al mateix temps que facilitarà la lectura i comprensió de l'anàlisi.

3.3. Elements d'anàlisi

Com s'ha vingut anunciant, l'anàlisi textual de les sèries infantils preescolars no es centrarà només en un aspecte en concret, sinó que n'abraçarà varis. S'han distribuït segons tres categories: l'anàlisi de la narració, l'anàlisi de la forma visual i sonora i l'anàlisi dels valors. Els primers dos citats s'engloben al que es consideraria l'enunciació, és a dir, "el com és narrada la història, els recursos audiovisuals emprats, la forma narrativa, el disseny de l'espai en el que es desenvolupa el programa, etc." (Oliva, 2010: 167). L'anàlisi de l'enunciació, doncs, es complementa amb l'estudi dels valors.

La decisió de fragmentar l'anàlisi neix arrel de la diversitat de resultats i opinions en el món de la investigació en comunicació infantil. Si aquest treball només analitzés els valors que es transmeten, estaria obviat una part fonamental de les sèries infantils, ja que els elements de l'enunciació també condicionen la lectura del text. La manera com s'utilitzen determinats elements sonors, visuals, narratius, etc. ajuda o, pel contrari, entrebanca la comprensió de les històries fictícies i, al mateix temps, poden transmetre valors, encara que no siguin expressats verbalment. Per això, la narració, la forma visual i sonora i els valors són elements intrínscament connectats, els uns no poden funcionar sense els altres, i és quan es posen en conjunt que és possible determinar la mesura en la qual una sèrie preescolar està dissenyada per al seu públic.

Cal dir que la narració, la forma visual i sonora són elements que s'engloben sota un mateix sostre, l'enunciació del text, però que s'han preferit separar prenent com a referència la classificació de l'autora N. Montoya. En el capítol *Propuesta de un método de análisis de productos audiovisuales* (2006) proposa la distinció de diferents eixos d'estudi. Per fer aquesta classificació, l'autora cita les propostes metodològiques per a l'anàlisi de programes de J. Ferrés en el llibre *Televisión y Educación* (1999), així com les aportacions teòriques sobre la narració segons Robyn Quin i Barrie MacMahon (*Historias y Estereotipos*, 1997). Així doncs, Montoya parla de tres eixos diferenciats als quals es fonamenten els productes audiovisuals (estructura narrativa, forma visual i forma sonora), classificació que serà emprada per l'anàlisi del treball.

Aquests tres camps d'estudi seran diferenciats també en el redactat de l'anàlisi de cada programa. És a dir, l'anàlisi de la mostra correspon a l'apartat 4 del treball, i dins d'aquest hi ha tres seccions, una per cada sèrie infantil. Cada un dels programes serà dividit en introducció, anàlisi i conclusions. Dins l'anàlisi es diferencien els tres àmbits d'estudi corresponents a narració, forma visual i sonora i valors, i seran posats en conjunt a l'apartat intern de conclusions. Aquest apartat funciona com una síntesi dels aspectes més rellevants de cada programa televisiu, en tant que és una manera de condensar tota la informació. No s'ha de confondre amb l'apartat 5, corresponent a les conclusions finals, perquè valorarà les tres sèries preescolars a la vegada i anirà més enllà que la descripció dels elements d'anàlisi.

L'apartat d'introducció de cada sèrie infantil aportarà informació bàsica sobre el programa, com ara les seves dades de producció i també els minuts que s'emeten en pantalla, perquè permetrà fer-se una idea del pes que les sèries analitzades tenen en la graella de programació infantil del canal Clan TVE. La necessitat de proporcionar informació sobre la producció del programa pren com a referència l'estudi de Vázquez (2009), el qual determina, en part, la qualitat de la programació infantil segons variables com país de producció, antiguitat de producció, etc.

Conèixer l'anàlisi geopolític és important perquè "*los contenidos audiovisuales están estrechamente relacionados con el contexto histórico social que los produjo, por lo que al importar un programa se importan también un grupo de valores y planteamientos diferentes a los del país que los recibe*" (Vázquez, 2009: 851). La informació que es proporioni en la introducció esdevé un element més en la balança d'investigació perquè permetrà establir relacions amb els resultats de l'anàlisi.

3.3.1. Narració

Un dels primers àmbits d'anàlisi és la narració. Per determinar els elements narratius a estudiar, s'han considerat aquells més significatius tenint en compte el públic al qual es dirigeixen. Per fer-ho, s'han tingut en compte algunes de les idees proposades en el marc teòric, especialment de Souza (2011), que parla d'estratègies audiovisuals recomanades per als infants. Per a l'autora, és necessari narrar els fets de forma cronològica per tal de facilitar la comprensió del contingut; l'ús de *feedbacks* o el·lipsis temporals podrien desorientar el nen i fer-li perdre el fil de la història. Per això, la temporalitat és un element que s'inclou en l'anàlisi de la narració.

Al mateix temps, s'han considerat els elements narratius que comprèn la proposta de Montoya: l'esquema de la narració (plantejament, nus i desenllaç), els personatges i els estereotips. Lògicament, també s'hi inclou l'argument de cada episodi, és a dir, tots aquells esdeveniments que tenen lloc durant el relat. A les propostes de Montoya s'hi ha afegit un aspecte més: el format de la sèrie televisiva. Pel que fa a l'estructura de la narració, s'ha adoptat la proposta de Rajadell, Pujol i Violant (2005) de fixar-se en el desenllaç dels capítols. A continuació s'expliquen tots aquests elements, que són els que componen l'anàlisi de la narració:

- ▣ **Format.** Si és una sèrie episòdica o lineal. L'episòdica és aquella que té una estructura vertical, això és, la història s'inicia i es clou en un sol capítol i, per tant, els únics elements de connexió entre episodis són personatges i espais. La sèrie lineal serà aquella on la trama argumental està connectada i desenvolupada segons diferents capítols o, fins i tot, temporades. Implica una major constància en la visualització dels seus capítols, ja que sinó serà complicat seguir la trama argumental.
- ▣ **Temporalitat.** Fa referència a l'ordre que segueix la narració, és a dir, si els fets estan narrats en ordre cronològic o, pel contrari, s'introdueixen elements de condensació del temps, com per exemple el·lipsis o salts temporals, tant al passat com al futur.
- ▣ **Estructura narrativa.** És un dels elements fonamentals per determinar l'adequació d'un programa infantil al seu públic, atès que l'idoni és que es segueixi l'estructura tradicional o clàssica (plantejament, nus i desenllaç) perquè és la forma més fàcil de seguir una història. També es citarà la manera com es clouen els capítols, és a dir,

l'existència o absència d'un final feliç, que indicarà si s'ha resolt el conflicte de forma satisfactòria o insatisfactòria.

- ▣ Argument. Caldrà determinar quines trames argumentals es presenten en cada capítol perquè, en el fons, és el que defineix el tarannà de la sèrie. A partir de la visualització de diferents capítols serà possible detectar si, efectivament, es repeteix el mateix tipus d'arguments.

▪ ***Personatges***

Dins la narració s'hi inclou l'estudi dels personatges, més específicament, dels protagonistes de la sèrie. Això significa que només s'analitzaran els personatges principals de cada programa, és a dir, no els episòdics o els que apareixen en contades ocasions. En la majoria de casos voldrà dir analitzar el protagonista i el seu entorn més proper, format per tres o quatre personatges més, ja siguin familiars o amics.

És important conèixer com és el protagonista degut a la possibilitat que l'espectador s'hi identifiqui. Es parlarà dels trets més significatius dels personatges, obviant entrar en un estudi aprofundit, que donaria per fer un altre treball. Es farà esment d'aquelles característiques latents dels personatges, que poden ser observades de forma objectiva, i que pel sol fet de ser com són transmeten certs valors. En el fons, tot personatge és transmissor de valors.

També es definiran una sèrie de variables sociodemogràfiques dels protagonistes que aportaran informació rellevant quant a la diversitat de personatges en aquest tipus de programes infantils. Per determinar quines seran les variables a tenir en compte, es prenen com a referència els criteris sociodemogràfics que proposa Tamara Vázquez (2011), que són els següents.

- ▣ Rol que desenvolupa el personatge: pot ser protagonista, secundari o episòdic. És el primer criteri a tenir en compte atès que el rol del personatge determina el grau de presència i, per tant, la importància que té en la sèrie.
- ▣ Edat del personatge, que estarà estretament relacionada amb les possibilitats d'identificació per part de l'espectador.

- ▣ Gènere del personatge: humà, no humà, animal, androide, virtual o altres. Serà important saber si se'n combinen varis, i quin significat pot tenir que el protagonista sigui d'un o altre gènere.
- ▣ Sexe: determinar si els protagonistes són femenins o masculins. Caldrà associar el sexe dels personatges i la manera com són representants en la sèrie, ja que permetrà reflexionar sobre l'existència d'estereotips o si, pel contrari, es trenca amb aquests. Aquesta idea és agafada de Mancinas, García i Reig (2010), els quals anunciaven que els estereotips sexistes segueixen existint en la televisió infantil; s'analitzarà si efectivament és així en les sèries preescolars objectes d'estudi d'aquest treball.
- ▣ Raça: blanca, negra, asiàtica, afroamericana, indígenes afroamericans o altres; el fet que pertanyi a una determinada raça ja transmet una realitat cultural que està associada a determinats valors. Serà també un indicador de la diversitat en la representació dels personatges.
- ▣ Nacionalitat, com ara espanyola, nord-americana, llatinoamericana, japonesa, indeterminada, no real i altres. De la mateixa manera que la raça, caldrà analitzar la diversitat pel que fa a la nacionalitat.
- ▣ Professió: rarament els protagonistes infantils desenvolupen una professió, però és interessant conèixer la dels personatges del seu entorn, perquè serà un element que també transmetrà valors.
- ▣ Rol familiar o social: pare/mare, fill/a, avi/àvia, cosí/cosina, tiet/tieta, veí/veïna, amic/amiga, amo/empleat, parella, germà/germana, etc.

Aquestes característiques sociodemogràfiques són les mateixes per tots els episodis, així que per determinar-les no és necessari visualitzar tots els capítols. Conèixer com són els personatges dels dibuixos infantils, segons els aspectes definits anteriorment, ha de permetre una posterior interpretació que tingui a veure amb la diversitat i pluralitat en els programes preescolars analitzats i, en definitiva, quines pautes mostren als més petits.

3.3.2. Forma visual i sonora

Juntament amb la narració, dins l'anàlisi de l'enunciació s'hi inclou la forma visual i la forma sonora. Això significa determinar si certs elements audiovisuals estan dissenyats per adequar-se al públic infantil. Existeix una llarga llista d'elements que conformen el llenguatge audiovisual en referència a la forma visual i sonora. El que s'ha fet és escollir aquells més representatius segons els estudis explicats en el marc teòric. És per això que l'anàlisi de la forma visual i sonora no parteix d'un sol autor, sinó que n'aplega varis.

Uns d'ells són Anderson i Pempek (2005) que, en la seva investigació, van determinar que aquells programes que es dirigeixen directament als infants són els que aconsegueixen una major atenció i, per tant, tenen elements específicament dissenyats per complir aquesta funció, com poden ser els canvis visuals i auditius. També assenyalen la repetició com un mecanisme que facilita la comprensió del contingut i que, alhora, fomenta la imitació de gestos o vocabulari per part del nen.

En relació a la forma visual, per fer l'anàlisi també s'han inclòs les propostes de Montoya (2006) relacionades amb l'enquadrament i mida dels plans i els espais o contextos on té lloc l'acció, que determinen en bona mesura la concepció dels personatges per part de l'espectador. Els elements que s'analitzaran de la forma visual són els següents.

- ▣ Plans. Bàsicament el tipus d'enquadrament i la seva mida. Per exemple, el fet que s'utilitzin primers plans emfatitza l'expressió dels personatges, o bé ajuda a mostrar de prop un objecte desconegut pel nen, etc.
- ▣ Repetició. S'observarà si es representen les mateixes situacions més d'una vegada, si es repeteixen les mateixes paraules, etc. i amb quina finalitat.
- ▣ Infografia. Es tindrà en compte si s'insereixen representacions gràfiques que ajudin a associar un concepte amb el seu referent.
- ▣ Colors. Es valorarà si la sèrie utilitza els colors per cridar l'atenció de l'espectador, per la qual cosa s'hi farà referència quan siguin rellevants i segons personatges i espais. Els colors poden ser, al mateix temps, transmissors de valors o bé desencadenar estereotips pel fet d'associar-se a personatges masculins o femenins.

- ▣ Espais. També formen part del llenguatge audiovisual i, en aquest sentit, el que es tindrà en compte és si són espais buits o ornamentats i l'espai on transcorre l'acció (ja sigui a la llar, a l'exterior, a l'escola, etc).

Seguidament, es farà referència als elements més significatius quant a la forma sonora. Willem (2009) parla de la importància de la música en les sèries infantils perquè agreguen emocions i condicionen l'atenció i recepció de l'espectador. A part de la música, novament s'han pres com a referència les classificacions de Montoya (2006) per analitzar productes audiovisuals. En relació la forma sonora parla dels efectes sonors i la veu (pot ser en *off*). Totes els elements d'anàlisi de la forma sonora estan explicats a continuació.

- ▣ Música. Es determinarà si existeix una banda sonora pel programa i si es repeteix en cada capítol i durant aquest, funcionant com a mecanisme d'identificació entre espectador i programa.
- ▣ Efectes sonors. Poden ser originats de forma natural, és a dir, es corresponen a un referent que apareix físicament en la sèrie, o bé ser creats de forma artificial. Sigui un o altre, caldrà determinar amb quina finalitat són utilitzats, com per exemple per assenyalar o emfatitzar sentiments (alegria, tristesa, etc) i facilitar la seva comprensió.
- ▣ Veu. Més concretament, es detectarà si existeix una veu que funcioni com un fil narrador; altrament dit, si hi ha una veu en *off*, i explicar la seva funció en el relat. En relació a la veu, es citarà breument si el diàleg verbal és abundant o bé escàs.

Per estudiar tots els elements de forma visual i sonora, no es procedirà a una graella d'anàlisi de contingut perquè cada programa utilitza les mateixes estratègies audiovisuals en tots els seus capítols i, per tant, no tindria sentit detectar on apareixen i on no. Simplement es tractarà d'esbrinar quins elements de la forma visual i sonora utilitza cada programa infantil. Per tant, quan es parli dels elements de l'enunciació es farà de forma global, referint-se a la sèrie, i servint-se d'exemples d'episodis en concret.

3.3.3. Valors

L'anàlisi dels valors és el tercer element que pren forma en la metodologia. No és que només en aquest apartat es parli de valors, ja que en l'anàlisi de l'enunciació també en poden sorgir, però és aquí on s'analitzarà capítol per capítol la presència o absència de determinats valors. En el marc teòric s'han plantejat qüestions relacionades amb els valors, i les més nombroses han estat aquelles valoracions sobre continguts perjudicials per als infants, que s'incloïen en els codis de regulació de les televisions.

Per determinar quins valors s'analitzaran, s'ha tingut en compte el propi *Código de autorregulación para la defensa de los derechos del menor* de la Corporació RTVE (2011: 4) que, per tant, inclou el canal temàtic Clan, canal on s'emeten les sèries preescolars que s'analitzaran. No obstant, aquest codi no estableix una sèrie de valors dirigits exclusivament a nens/es preescolars, sinó a menors de 7 anys, de 13 anys, etc. Per això, els valors escollits d'aquest codi d'autorregulació fan referència a l'apartat *Contenidos especialmente recomendados para la infancia* (Corporación RTVE, 2011: 4). D'aquest apartat s'han seleccionat la violència i el sexe.

Degut a la manca d'un codi de la Corporació RTVE que faci referència només a nens/es en edat preescolar, s'ha recorregut a un document que sí que en parla explícitament. Això ha estat possible gràcies al document intern del Consell Audiovisual de Catalunya *Continguts adreçats a nens/es i nens/es en edat preescolar* (2007). A diferència dels valors que proposa la Corporació RTVE, els del CAC han estat debatuts pensant només en infants en edat preescolar i, el més important, s'explica el concepte de cada valor. A més, que aquest document sigui del CAC significa que al cap davant hi ha una autoritat independent a l'hora de regular els continguts audiovisuals i que, per tant (i en principi), no correrà el risc d'estar dissenyat segons els interessos d'una corporació televisiva.

A continuació, es mostrarà la llista dels valors que s'analitzen per cada unitat d'anàlisi, és a dir, per cada capítol. En l'anàlisi dels valors, a diferència de la de l'enunciació, sí que es procedirà a l'elaboració d'una graella d'anàlisi. L'objectiu és veure amb quina freqüència apareixen certs valors per així poder saber quins predominen, o bé si apareixen amb igual freqüència.

La graella d'anàlisi està composta del llistat de valors en relació cada unitat episòdica. Així per exemple, si en el capítol 1 apareix el valor de la solidaritat, aquest es marcarà amb una creueta en la casella corresponent i serà explicat en l'apartat de valors de cada programa (4.1.2.3, 4.2.2.3 i 4.3.2.3.). Les graelles d'anàlisi dels valors són consultables en les taules 2, 4 i 6 del treball.

El document intern del Consell Audiovisual de Catalunya *Continguts adreçats a nens/es i nenes en edat preescolar* (2007) no està publicat i tampoc està disponible a la xarxa, però s'hi ha pogut accedir a títol personal gràcies a Isbael Sánchez Álvarez, membre del CAC que ha facilitat el document per poder-hi fer referència. Per aquest motiu, es fa una cita fidel a l'abstracte del document, citant textualment les definicions dels valors. Aquest document s'adjunta íntegrament en la secció d'annexos (annex 2).

1. **Solidaritat:** compromís voluntari per promoure el benestar dels altres. Resolució dels conflictes a través de la col·laboració i la cooperació.

Insolidaritat: egoisme, actitud polaritzada cap als propis interessos; no tenir en compte les necessitats dels altres.

2. **Tolerància:** disposició a admetre en els altres una manera de pensar, d'obrar, d'ésser, diferent de la nostra. Respecte a la pluralitat ideològica, lingüística, cultural o racial.

Intolerància: infravaloració per raó de raça, ètnia, cultura, sexe, etc.

3. **Actituds cíviques:** respecte als drets i llibertats fonamentals. Esperit crític, didàctica o promoció de la democràcia.

Actituds incíviques: autoritarisme, visió jeràrquica, corrupció, suborns, xantatges, actes delictius.

4. **Valors d'ètica personal:** bondat, prudència, humilitat, modèstia, sinceritat, veracitat, honradesa, honestat, justícia, etc.

Falta d'ètica personal: maldat, imprudència, arrogància, falsedat, injustícia, etc.

5. **Respecte vers el medi ambient:** actituds que denotin un encaix harmoniós amb la natura. Conductes responsables amb el medi ambient.

Menyspreu vers el medi ambient: atemptats contra la natura, destrucció del paisatge.

6. **Promoció d'hàbits o actituds saludables:** èmfasi en activitats que afavoreixen un benestar físic o mental o d'higiene (menjar equilibrat, promoció de l'esport fora de competició...).

Promoció d'hàbits o actituds perjudicials per a la salut: incitació al consum de productes perniciosos per a la salut o a actituds i hàbits insans.

7. **Responsabilitat i esforç:** capacitat de compromís personal, sentit del deure.

Irresponsabilitat i peresa: esquivar les obligacions i les responsabilitats. No implicar-se en res.

8. **Coneixement:** curiositat o afany de saber. Ciència, inventiva, reflexió.

Irreflexió: rebuig del coneixement i la ciència.

9. **Valors socials:** amistat, lleialtat, compassió, benevolència, amor.

Contravalors socials: enemistat, deslleialtat, despietat, duresa de cor, maldat, odi.

Els dos valors afegits segons el *Código de autorregulación para la defensa de los derechos del menor en los contenidos audiovisuales, conexos, interactivos y de información en línea de la Corporación RTVE* (Corporación RTVE, 2011) són:

▣ **Violencia:** *Contenidos en los que haya una total ausencia de violencia, física o verbal.*

▣ **Sexo:** *contenidos de carácter educativo o pedagógico para el descubrimiento de la sexualidad, específicamente dirigidos a menores de siete años.*

3.4. La mostra d'anàlisi

Recuperant l'objectiu d'anàlisi, en tant que es pretén analitzar els programes preescolars televisius en relació l'adequació al seu públic, s'ha decidit optar per una anàlisi intensiva – qualitativa, és a dir, una mostra limitada però amb exemples representatius. El fet d'analitzar força elements tant a nivell de valors, de narració i d'elements visuals i sonors és per aprofundir en el contingut dels programes, i una mostra més petita permetrà assolir-ho.

La primera decisió a l'hora d'escollir els programes preescolars d'anàlisi ha estat el canal televisiu. S'ha optat per un canal temàtic infantil, atès que d'aquesta manera és més probable que hi hagin un major nombre de programes preescolars i, per tant, més possibilitats d'escollir. S'ha elegit Clan TVE que, a part de tenir unes bones xifres d'audiència tractant-se d'un canal de la Televisió Digital Terrestre (annex 3), és de les televisions més importants pel que fa a infància i joventut, gràcies a la seva funció de servei públic, ja que des de fa anys es preocupa i cuida l'audiència d'aquest sector. En principi, doncs, Clan TVE és un de les televisions espanyoles que més varietat i més qualitat té en els seus programes infantils.

Per escollir les sèries infantils preescolars, s'ha tingut en compte el seu pes en la graella televisiva de Clan. Això és, determinar quants minuts se n'emeten setmanalment i veure les seves dades d'audiència. Per fer-ho, en un primer moment es van buscar tots els programes preescolars existents de Clan TVE (annex 4) i, a partir d'aquí, se'n van comptabilitzar els minuts emesos (annex 5.2) i es van buscar les xifres d'audiència (annex 6). Les dades d'emissió recollides en els annexes fan referència a una sola setmana d'emissió del canal Clan, setmana del 30 de maig al 5 de juny del 2013 (graelles de programació consultables a l'annex 5.1). Finalment, i per acabar de decidir els tres programes escollits, es va sospesar si

eren programes formatius o d'entreteniment, i s'ha preferit que les sèries amb finalitat formativa fossin majoria que les d'entreteniment. Amb tot, les sèries infantils preescolars objecte d'anàlisi són:

▣ *Dora la exploradora*

▣ *Peppa Pig*

▣ *Pocoyó*

De cada una d'elles s'han analitzat deu programes, és a dir, un total de trenta unitats d'anàlisi, corresponents a trenta capítols. Són un total de set hores analitzades, quatre-cents vint minuts. Els capítols d'anàlisi no es corresponen als que es van emetre durant la setmana esmentada, en tant que aquests s'emeten aleatòriament i en la majoria de casos eren capítols que ja s'havien emès amb anterioritat. De fet, els programes preescolars escollits funcionen de manera episòdica, és a dir, no són sèries amb continuïtat entre capítol i capítol, per la qual cosa no cal analitzar episodis consecutius perquè el resultat de l'anàlisi seria el mateix.

És per això que per elegir les unitats d'anàlisi s'ha posat un denominador comú a la mostra: que tots els capítols formessin part de la primera temporada. Justament, alguns d'ells s'han emès durant la setmana del 30 de maig al 5 de juny del 2013, fet que demostra l'aleatorietat de la programació, que tant emet capítols de la primera temporada, com de la segona, tercera, etc. Per utilitzar el mateix criteri en tots els programes i no influir en l'elecció d'un capítol o un altre, s'han analitzat els deu primers episodis de la primera temporada. Així doncs, les trenta unitats d'anàlisi o els trenta capítols corresponen a la primera temporada de les sèries preescolars, llistat consultable a l'annex 7 del treball.

4. Anàlisi de la mostra: sèries infantils preescolars

4.1. Dora la Exploradora

4.1.1. Introducció

Dora la Exploradora (en anglès *Dora The Explorer*) és una producció d'origen nord-americà i mexicà, nascuda l'any 2000 a l'empresa Mattel i creada per Chris Gifford, Valerie Walsh. Actualment, fins l'any 2013, s'han produït vuit temporades corresponents a cent cinquanta-set capítols.

Dora la Exploradora és una sèrie animada de televisió pensada per a nens/es d'edat preescolar, programa que des del seu naixement ha aglutinat un notable reconeixement internacional gràcies a la seva vessant didàctica. De fet, el seu màxim objectiu és ensenyar vocabulari nou als més petits. Originàriament la sèrie és de parla anglesa i s'ensenyen algunes paraules en espanyol, però en la versió espanyola és a la inversa, és a dir, la protagonista parla en castellà i tradueix algunes paraules a l'anglès.

A cada capítol es presenten diferents aventures que la protagonista Dora, juntament amb el seu amic Botas, haurà d'experimentar, tot evitant obstacles que es troben al camí i en el qual fan partícips als espectadors, ja que es necessita la seva ajuda per seguir endavant amb l'aventura. Els propis creadors diuen que és una producció dissenyada amb la intenció de fer participar a l'audiència pel fet que constantment s'apel·la a l'espectador amb preguntes del tipus “ens pots ajudar?”, “on hem d'anar ara?”, etc.

Dora la Exploradora és una de les sèries amb més audiència de Clan TVE i una de les que més capítols s'han emès. Segons dades d'audiència de Kantar Media, la franja de despertador (8.00 - 9.00h del matí) d'entre setmana és la que té un percentatge de *share* més elevat, un 33'4% corresponent a 80.000 espectadors de mitjana durant el període de l'1 de gener fins el 28 d'abril del 2013 en què es van emetre un total de setanta-tres emissions (annex 6).

Tenint en compte el període d'anàlisi (setmana del 30 de maig al 5 de juny), *Dora la Exploradora* tan sols s'emet dos cops al dia, un al matí i un a la tarda, aproximadament

cinquanta minuts diaris. Degut a la seva llarga durada, atès que es dirigeix a un públic infantil (gairebé mitja hora), només es fa un capítol en cada franja horària. Tal i com es pot observar en la següent taula, cada setmana s'emeten dotze capítols que corresponen a un total de tres-cents setanta-un minuts, és a dir, sis hores i onze minuts, essent així el tercer programa preescolar amb més presència televisiva a la graella de programació de Clan TVE (annex 5.2.).

Taula 1: Minuts setmanals d'emissió de *Dora la Exploradora* a Clan TVE (setmana 30 maig a 5 juny 2013)

Entre setmana	Cap de setmana	Total minuts	Capítols setmanals
246 minuts	125 minuts	371	12

4.1.2. Anàlisi

Dora la Exploradora és un programa de caire formatiu, és a dir, pretén educar als telespectadors perquè al llarg dels capítols la protagonista Dora i els seus amics ensenyen noves paraules tant en castellà com en anglès, a més dels números (ensenyen a comptar) i els colors. *Dora la Exploradora* és també un programa d'entreteniment perquè conté històries fantàstiques i d'aventures, pretenent així divertir i distreure l'espectador. Cal tenir present, però, que per aquesta anàlisi s'ha escollit *Dora la Exploradora* com un dels dos programes preescolars formatius, juntament amb *Pocoyó*.

En els següents paràgrafs s'exposaran els trets analitzats de la sèrie corresponents a la narració, la forma visual i sonora, els personatges protagonistes i els valors, que són els elements que determinen en major mesura l'adequació d'un programa preescolar al seu públic. Els deu capítols analitzats de *Dora la Exploradora* són consultable a l'annex 7.

4.1.2.1. Narració

Dora la Exploradora és una sèrie episòdica, és a dir, en un sol capítol la trama s'inicia i es tanca, la qual cosa significa que té una estructura vertical perquè els únics elements de connexió entre episodis són els personatges i els escenaris. Això permet objectivar més fàcilment els elements de la narració, ja que sempre es repeteix la mateixa estructura i temporalitat.

Cada capítol de *Dora la Exploradora* presenta un conflicte relacionat amb la recerca o descobriment d'alguna aventura, que s'origina en els dos primers minuts del programa. A

tall d'exemple: descobrir un soroll que se sent darrera una muntanya, perseguir un camió de gelats per aconseguir-ne un, anar a buscar un pollastre vermell gegant d'un conte màgic, etc. Dora és el primer personatge en aparèixer i, segons després, el seu inesperable amic Botas, un mono; junts decideixen iniciar l'aventura que els portarà a aconseguir el seu objectiu. Per fer-ho, en tots els capítols demanen l'ajuda a l'espectador: han de cridar la motxilla que Dora porta sempre a l'esquena i identificar i escollir l'objecte que necessitin, i han de cridar el mapa perquè els expliqui el camí que han de recórrer per arribar al destí final. Aquest inici de l'episodi dura aproximadament uns cinc minuts.

Seguidament Dora i Botas inicien la caminada, que sempre consta de tres llocs de pas o obstacles en el qual s'hi inclou el destí final (per exemple per arribar a la platja han de passar per les dunes, el passeig marítim i la platja, corresponent al capítol 4). Tant el primer com el segon obstacle funcionen de la mateixa manera: primer s'ha de visualitzar on està el lloc, després arribar-hi i, finalment, resoldre l'obstacle (p. ex. arreglar un pont mig trencat perquè puguin continuar el seu camí). Un cop s'ha solucionat el primer problema, els protagonistes es dirigeixen a la segona localització, que igualment superen, i arriben al destí final, on novament es troben un obstacle que cal superar per obtenir la recompensa final (p.ex. despertar el pollastre gegant tot fent un ball). Segui quina sigui la prova final l'acaben superant, fet que desemboca en final feliç. De fet, al final de cada episodi Dora pregunta als espectadors quin creuen que ha estat el moment més divertit, rememorant així les situacions viscudes al llarg del capítol.

Amb tot, *Dora la Exploradora* presenta una estructura narrativa senzilla i de temporalitat cronològica. Aquestes dues característiques són indispensables perquè aquesta sèrie pugui ser considerada adequada per al públic preescolar, ja que l'absència de salts temporals facilita la comprensió de la història, essent així una estructura clàssica atès que presenta un inici, un nus i un desenllaç. Només en el primer capítol s'ha detectat una variant temporal, que correspon a l'insert d'un conte narrat per la mateixa Dora. Els fets es desenvolupen de forma cronològica, un darrera l'altra, de manera que el que veu l'espectador i el que passa a la televisió té lloc en el mateix moment (sèrie i públic comparteix la mateixa informació, no se'n amaga ni se'n avança).

D'altra banda, és destacable que tots els episodis analitzats tinguin un desenllaç positiu, és a dir, en tots ells s'aconsegueix l'objectiu plantejat a l'inici (troben el pollastre del conte,

aconsegueixen un gelat del camió que s'escapava, etc). A més, com s'ha dit, existeix la voluntat d'assenyalar el positivisme de la clausura perquè es volen rememorar els moments més divertits i preferits per l'espectador. El final feliç és, doncs, segell de *Dora la Exploradora*.

Una altra de les particularitats de *Dora la Exploradora* és l'absència d'un narrador. No hi ha cap veu que expliqui els fets que van succeint, com sí que passa a *Peppa Pig* i *Pocoyó*, però en canvi la protagonista Dora funciona com una espècie de guia de la narració perquè, a mesura que tenen lloc les accions, resumeix el que ha passat i el que ha de passar a continuació. A tall d'exemple es transcriu el diàleg entre Dora i Botas del capítol 6 de la primera temporada:

DORA: *Hemos cruzado la montaña*

BOTAS: *¡Ha sido genial!*

[...]

BOTAS: *¿Dónde vamos ahora?*

DORA: *Montaña, túnel, gran estación amarilla.*

Ya hemos cruzado la montaña, ahora tenemos que atravesar el túnel.

En el diàleg anterior Dora explica que “acaben de creuar la muntanya” just escassos segons després de fer-ho, i Botas li demana quina és la següent destinació, pregunta que també fa a l'espectador. Així doncs, s'aposta per una alternativa al més clàssic narrador veu *en off*, ja que els personatges recorden i repeteixen què va succeint, de manera que s'incrementen les possibilitats que el petit espectador segueixi bé el relat i es disminueix el risc a perdre's.

Encara en l'àmbit d'anàlisi de la narració, cal tenir en compte un altre element: la repetició. *Dora la Exploradora* es caracteritza per un diàleg planer i senzill que, a més, fa un ús elevat de la repetició. Aquest mecanisme és utilitzat amb l'objectiu de captar l'atenció de l'espectador i, sobretot, de fer-lo partícip en la història. A més, la repetició permet la memorització de paraules perquè es diuen una vegada darrera l'altra. Un exemple n'és el moment en què el Mapa mostra el camí que l'exploradora ha de seguir per arribar al seu destí: presenta els tres elements o localitzacions (p. ex. pont, roques i cascada) i tot seguit ho repeteix tres cops per tal que l'espectador pugui “dir-ho” a Dora, la qual ho verbalitza dues vegades més.

Les tres localitzacions, a més, s'inserten en una de les cançons de *Dora la Exploradora* (*¡Venga vámonos!*), cançó que es repeteix fins a tres vegades durant el relat. En un sol capítol es verbalitzen les tres localitzacions i paraules (pont, roques i cascada) fins a deu vegades,

sense comptar els cops que se'n parla individualment. Queda clar, doncs, la voluntat de fer participar als petits espectadors a través de la memorització, és a dir, que hi participin mentalment. Si el nen recorda quines són les tres localitzacions podrà respondre a les preguntes que Dora va formulant al llarg del relat, considerant que per seguir endavant en el relat sempre demana “¿Dónde vamos ahora?”. A més, constantment s'anima l'espectador a repetir les paraules que els protagonistes verbalitzen (“¡Repetid conmigo!, ¡Más alto!”).

▪ Els personatges

Abans d'entrar a considerar aspecte visuals i sonors, cal explicar els trets principals de la protagonista de *Dora la Exploradora*. Es definiran les seves característiques sociodemogràfiques perquè ens aporten informació significativa i, al mateix temps, el sol fet de ser com és pot transmetre valors. Dora és, doncs, la protagonista de *Dora la Exploradora* que comparteix aventures amb el seu millor amic, Botas. Els seus propis creadors la defineixen de la següent manera.

“A true heroine - an Indiana Jones for the preschool set. She is a born explorer, always eager for the next adventure. Though she's only seven, she serves as something of a big sister to her best friend, Boot, and to the viewer as well [...] Problem-solving strategies like stopping to think, asking for help, and using what you know are modeled in every Dora show”¹.

(Chris Gifford, co-creador de *Dora la Exploradora*)

Dora és una nena de set anys, de gènere humà, de raça indígena i de nacionalitat llatinoamericana. La seva professió no està definida, sinó que la veiem com una heroïna que dedica el seu temps a passar aventures. Tampoc es pot determinar quin rol familiar desenvolupa perquè en cap dels capítols analitzats apareix cap parent familiar; sí que se li atribueix el rol social d'amiga, sobretot amb Botas, perquè viu envoltada d'amics (animals).

El que sí és meritoris és que es tracti d'una protagonista de gènere femení que trenca amb els estereotips femenins associats als programes infantils, en què les protagonistes no acostumen a ser tan valentes com Dora, sinó que es caracteritzen per ser més fantasioses i sensibles, lligades a l'emotivitat (Espinar, 2006). Dora és una nena valenta, segura de si mateixa i aventurera, adjectiu tradicionalment lligat al gènere masculí. A més, és de raça indígena i no blanca, distanciant-se així del predomini de la raça blanca en les sèries infantils (Vázquez, 2011). És significatiu el fet que sigui l'únic personatge de gènere humà i que els seus únics amics siguin animals. No es relaciona amb cap persona.

¹ Entrevista als creadors de *Dora la Exploradora* i personatges de la sèrie definits per Nick Jr:
http://www.nickjr.com/dora-the-explorer/about-dora-the-explorer/meet-doras-creators_ap.html
<http://www.nickjr.com/dora-the-explorer/about-dora-the-explorer/dora-the-explorer-characters.html>

4.1.2.2 Forma visual i sonora

Pel que fa a l'anàlisi de l'enunciació, es farà referència als aspectes més rellevants tant a nivell visual com a nivell sonor, els quals permeten mostrar si aquests elements de *Dora la Exploradora* estan pensats per a un públic infantil.

En primer lloc, i a partir de la visualització dels deu capítols, s'ha pogut observar una tendència quant a l'enquadrament i angles dels plans. Fonamentalment, s'utilitza un pla mig frontal quan la protagonista Dora o bé algun altre personatge es dirigeix directament a l'espectador, per exemple demanant si pot ajudar-los, si recorda on havien de dirigir-se, etc. No obstant, no sempre que Dora es dirigeix a l'espectador s'utilitza un pla més tancat, sinó que en alguna ocasió es fa servir un pla general. El pla general, però, bàsicament s'utilitza quan els personatges estan en moviment (salten, ballen, caminen, etc.).

Una de les tècniques que sí és característica de *Dora la Exploradora* és l'ús de *zoom out*. Quan l'exploradora demana a l'espectador on està el lloc que busquen, o bé si veu algun animal que està cercant, s'amplia el pla, de manera que s'assenyala al nen l'espai per on ha de buscar. Així doncs, el *zoom out* funciona com un instrument que facilita la tasca del nen per realitzar allò que els personatges de la sèrie li demanen (mirar, buscar i trobar). El que també és important citar és que l'enquadrament dels plans sempre inclou la totalitat dels personatges en el sentit que no es fragmenten les imatges, sinó que s'intenta facilitar el seguiment del relat, mostrant tots els elements que es necessiten veure per allò que s'està explicant, elements que generalment estan col·locats al centre.

Encara en referència a la forma visual, cal citar l'ús d'imatges que se sobreposen damunt la imatge existent, concretament quan s'expliquen les tres localitzacions. Al mateix temps que aquestes són verbalitzades es poden visualitzar, cosa que ajuda a associar la paraula amb l'objecte; en altres paraules, establir un significat entre forma i veu. Així, sempre que es parli d'anar al "llac" s'inserirà el dibuix d'un llac a la part inferior de la imatge. De fet, el recurs d'identificar els objectes a partir de dibuixos és força recurrent a *Dora la Exploradora*, ja que quan apareix la motxilla de Dora es presenten una sèrie d'objectes al seu voltant i es demana a l'espectador que esculli el que necessita l'exploradora.

Pel que fa als colors de la sèrie infantil, aquests no són utilitzats per captar l'atenció dels espectadors preescolars. Dora vesteix amb pantalons taronges i samarreta lila, i ella és de

pell fosca, mulata; el seu company Botas és gris amb la panxa groga i sempre calça unes botes vermelles. Si ens fixem en personatges secundaris, la guineu Swiper és de color marró, la iguana Isa verda; és a dir, tenen els colors propis de l'animal que són. Així doncs, en el cas de *Dora la Exploradora* els colors es corresponen als de la realitat, per la qual cosa no els podem considerar un element destacable quant a la intenció d'adequar la sèrie amb el seu *target*.

En relació als espais representants a la sèrie és significatiu el fet que tots ells transcorrin a la natura, a l'exterior. Aquest fet és altament destacable perquè posa de relleu la voluntat dels creadors de *Dora la Exploradora* d'englobar la sèrie al món de la natura i al medi ambient. Els protagonistes sempre apareixen al mig d'un bosc, envoltats d'arbres i animals, i és a partir d'aquest espai on van descobrint elements que el componen (ponts, llacs, rius, cascades, camps, muntanyes, valls, roques, dunes...) o bé arriben a llocs relacionats amb la natura, com poden ser una granja, una illa, la platja, etc. El més important és que totes les localitzacions estan a l'aire lliure i que en cap moment els personatges han d'entrar a un lloc tancat, promocionat així el respecte i l'estima pel medi ambient.

Entrant ja en l'anàlisi de la forma sonora, cal dir que *Dora la Exploradora* consta de diverses cançons. Una és la d'obertura de capítol i que, per tant, sona abans d'iniciar-se el relat; la següent és la que canten Dora i Botas i que té com a lema "*Venga vámonos*", que anima a començar l'aventura i a descobrir les localitzacions; l'última és la que canten i ballen al final del capítol i que celebra el final feliç ("*¡Lo hicimos!*"). El que cal destacar d'aquest seguit de cançons, especialment en les dues últimes citades, és que parlen en primera persona del plural i animen als espectadors a seguir connectats en la història, transmetent energia i ganes d'emprendre una nova aventura. Les cançons apareixen en moments clau com són la culminació i consecució de l'objectiu i quan l'aventura s'ha d'iniciar o bé prosseguir.

També cal citar que al llarg dels capítols apareixen músiques que s'associen a alguna situació en concret. Així per exemple, quan el personatge malvat de Swiper, la guineu, vol robar als protagonistes, se sent un soroll que només apareix amb aquest animal i que, per tant, l'espectador associa automàticament amb un perill (en aquest cas de robatori). D'altra banda, cada cop que Dora i Botas superen un obstacle apareixen uns petits insectes, la Fiesta Trío, que fan una tonada divertida i alegre per indicar que l'exploradora ha aconseguit el que volia. De la mateixa manera, cada vegada que apareix la motxilla i el mapa

de Dora aquests cobren vida i canten una tonada pròpia i exclusiva d'ells. En d'altres ocasions, els sons són utilitzats com un mètode d'aprenentatge perquè es vol que el nen els relacioni amb animals (identificar quin so fa una gallina, una ovella, un gat, etc.).

4.1.2.3. Valors

Dora la Exploradora, com s'ha dit, és un programa formatiu, per la qual cosa el seu principal objectiu és ensenyar nou vocabulari als espectadors, però també fer-los aixecar del sofà i participar en el relat a través de mecanismes audiovisuals explicats en els paràgrafs anteriors. Però a tot això també s'hi ha de sumar els valors que la sèrie transmet, analitzats a partir de la graella d'anàlisi, corresponent a la taula 2, la qual ha estat elaborada segons els valors que el propi codi d'autorregulació de la corporació RTVE propugna, així com els recollits pel Consell Audiovisual de Catalunya.

Com s'ha vist, les pròpies característiques demogràfiques de Dora ja transmeten uns valors, però és en l'anàlisi del contingut que se'n descobreixen de nous. Sens dubte, el més destacable és el valor de la solidaritat. Aquest és present en tots i cada un dels capítols analitzats. Per solidaritat entenem “compromís voluntari per promoure el benestar dels altres, la resolució dels conflictes a través de la col·laboració i la cooperació” (CAC, 2007). Es podria dir, fins i tot, que les bases del relat de *Dora la Exploradora* es fonamenten en la solidaritat perquè moltes de les aventures s'originen per la necessitat d'ajudar a terceres persones (ajudar a un ocell a trobar la seva mare, ajudar a un tren a guanyar una cursa i aconseguir un xiulet que no té, etc).

És cert que hi ha capítols en els quals l'objectiu final no és ajudar a tercers però, en aquests casos, durant el camí sorgeixen situacions de solidaritat que poden donar-se a través d'altres personatges que se solidaritzen amb la causa de Dora i Botas. Per exemple, en el capítol 9 (*El gran riu*) l'objectiu és recuperar la bota que Botas ha perdut i, per tant, els protagonistes no ajuden a tercers, sinó a ells mateixos; el moment de solidaritat sorgeix quan un altre personatge, Tico l'esquirol, obre un pont per tal que Dora i Botas puguin seguir endavant.

Un altre dels valors trobats és el respecte envers el medi ambient entès, segons el CAC (2007), com aquelles “actituds que denoten un encaix harmoniós amb la natura, conductes responsables amb el medi ambient”. El propi espai on transcorre l'acció simbolitza aquest valor pel fet que els personatges viuen alegrement al mig de la natura, però també les

accions que es duen a terme en els capítols analitzats, especialment les que fan referència al món animal. Dora ajuda a tots aquells animals que ho necessiten (l'ocell ha de trobar la mare, ajuntar als porcs per tornar-los a la granja i que no els passi res, etc.) i té un tracte cordial i amistós amb tots ells (acaronarà els porcs, agrairà verbalment l'ajuda d'un esquirol, etc). En d'altres ocasions repara els desperfectes ocasionats d'aquells elements que estan a la natura, com un pont trencat. A més, és important assenyalar la promoció d'actituds favorables per a la seguretat de les persones: sempre que Dora i Botas pugen en una barca es posen el salvavides i, a més, expliquen que se l'estan posant.

La responsabilitat i l'esforç apareixen amb molta força a *Dora la Exploradora*, entesos com la "capacitat de compromís personal, sentit del deure" (CAC, 2007). Sens dubte, Dora i Botas són personatges compromesos i responsables que mai esquiven els problemes, mai els fa mandra, sinó que posen totes les seves energies per resoldre'ls. Com afirmen els seus creadors, es desenvolupen "*strategies like stopping to think, asking for help, and using what you know*"². Per superar els obstacles es requereix esforç tant mental com físic, i aquest esforç és premiat al final, quan els personatges es mostren feliços i es feliciten mútuament per haver assolit l'objectiu. Mostra d'aquesta idea és la cançó final "*Lo hicimos*", ja que recorda tots els passos que han hagut de fer per ser on són. D'altres valors més evidents són l'amistat, i lligat amb aquest la lleialtat, ja que Dora i Botas són millors amics i sempre van junts a tot arreu, donant-se suport i mostrant-se afecte mutu, com per exemple quan s'abracen.

A *Dora la Exploradora* hi ha un personatge, Swiper la guineu, que funciona com a antagonista (l'únic, de fet). A cada capítol l'animal intenta robar algun objecte o pertinença de Dora i Botas, situació que els protagonistes eviten sense necessitat d'alterar-se o encetar un conflicte tot dient "*Swiper no robes*", i aquest fa cas. Si Swiper els roba llança l'objecte; Dora, enlloc d'enfadar-se i perseguir-lo, intenta recuperar l'objecte amb l'ajuda de Botas i dels espectadors. D'aquesta manera, quan els personatges aconseguixen aturar Swiper es fa justícia, i si aquest roba es pot considerar que s'eviten les situacions conflictives perquè no s'enfronten ni verbal ni físicament. En definitiva, a través del diàleg s'aconsegueix aturar la injustícia.

També s'ha analitzat si apareixen valors com la violència o la sexualitat. En cap dels capítols es donen situacions conflictives relacionades amb els valors esmentats. L'únic contravalor

² Entrevista als creadors de *Dora la Exploradora*, consultable via online a la pàgina de Nick Jr: http://www.nickjr.com/dora-the-explorer/about-dora-the-explorer/meet-doras-creators_ap.html

trobat al llarg dels capítols analitzats ha estat la intolerància, entesa com la “infravaloració per raó de raça, ètnia, cultura, sexe, etc.” (CAC, 2007). En el capítol 6 *El tren chup chup*, Dora i Botas troben un tren de color blau que està trist perquè no té xiulet; ha de participar en una cursa amb dos trens més, els quals es mofen d’ell per raó del seu físic: és més petit que ells. No es fa cap comentari respecte aquesta situació, simplement es verbalitza la burla i es continua parlant d’una altra cosa (que el tren necessita un xiulet).

De la mateixa manera, s’han observat situacions que no afavoreixen la promoció d’hàbits saludables per a les criatures. De fet, tenint en compte que la mostra analitzada no és molt àmplia, seria interessant observar si es dona en més ocasions. Estem parlant de la promoció de productes alimentaris que, si bé és cert que encanten als més petits, no ajuden a fonamentar una dieta sana i equilibrada. L’objectiu del capítol 5 és buscar el camió de gelats, i faran l’impossible per aconseguir-ho; aquest podria ser un fet anecdòtic, però en el capítol 7 Dora i Botas volen trobar un tresor enterrat a una illa, i l’exploradora només pensa que podrà menjar magdalenes de xocolata i laminadures. Així doncs, és important assenyalar aquesta qüestió en tant que es fomenten hàbits d’alimentació poc saludables.

Taula 2. Graella d'anàlisi dels valors de *Dora la Exploradora*

Valors	Cap.1	Cap.2	Cap.3	Cap.4	Cap.5	Cap.6	Cap.7	Cap.8	Cap.9	Cap.10
Solidaritat	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Insolidaritat										
Tolerància										
Intolerància						X				
Actituds cíviques										
Actituds incíviques										
Valors d'ètica personal										
Falta d'ètica personal										
Respecte vers el medi ambient	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Menyspreu vers el medi ambient										
Promoció d'hàbits o actituds saludables		X						X		
Promoció d'hàbits o actituds perjudicials per a la salut					X		X			
Responsabilitat i esforç										
Irresponsabilitat i peresa										
Coneixement	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Irreflexió										
Valors socials	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Contravalors socials										
Violència		X	X	X		X	X	X		X
Sexualitat										

4.1.3. Conclusions

Després d'exposar els resultats obtinguts a partir de la visualització dels deu capítols de la primera temporada de *Dora la Exploradora*, és moment de valorar-los tot fent ressenya dels elements de la narració, la forma visual i sonora i els valors.

En primer lloc, cal assenyalar els aspectes relacionats amb la narració. Tots ells poden ser considerats adequats en tant que estan dissenyats pensant en un públic infantil preescolar. El primer element que ho justifica és que *Dora la Exploradora* és una sèrie episòdica que inicia, desenvolupa i resol el conflicte en el mateix capítol, sense necessitat que el nen hagi d'acumular i recordar experiències de diferents episodis. A més, l'estructura narrativa interna és sempre la mateixa: Dora fixa un objectiu o lloc on anar, passa per tres obstacles diferents i finalment aconsegueix allò que s'havia proposat. És a dir, hi ha un final feliç que a més ve acompanyat d'una cançó alegre final, que indica que han passat molts obstacles però que han aconseguit allò que volien.

Tots aquests elements ajuden que l'espectador segueixi fàcilment la narració, considerant que és una sèrie que es dirigeix a nens/es de 3 a 6 anys, edat en la qual no estan preparats per llegir un relat amb salts temporals ni que demani un important esforç mental per entendre la història. A més, s'utilitza la repetició de paraules i frases perquè el nen les memoritzi, assegurant-se que l'espectador segueix la història, i fent participar a l'espectador d'una forma virtual perquè se l'anima a verbalitzar les paraules, a fer els mateixos gestos, etc. La pròpia Dora funciona com una espècie de narradora perquè al llarg del capítol va explicant què acaba de passar i què farà a continuació.

Per tal d'ensenyar vocabulari s'utilitzen elements visuals que faciliten l'associació de paraules amb el seu referent: s'insereixen dibuixos dels conceptes. En l'etapa preescolar és fonamental que es visualitzi l'objecte del qual s'està aprenent el nom, perquè d'aquesta manera serà possible la seva memorització i associació de significat. També s'utilitza el so com un recurs d'aprenentatge en tant que s'intenta que el nen relacioni determinats sons amb algun personatge o objecte.

Mentre que tots aquests elements citats ajuden a considerar *Dora la Exploradora* un producte adequat pel públic infantil preescolar, cal també tenir en compte la transmissió de valors. En aquest sentit, és important destacar que Dora és una protagonista femenina aventurera i

valenta, trencant així amb els tòpics de gènere i associant valors positius a les dones; a més no és de raça blanca, cosa que fomenta la diversitat de cultures.

A aquests valors s'hi sumen la solidaritat (el més representatiu de la sèrie) juntament amb el respecte per la natura i la responsabilitat i esforç. És important transmetre als nens/es la idea que per aconseguir alguna cosa cal un esforç previ i que, sovint, és necessari i útil demanar l'ajuda dels altres, mentre que ells mateixos poden solidaritzar-se amb la causa de tercers. També és important ressaltar l'absència de cap tipus de violència i, encara més, la idea que a través de la comunicació es pot evitar o resoldre el conflicte, evitant així l'enfrontament físic o verbal.

Amb tot l'exposat, doncs, *Dora la Exploradora* conté elements narratius, visuals, sonors i valors adequats per al públic preescolar, atès que faciliten el seguiment del relat i, sobretot, fomenten la participació de l'espectador, un punt a favor molt important. Com a contrapunt, però, cal assenyalar que en l'anàlisi de valors s'han detectat escenes en les quals es mostra certa intolerància a un personatge pel seu aspecte físic, sent infravalorat pels seus companys, i aquesta burla no és castigada per cap personatge ni pel relat o tractament formal. A més, apareixen hàbits de salut contraproductius en relació al menjar i que la pròpia protagonista fomenta, tot posant de relleu el seu desig de menjar productes poc saludables.

4.2. *Peppa Pig*

4.2.1. Introducció

Peppa Pig és una sèrie d'animació infantil d'origen britànic, dirigida i produïda per Astley Baker i que es va emetre per primer vegada el maig del 2004 a la televisió britànica (concretament a Channel 5) . Fins al moment, l'any 2013, s'han dut a terme quatre temporades que corresponen a dos-cents nou capítols d'una durada de cinc minuts cada un.

És una sèrie infantil que ha aconseguit un gran prestigi al seu país, Anglaterra, gràcies als premis atorgats per la British Academy of Film and Television Arts en la categoria de millor sèrie preescolar d'animació l'any 2005, 2011 i 2012.³ Però també ha rebut premis d'altres països com Suècia: el Pulcinella Award dins del marc del Bay Festival l'any 2005, que va premiar el millor programa europeu de l'any. Recentment, Espanya ha premiat *Peppa Pig* amb el premi al millor personatge per a nens/es en el si del Festival Internacional de Comunicació Infantil, premi El Chupete⁴.

Peppa Pig narra les activitats quotidianes de la protagonista Peppa, sempre convertides en situacions divertides gràcies a la inesperable companyia del seu germà George, els seus amics i amigues i els seus pares. La particularitat de la sèrie és que cada família és un animal diferent: hi ha la família de porcs, la de conills, la d'ovelles, la de gossos, la de gats, la de zebres, la d'elefants i la de ponis. Aquest sol aspecte ja apunta cap al valor de la diversitat en la representació de personatges, que serà tractat en l'apartat d'anàlisi de narració 4.2.2.1.

De la setmana analitzada (30 de maig a 5 de juny de 2013), *Peppa Pig* és el segon programa preescolar (d'un total de deu) que més presència televisiva té al canal Clan. Concretament, de dilluns a diumenge es van emetre gairebé vuit hores (quatre-cents cinquanta-sis minuts), cinc de les quals van ser entre setmana. Això significa un nombre d'episodis setmanals molt elevat, noranta-tres, que eren repartits entre una i dues hores diàries (tretze capítols diaris de mitjana): quatre episodis al matí (10.40h) i nou a la tarda (17.20h). És la sèrie infantil preescolar de la que s'emeten més minuts en cap de setmana (cent setanta-sis minuts,

³ Harris, D. (26 novembre 2012) Peppa Pig leads winners at Bafta Children's Awards. *The Independent*, a <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/tv/news/peppa-pig-leads-winners-at-bafta-childrens-awards-8351977.html> (referència a premis del 2005 i 2011)

<http://www.bafta.org/press/british-academy-childrens-awards-winners,172,SNS.html> (premi 2012)

⁴ Wolfe, J. (3 juliol 2013). Peppa Pig wins Spain's El Chupete Award. *Animation World Network*. <http://www.awn.com/news/awards/ipeppa-pig-wins-spain-s-el-chupete-award>

gairebé tres hores) i més capítols setmanals (noranta-tres). Totes aquestes dades estan recollides en l'annex 5.1 i 5.2..

Les dades d'audiència poden explicar, en part, per què els programadors de Clan aposten per *Peppa Pig*. Segons dades de Kantar Media (annex 6), té el percentatge de *share* més alt de totes les sèries preescolars de Clan durant el període de gener a abril, un 43'7% en horari de despertador, 54.000 espectadors (en un total de cinquanta-quatre emissions). És la franja que millor funciona, essent el cap de setmana l'altra franja destacada: 218.000 espectadors de mitjana (28'8% de *share*).

Taula 3: Minuts setmanals d'emissió de *Peppa Pig* a Clan TVE (setmana 30 maig a 5 juny 2013)

Entre setmana	Cap de setmana	Total minuts	Capítols setmanals
289 minuts	176 minuts	465	93

4.2.2. Anàlisi

Peppa Pig és una sèrie infantil d'entreteniment pensada per a nens/es d'edat preescolar i, a diferència de les altres dues sèries objectes d'anàlisi d'aquest treball, no és un programa formatiu. No és considerat com a tal perquè el seu objectiu no és ensenyar nou vocabulari, bones actituds o hàbits, etc. de forma explícita, sinó que les històries de *Peppa Pig* representen fets quotidians semblants als que pugui viure un infant i amb una important dosi d'humor.

Evidentment, per molt que no estigui dissenyada amb un objectiu merament didàctic, conté un seguit de valors i elements narratius i d'enunciació que fan de *Peppa Pig* una sèrie adreçada a infants en edat preescolar. Així doncs, es procedirà a l'explicació dels resultats de l'anàlisi dels deu primers capítols de la primera temporada de *Peppa Pig*, fent èmfasi en aquells aspectes que caracteritzen i alhora identifiquen la sèrie.

4.2.2.1. Narració

Peppa Pig és una sèrie episòdica, és a dir, té una trama narrativa diferent en cada capítol i sense connexió argumental entre ells, per la qual cosa l'espectador no haurà de visionar i seguir els episodis per ordre. És per això que els programadors del canal Clan poden emetre capítols saltejats i de diferents temporades, sense que això alteri la trama argumental.

Tots els capítols, a més, funcionen de forma cronològica, un requisit fonamental per adequar-se al públic preescolar, ja que l'ús de salts temporals podria dificultar la comprensió del text. Pel que fa a l'estructura narrativa, s'opta per la clàssica: plantejament, nus i desenllaç. A l'inici de cada capítol té lloc la cançó de presentació, i el primer personatge en aparèixer és Peppa, que s'autopresenta, i seguidament apareixen els personatges protagonistes, dels quals Peppa descriu el rol familiar (el seu germà George, la seva mare Pig i el seu Pare Pig).

Seguidament s'inicia la història o trama capitular, que molt sovint no és originada per un conflicte a resoldre o per la consecució d'un objectiu, sinó que presenta una situació totalment quotidiana que els personatges viuen de forma positiva i de la qual n'aprenen lliçons. A tall d'exemple: Peppa i les seves amigues juguen a un parc infantil, Peppa coneix una amiga francesa, Peppa se'n va d'excursió amb els companys d'escola, etc. En aquestes situacions viuen petits conflictes del dia a dia que han de resoldre i que els serveixen per adquirir un coneixement (Peppa va amb bicicleta i té un accident perquè corria massa, una amiga de Peppa no té cap vaixell de joguina i n'aprenen a fer un de paper, etc.)

L'interessant de *Peppa Pig* són, doncs, els obstacles quotidians amb els quals els personatges s'han d'enfrontar, ja que són freqüents en la vida del petit espectador, i fan que aquest s'hi identifiqui i, al mateix temps, rebi un missatge que podrà aplicar a les seves experiències personals (no córrer si es va amb bici, saber fer un vaixell de paper, etc.). A més, l'existència d'un narrador com a veu en *off* fa que el missatge final sigui transmès amb molta clarividència perquè és verbalitzat (“*los niños grandes tienen que enseñar a los pequeños*”). En resum, *Peppa Pig* no aporta coneixements acadèmics o de vocabulari però en canvi sí de pràctics, de la vida quotidiana de l'infant.

El capítol sempre finalitza amb un final feliç. Per molt que s'hagin generat prèviament conflictes entre els personatges, aquests sempre acaben en harmonia i contents perquè hi ha un motiu que ho permet. Al final del capítol, algú diu una anècdota o té lloc una situació que fa que tots els personatges allí presents es tirin de panxa amunt i es posin a riure. És una particularitat de *Peppa Pig* i que ja és esperada pels espectadors, atès que sempre es conclou el capítol amb aquesta escena còmica.

▪ Els personatges

Peppa és la germana gran i té quatre anys, i el seu germà és un bebè de divuit mesos. Són els dos fills de la família Pig, formada per pare i mare, és a dir, una família nuclear o conjugal, entesa com aquella família formada per la parella i els fills no adults (Solé, 1996). En aquest sentit, es representa una estructura tradicional de família perquè és la que més anys ha dominat en la cultura occidental. Així ho demostra la dada de 1975 en què un 90% de les famílies eren nuclears (Solé, 1996). Actualment segueix sent l'estructura més representada, però ha disminuït de forma significativa enfront d'altres formes com la família monoparental, que ha augmentat un 78% en l'última dècada a l'estat espanyol.⁵ És per això que es pot considerar que a *Peppa Pig* s'opta per una estructura de família tradicional, fins i tot conservadora, atès que la realitat demogràfica de la cultura occidental està canviant.

Aquesta última afirmació encara pren més importància si es té en compte l'estructura que tenen les altres famílies que apareixen a *Peppa Pig*. Totes elles estan formades per pare, mare i fills/es, de nou famílies conjugals, i precisament el fet que apareguin altres famílies es podria aprofitar com una ocasió per representar la diversitat d'estructures familiars actual. El mateix *Código de autorregulación para la defensa de los derechos del menor* de la Corporació RTVE (2001: 4) parla de la necessitat de representar la “*familia en sus diversas modalidades*”, premissa que es passa per alt en el cas de *Peppa Pig*.

Però també cal donar un punt positiu a la representació d'aquestes famílies quant al seu aspecte físic: cada una d'elles és un animal diferent (conills, ponis, gats, gossos...). En aquest sentit, de la mateixa manera que apareixen diferents tipus d'animal, es podria connectar amb la idea que simbolitzen la diversitat en la raça humana (no tots els personatges que viuen al mateix món que Peppa són porcs, de la mateixa manera que no totes les persones són iguals). A *Peppa Pig*, doncs, existeix una diversitat de personatges, que s'entén com la diversitat de la raça humana simbolitzada en la raça animal.

Hi ha d'altres característiques dels personatges a tenir en compte. Pel que fa al rol social i familiar que desenvolupa Peppa, és alhora amiga, germana i filla perquè interactua amb amics, pares i germà, respectivament. Els quatre personatges principals de *Peppa Pig*, com s'ha dit, són de gènere animal i, per això, ni la raça ni la nacionalitat són característiques

⁵ 20minutos.es. (24 setembre 2012). Las familias monoparentales en España tienen nombre de mujer. <http://www.20minutos.es/noticia/1597351/0/familias-monoparentales/mayoria/mujeres/>

sociodemogràfiques importants, tot i que es podria descartar la nacionalitat asiàtica o africana perquè no tenen trets físics que ho indiquin (ulls, color de la pell, etc.) i, pel tipus d'estructura familiar que representen, es podrien associar a la cultura occidental.

Ni Peppa ni George tenen professió, però se sap que Peppa va a l'escola i George a la llar d'infants. Papà Pig i Mamà Pig són treballadors, però no s'especifica en quin sector treballen. No obstant, Papà Pig sempre va vestit amb corbata i americana i amb una maleta a la mà, cosa que permet deduir que té una bona professió, possiblement relacionada amb el món empresarial o de la banca. Aquest aspecte el converteix en un personatge *urbanita*, propi de la societat occidental contemporània ("l'home de negocis"). És important que la mare de la família també treballi, ja que ajuda a trencar amb els estereotips de la dona lligats al rol de cuidadora dels fills i mestressa de casa; al mateix temps, representa una realitat social: l'alt percentatge d'incorporació de la dona al món laboral, un 70% segons dades del 2005 enfront un 30% el 1975.⁶

D'altres aspectes a comentar sobre els protagonistes de la narració són els trets més destacables de les seves personalitats. Peppa és una nena molt segura d'ella mateixa i que acostuma a tenir la iniciativa amb tot allò que fa, tant amb amics com amb família. En algunes ocasions es mostra autoritària i capritxosa, atès que sempre vol aconseguir el que desitja costi el que costi, i sovint mana el seu germà més petit. George no té un caràcter del tot definit perquè és un bebè i ni tan sols parla, però sí que es mostra tranquil i alegre, amb les petites rebequeries pròpies d'un nadó.

Pel que fa al pare, es dona un cas curiós perquè funciona com el personatge benvolent, permissiu i alhora poc espavilat, contrari a l'estereotip masculí. Recordant l'estudi d'Espinar "*los protagonistas masculinos presentan una mayor probabilidad de contar con la inteligencia y los conocimientos como destrezas fundamentales*" (Espinar, 2006: 5). De fet, bastant sovint Peppa i la seva dona se'n riuen d'ell, i Papà Pig d'ell mateix. Mamà Pig és, pel contrari, una dona decidida i espavilada.

Les afirmacions anteriors poden ser exemplificades a partir del capítol 8 *Bricolaje con papá*. Mamà Pig se'n va a visitar als seus pares, i demana al seu marit que pengi un quadre a la paret. Papà Pig, davant dels seus fills, ho intenta i, sense voler, fa un forat a la paret mentre

⁶ Sánchez-Mellado, L. (9 octubre 2005). La revolución familiar. *El País*
http://elpais.com/diario/2005/10/09/eps/1128839212_850215.html

va dient que penjar un quadre és molt fàcil. Ha d'arreglar la destresa i col·locar totxos i pintar la paret. Quan arriba Mamà Pig el quadre no està penjat; aquesta, amb un sol cop de martell, el penja. Al contrari del que es podria pensar, doncs, el pare no és representat com “el manetes de la casa” i és precisament la dona qui desenvolupa aquest rol.

4.2.2.2. Forma visual i sonora

Tot seguit es recolliran els aspectes més destacables de *Peppa Pig*, en relació a la forma sonora i visual, per indicar en quina mesura estan dissenyats per al públic infantil preescolar, subjecte a unes necessitats audiovisuals específiques.

En relació l'enquadrament i mida de plans, es pot dir que no són utilitzats de manera especial pel fet que s'emmarquin en una sèrie televisiva per a nens/es preescolars. És a dir, el fet que sigui un programa que no fomenta la participació de l'espectador (en cap moment narrador o personatges es dirigeixen a l'infant) explica, en part, que no s'utilitzin enquadraments per ressaltar l'expressió dels nens/es. És cert que es podria utilitzar, per exemple, un pla més tancat per mostrar les emocions dels personatges, però *Peppa Pig* implica un tipus de visionat més passiu perquè no hi ha un *feedback* verbal entre espectadors i personatges, a diferència de les altres dues sèries analitzades.

Evidentment existeixen canvis d'enquadrament que ajuden a donar dinamisme a la sèrie, i es van alternant plans generals, mitjos i primers plans, que sí que en ocasions ressalten algun aspecte importants (quan Papà Pig es posa vermell es fa un primer pla del seu rostre, quan ensenyen el nom d'un nou objecte com el telèfon se'n fa un pla detall i seguidament un *zoom out*, etc.). En bona part, el que porta a dir que l'ús de l'enquadrament podria ser el de qualsevol sèrie infantil, independentment del seu *target*, és que els plans canvien força ràpid. No es manté durant molta estona un mateix enquadrament (a no ser que sigui el general) i, per això, resulta és una qüestió de dinamisme que no pas la voluntat d'explicar i ressaltar determinades emocions o expressions.

Tampoc s'utilitza la tècnica de la infografia, que podria ser utilitzada per associar imatges i el seu significat, tot i que la seva absència no suposa cap impediment per comprendre el relat i encara menys el dificulta. A més, el no ús de la tècnica de la infografia dóna més credibilitat al relat, ja que si apareixen representacions gràfiques damunt la imatge pot semblar un artifici.

Pel que fa als colors de la sèrie, es podria dir que en certa manera estan dissenyats per cridar l'atenció de l'espectador. Es combinen paisatges i personatges amb la mateixa tonalitat de color i, el més significatiu, no s'adornen amb ombres o reflexes. És a dir, cada peça que apareix en l'escena està pintada d'un sol color i sense matisos (el cel és completament blau, la gespa verda...). Predomina la simplicitat en l'ús del color, i això fa que no es representin espais barrocs.

En relació al color també és important explicar que els personatges, tots ells animals, tenen el color que els correspon (zebra ratllada de blanc i negre, porc de color rosat...) i això permet que el nen aprengui i associï el color de cada animal, aportant-li així un coneixement. Com a contrapunt, és interessant fer una reflexió sobre els colors que estan representats segons el gènere. La majoria de personatges femenins vesteixen amb colors tradicionalment associats a la dona (rosa, vermell...) i els personatges masculins vesteixen amb colors associats a l'home (blau, verd...). Quan els nens/es són molt petits és freqüent sentir “el rosa per la nena” i “el blau pel nen”, i en aquest sentit *Peppa Pig* conserva certs estereotips, que com es veurà no són anecdòtics, sinó que apareixen de nou en alguns diàlegs verbals.

Per tancar amb els aspectes d'anàlisi visual, cal parlar dels espais representats a *Peppa Pig*. Com s'ha dit en relació als colors, aquests són lliures d'ornaments i, per tant, presentats amb força simplicitat, cosa que ajuda que el nen no es distregui amb detalls no importants pel desenvolupament del relat. D'altra banda, es combinen els espais exteriors amb els interiors, atès que en un mateix capítol els personatges poden estar a la llar familiar i tot seguit sortir a l'exterior. Tot i això, en dos episodis (el 8 i el 9) els personatges estan tota l'estona tancats a dins a casa. En el capítol 9 perquè és de nit, però a l'episodi 8 és de dia i el pare i els nens/es estan asseguts al sofà, mentre que podrien aprofitar per anar a l'exterior, i així evitar la promoció d'hàbits poc saludables com el sedentarisme. Per sort, aquest tipus d'escenes són anecdòtiques.

El que és significatiu, però, és que en la majoria dels capítols analitzats (sis de deu) aparegui la casa dels Pig, ja sigui perquè juguen a l'exterior com perquè estan a dintre. És un altre aspecte que se suma al valor de la unió familiar (cal recordar la representació de la família nuclear) i que dona més arguments per considerar que a *Peppa Pig* es dona una importància vital a la família i, en aquest cas, als elements que la representen: la llar familiar.

Fent referència ja a l'anàlisi de la forma sonora, hi ha un seguit d'elements a destacar. Com la majoria de sèries televisives, *Peppa Pig* té una cançó que funciona com el *single* de la sèrie, una música que l'identifica i que apareix al principi i al final de la narració. A més, la tonada de la cançó va apareixent al llarg del capítol, més com un ornament que no pas amb la voluntat de senyalar certs moments del relat.

Aquesta música és ràpida, dinàmica, donant la sensació de velocitat i, així, evitant que l'espectador s'adormi i que segueixi connectat al relat. A més, és una música alegre i, per això, cada vegada que apareix aporta un to optimista i divertit. És sempre una música que sona de fons, llunyana, i que dura escassos segons; un exemple és quan arriben les amigues de Peppa (capítol 7) o quan la mare aconsegueix penjar el quadre i tots estan feliços (capítol 8).

A *Peppa Pig* té molta importància l'ús d'efectes sonors en relació als sons que emeten els animals. Contínuament els personatges grunyen, belen, miolen, borden, etc. i això permet que el nen relacioni el so amb l'animal corresponent, fet que li aporta un coneixement. A més, són el signe d'identificació dels personatges, ja que per expressar les seves emocions emeten sons, o bé quan acaben una frase.

Hi ha un altre efecte sonor que es repeteix al llarg del capítol: les riallades. *Peppa Pig* narra històries divertides, i encara ho són més gràcies als riures constants dels personatges. El més curiós és que és una felicitat que no ve donada per alguna acció en concret, sinó que a vegades riuen sense gaire sentit. Així per exemple, en el capítol 6, la mestra anuncia als seus alumnes que és l'hora de dinar, i aquests van cap a les taules tot rient. Qualsevol situació és motiu perquè Peppa i els seus amics riguin, i el riure és bo i saludable pel nen perquè l'ajuda a trencar amb el seu dia a dia i endinsar-se en un món alegre i divertit (Souza, 2011).

Però, sens dubte, l'element sonor de més importància de *Peppa Pig* és la veu en *off*, concretament una veu masculina. L'existència d'aquest narrador permet una certa interacció amb l'espectador, atès que se situa a fora del relat (no és un narrador participant en la història), per la qual cosa només té sentit si rep l'atenció del nen, que al capdavall és l'única persona a qui es dirigeix. En tots els capítols analitzats, el narrador és la primera veu que apareix, és a dir, presenta l'acció. Alguns exemples són els següents.

- “*Hace un día precioso y soleado, y Peppa y George están montando en bicicleta*” (capítol 2).
- “*Peppa y George están ayudando al abuelo Pig a cosechar el huerto*” (capítol 4)
- “*Peppa y George salen al jardín a jugar con la pelota*” (capítol 7)

La veu en *off* apareix puntualment, sempre a l'inici i de tres a quatre vegades durant els cinc minuts que dura l'episodi. És important dir que es tracta d'un narrador objectiu perquè es cenneix a narrar allò que veu (un personatge que entra en escena, alguna cosa que està fent un personatge, etc.), mai afegeix subjectivitats que podrien estar lligades a les emocions dels personatges, ni tampoc cap opinió personal. Amb tot, es pot considerar que l'ús de la veu en *off* vetlla perquè el nen segueixi fàcilment el relat, ja que se li explica el que està veient. En aquest sentit, és un element audiovisual que només té sentit si s'engloba en una sèrie infantil preescolar.

4.2.2.3. Valors

Després de visualitzar els deu primers capítols de la primera temporada de *Peppa Pig*, s'han pogut detectar una sèrie de valors que seran explicats a continuació. S'ha partit de la graella d'anàlisi per identificar quins dels valors que proposa el Consell Audiovisual de Catalunya apareixen a *Peppa Pig*. Es pot observar l'anàlisi de contingut dels valors a la taula 4, col·locada al final d'aquest apartat.

Fent un primer cop d'ull a la taula 4, s'evidencia que el valor que es transmet amb més freqüència és de caire social: l'amistat. La protagonista Peppa passa molt temps amb els seus amics i amigues, així com els companys/es de classe, atès que en dos dels capítols analitzats està a l'escola (episodi 3 i episodi 6). El narrador assenyala la relació d'amistat que té amb els diferents personatges, i la paraula “amic” o “amiga” apareix en tots els capítols: “*Aquí llegan los amigos de Peppa y Georg: Zoe, Suzy, Rebecca y Richard*”, “*Peppa y sus amigos están en la guardería*”, “*Aquí llega la mejor amiga de Peppa, Suzy*”, etc. Aquesta última frase indica que s'estableix una relació més forta d'amistat amb un personatge (Suzy és la millor amiga), demostrant que existeixen matisos en les relacions d'amistat.

A més, hi ha dos capítols que parlen sobre l'amistat (capítol 1 i capítol 3), concretament sobre la gestió d'aquesta. En el primer episodi citat George coneix un nou amic, Richard Rabbit, que té la mateixa edat que ell i que comparteix els mateixos gustos (també li agraden els dinosaures), i en el capítol 3 Peppa es proposa voluntària per escriure's amb una

nena francesa per carta, que acaba coneixent en persona. Aquest capítol és molt interessant perquè parla de l'amistat més enllà de les fronteres, és a dir, és una nena que parla un idioma diferent del de Peppa i, conseqüentment, els costa entendre's però, en canvi, poden ser amigues igualment perquè s'ho passen bé juntes.

En els capítols 8 i 9 no es transmet el valor social de l'amistat perquè la història transcorre a la llar familiar i tan sols apareixen els membres de la família Pig. No només es parla de la família en aquests dos episodis, sinó que al llarg dels altres apareix Mamà Pig o Papà Pig, així com els pares dels altres nens/es o bé els avis. En aquest sentit, es fusiona la diversió familiar amb els amics, mostrant que ambdues són compatibles.

Els pares funcionen com una figura més autoritària atès que criden l'atenció als seus fills si fan alguna cosa que no està bé, o els aconsellen sobre algun fet en concret. Per exemple, en el capítol 1 els pares Pig diuen al seu fill George que ha d'aprendre a compartir, o en el capítol 2 diuen a Peppa que no corri tant amb la bicicleta. Mai ho fan amb un to desagradable o alçant la veu, qüestió a ressaltar com a positiva, ja que els fills creuen a través de la comunicació. També és destacable l'estima que els protagonistes mostren cap als seus avis, personatges entranyables; els ajuden a l'hort, juguen amb ells, miren la televisió i es queden adormits a la seva falda, etc.

D'altres valors a ressaltar i que s'han assenyalant com a positius són el respecte vers el medi ambient i la promoció d'hàbits o actituds saludables. El primer citat s'exemplifica pel simple fet que molts dels capítols transcorren al mig de la natura, lloc on els nens/es gaudeixen d'activitats relacionades amb la natura (juguen amb vaixells en un llac, van d'excursió amb l'escola a la muntanya i dinen a l'aire lliure, etc). A més, al capítol 4 *Animalitos* l'avi Pig ensenya als seus néts diferents animals de l'hort, i ells mostren entusiasme i curiositat per aprendre. Com a contrapartida, però, en l'episodi 5 es dona una situació que mostra certa falta de respecte cap als animals, concretament cap als ànecs: juguen amb vaixells que col·loquen dins d'un llac i, com que l'ocupen tot, els animals estan obligats a marxar del seu espai natural.

Peppa Pig també transmet valors que promocionen hàbits o actituds saludables. Un d'ells és l'esport, tenint en compte que en el capítol 7 Peppa i Suzy juguen a tennis, o bé que en el capítol 6 fan una excursió a la muntanya. No obstant, en cinc ocasions es promocionen

hàbits perjudicials (la meitat dels capítols analitzats), ja no per la salut, sinó per la seguretat de les persones. Als capítols 2, 4, 7 i 9 els personatges van amb bicicleta i cap d'ells porta casc. Encara és més greu tenint en compte que Peppa corre massa amb la bicicleta i acaba tenint un accident perquè xoca amb una gran carbassa (capítol 2). A més, tampoc porten el cinturó de seguretat quan van amb l'autocar escolar (capítol 6).

És un fet que crida l'atenció perquè s'hauria de fer èmfasi en la necessitat de portar cinturó de seguretat o casc, ja que sinó els nens/es s'acostumen a no portar-ne, i un exemple en són les campanyes institucionals que sovint es fan per promocionar l'ús del cinturó. La gravetat d'aquesta situació va portar a una mare a escriure a Nickelodeon, canal nord-americà on també s'emet *Peppa Pig*, per denunciar la falta d'ús del casc i del cinturó. O, fins i tot, un pare va queixar-se que la seva filla no volia dur cinturó perquè Peppa tampoc en portava.⁷ Tot això va fer que els creadors de *Peppa Pig* decidissin afegir els elements de seguretat en tots els capítols que produïssin a partir d'aquell moment, atès que el propi cofundador de la sèrie, Mark Baker, va assegurar que havien estat ingenus al principi de crear *Peppa Pig*.⁸

Un altre valor a destacar és el coneixement. En diversos capítols s'ensenyen noves coses als nens/es, i és un personatge adult qui ho explica. Així per exemple, l'avi Pig ensenya diferents animals als seus néts, com les abelles, els caragols, etc. i explica com ho fan per alimentar-se (capítol 4); o s'aprenen algunes paraules en francès perquè Peppa es relaciona amb una nena francesa, i sap saludar i acomiadar-se en aquest idioma (capítol 2). Als episodis 6, 7, 8 i 9 també s'aporten coneixements i, el més important, és que s'originen gràcies a la curiositat dels personatge. Per exemple, Peppa pregunta a la seva professora per què quan es crida en una muntanya molt elevada es forma un eco (capítol 6). O bé en el capítol 8, els personatges juguen plegats a futbol i no es posen d'acord en les normes del joc; apareix Papà Pig i explica que farà d'àrbitre, una professió que els nens/es desconeixen i que aprenen gràcies al pare.

En més d'una ocasió es ressalta la idea de compartir. Al capítol 1 els pares Pig diuen al seu fill George que deixi jugar al bebè Richard Rabbit amb el seu dinosaure perquè d'aquesta manera podran ser amics. Es donen diverses lliçons morals, ja que en aquest mateix capítol

⁷ Loveday, S. (14 desembre 2010). ABD adds seatbelts to Peppa Pig episodes. *Licensing.biz*.
<http://www.licensing.biz/news/6467/ABD-adds-seatbelts-to-Peppa-Pig-episodes>

⁸ BBC News. (15 gener 2010). Peppa Pig in seatbelt safety row.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/entertainment/8460753.stm>

es transmet la idea que els nens/es grans han d'ensenyar als petits a jugar, sent l'edat un factor que condiciona el coneixement i l'autoritat sobre els demés. És explicat de forma positiva perquè al final s'ho acaben passant bé tots plegats "*jugar juntos es más divertido*". Una altra situació que podria associar-se a la idea de compartir és la que té lloc en l'episodi 5. Els nens/es juguen amb vaixells de joguina, i arriba una nena que no en té. Perquè pugui jugar, Papà Pig li construeix un vaixell de paper, i tots els nens/es se solidaritzen amb ella i en fan de paper. La reflexió final és que tots juguen amb les mateixes possibilitats i que, al capdavall, tots són iguals independentment de tenir o no tenir un bon vaixell.

Pel que fa a la violència i a la sexualitat, en cap dels capítols analitzats s'han representat situacions que hi facin referència. El que sí que s'ha detectat són valors lligats a la intolerància, entesa com la "infravaloració per raó de raça, ètnia, cultura, sexe, etc." (CAC, 2007). En dos dels deu capítols analitzats es discrimina per raó d'edat (capítol 1 i capítol 7). En el capítol 7 part del diàleg és el següent:

PEPPA (a Rebecca): *Si se monta tu hermano no vamos a poder ir muy, muy deprisa*

REBECCA: *Richard, ¿puedes jugar con George?*

Peppa parla a Rebecca del bebè Rabbit per demanar-li que no jugui amb ells, ja que és molt petit i no pot córrer gaire a la ruleta. Ell es posa trist perquè no pot fer el mateix que els demés pel simple fet de ser més petit, però Peppa i Rebecca no canvien l'activitat perquè ell s'hi pugui integrar. El mateix passa al capítol 7. Aquesta vegada el personatge discriminat és George.

NARRADOR: *Las dos (Peppa i Suzy) se divierten jugando al tenis, pero a George le han dado un poco de lado.*

(George es posa a plorar)

PEPPA: *Lo siento George, no puedes jugar con nosotras porque solo tenemos dos raquetas.*

SUZY: *Tengo una idea, George será el recogepelotas.*

L'argument que Peppa dóna al seu germà és que no tenen prou raquetes, però es demostra que és una excusa. Quan vénen els amics i amigues de Peppa, que tenen la seva edat, proposen jugar a futbol perquè així puguin fer una activitat plegats, en canvi per George no canvien de joc, sinó que li fan fer una feina esgotadora: aplegapilotes. A més, sembla que juguin malament expressament, atès que contínuament perden la pilota, sense donar ni dos tocs de raqueta seguits. Qui dóna peu a aquesta intolerància és Peppa, la seva pròpia

germana i protagonista de la sèrie. Seria més adequat que ho digués un altre personatge perquè el nen tendeix a identificar-se amb el protagonista i a pensar que allò que diu i fa és correcte.

Per tancar l'apartat de valors de *Peppa Pig*, cal citar una escena del capítol 10 *Casitas*, on s'exemplifica la "guerra de sexes" entre infants. En edat preescolar, nens i nenes acostumen a separar-se a l'hora de jugar ("*chicas contra chicos*" com diu la pròpia Peppa), i en aquest exemple la protagonista argumenta que "*los niños siempre hacéis mucho ruido y acabáis destrozándolo todo*", podent-ho considerar una discriminació per raó de sexe. Peppa és la líder del seu grup d'amigues perquè és ella qui decideix què han de fer i, per tant, és el personatge que provoca la separació entre nens i nenes. El missatge final, però, canvia aquesta dinàmica, ja que personatges femenins i masculins acaben jugant plegats i és de la manera que s'ho passen millor; tal com explica la veu en *off*, "*a todo el mundo le gusta saltar en los charcos, da igual que seas niño o niña*", animant així als infants a viure experiències conjuntament independentment del gènere sexual.

També en relació al gènere sexual, és significatiu citar el diàleg entre dos adults: els pares Pig. Papà Pig agafa fulls de diari per fer vaixells i, en un moment donat, Mamà Pig atura al seu home tot dient-li que no arrenqui la pàgina de moda. Segons més tard, Papà Pig arrenca un altre full i, resignat, diu que es pot quedar sense la pàgina d'esports. Aquest diàleg denota certs estereotips de gènere perquè s'associa la moda a la dona i l'esport a l'home; està representat en clau d'humor, però és un diàleg que es podria obviar i que, en canvi, s'insereix a la narració. Cal recordar que s'havien trobat altres elements que indicaven la presència d'estereotips, com el color de la vestimenta segons el sexe (apartat 4.2.2.2).

Taula 4. Graella d'anàlisi dels valors de *Peppa Pig*

Valors	Cap.1	Cap.2	Cap.3	Cap.4	Cap.5	Cap.6	Cap.7	Cap.8	Cap.9	Cap.10
Solidaritat					X					
Insolidaritat										
Tolerància			X							
Intolerància	X						X			X
Actituds cíviques						X	X			
Actituds incíviques										
Valors d'ètica personal				X	X					
Falta d'ètica personal		X								
Respecte vers el medi ambient				X		X				
Menyspreu vers el medi ambient					X					
Promoció d'hàbits o actituds saludables							X			
Promoció d'hàbits o actituds perjudicials per a la salut		X		X		X	X		X	
Responsabilitat i esforç										
Irresponsabilitat i peresa										
Coneixement			X	X		X	X	X	X	
Irreflexió										
Valors socials	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Contravalors socials										
Violència										
Sexualitat										

4.2.3 Conclusions

L'anàlisi de diferents components serials de *Peppa Pig*, tant a nivell de narració, forma visual i sonora, i valors, ha permès establir diferents característiques que indiquen que la sèrie està pensada per a un públic preescolar, però també assenyalant aquells aspectes millorables pel fet que s'està parlant d'un *target* especialment desprotegit davant la pantalla televisiva.

A nivell de narració, *Peppa Pig* no té elements inadequats per al públic infantil preescolar. És una sèrie episòdica i de temporalitat cronològica, i així el nen no ha d'establir relacions argumentals entre capítols ni tampoc entre salts temporals que s'hi produeixin internament. S'aposta per facilitar la lectura i comprensió del text. A més, és una sèrie infantil amb una important càrrega còmica perquè es donen situacions divertides gràcies als entranyables personatges.

La trama argumental gira entorn situacions quotidianes, sempre viscudes en comunitat, i on sorgeixen obstacles, un fet positiu tenint en compte que són fets propers als que pot viure un nen, atès que se l'ensenya a enfrontar-s'hi amb optimisme. En certa manera és com un manual de la vida quotidiana del nen. A més, tots els capítols acaben amb un esclat de felicitat perquè tots els personatges cauen de panxa terra i es posen a riure, situació que fomenta el riure del nen, proporcionant-li un espai de distracció i diversió.

En relació als elements d'enunciació, els més destacables són els que fan referència a la forma sonora. Els animals emeten sons contínuament, i això ajuda que el nen aprengui a relacionar-ho. A més, les riallades són un efecte sonor que s'utilitza amb freqüència i que subratllen les ganes dels personatges de passar-ho bé. Però l'element més significant quant al públic preescolar és la veu en *off*. El narrador masculí explica certes accions de forma objectiva i, així, facilita la lectura i comprensió del text.

Pel que fa als elements visuals s'han destacat els espais on transcorre l'acció, perquè es combinen els llocs interiors i exteriors i, gairebé sempre, els personatges es mouen entorn la natura, promocionant així l'estima pel medi ambient. La llar familiar és un espai que apareix freqüentment, i aquest esdevé un element més per indicar que la unió familiar és un valor important per a *Peppa Pig*.

En referència als personatges, el protagonisme és de Peppa, però sempre apareix acompanyada dels seus amics i amigues o dels seus pares, fomentant l'amistat i la família. És una protagonista femenina decidida, tot i que a vegades una mica autoritària. És per això que s'han detectat algunes situacions desfavorables com quan discrimina al seu germà per raó d'edat; que ho faci la protagonista no ajuda que el nen vegi com a incorrecta aquesta actitud, ja que Peppa tendirà a ser el personatge de referència de l'espectador.

En la mateixa línia, s'ha assenyalat la promoció d'hàbits perjudicials per la seguretat perquè ni Peppa ni els seus companys duen casc o cinturó de seguretat, quan l'ideal seria fomentar l'ús d'aquests elements de seguretat. Cal dir, que posteriorment a la primera temporada, els creadors de *Peppa Pig* van rectificar i van afegir el casc i el cinturó de seguretat als personatges de la sèrie. No obstant, existeix una gran diversitat de valors que *Peppa Pig* fomenta, com el coneixement, valors d'ètica personal, valors socials i actituds cíviques.

4.3. Pocoyó

4.3.1. Introducció

Pocoyó és una sèrie d'animació produïda per l'empresa espanyola Zinkia Entertainment i creada per David Cantolla, Luis Gallego, Guillermo García Carsi i Colman López i que es va començar a emetre al març del 2005. La sèrie té empremta nord-americana perquè els guions es realitzen a Estats Units. Actualment consta de dues temporades i cent quatre capítols.

El nom de la sèrie fa honor al seu protagonista, Pocoyó, un nen en edat preescolar que, juntament amb els seus amics, descobreix el món que l'envolta. L'acompanya també un narrador en *off* que es dirigeix simultàniament als personatges i a l'audiència. A cada episodi apareix algun element que desperta la curiositat dels més petits i que Pocoyó examina i, si pot, hi interactua. La sèrie gaudeix de reconeixement internacional gràcies als premis que ha aconseguit, com ara el Premi a la Millor Sèrie de Televisió del Festival d'Animació més prestigiós del món, Annect 2006 i el Premi BAFTA 2006 a la millor Sèrie d'Animació Preescolar, així com el Premi a la Millor Sèrie d'Animació de Producció Pròpia als Premis Zapping 2007.⁹

Durant el període del 30 de maig al 5 de juny s'ha comptabilitzat un total de vint-i-cinc capítols emesos de *Pocoyó* que sumen cent setanta-vuit minuts, gairebé tres hores d'emissió setmanals, xifra no gaire elevada en comparació la resta de programes preescolars, un total de deu, ja que ocupa la sisena posició del rànding de minuts setmanals (annex 5.2.). La sèrie infantil s'emet en un sol bloc matinal (de 9.49 a 10.15h) que inclou quatre capítols de gairebé set minuts cadascun i que estan relacionats entre ells segons un color (annex 5.1.). De fet, el bloc s'anomena *Mundo Pocoyó* i, entre episodi i episodi, apareix una imatge amb el dibuix de quatre cubs de diferents colors, que cada un d'aquests correspon a un capítol diferent. La idea és ensenyar els colors als nens/es entre pausa i pausa d'episodi.

Taula 5: Minuts setmanals d'emissió de *Pocoyó* a Clan TVE (setmana 30 maig a 5 juny 2013)

Entre setmana	Cap de setmana	Total minuts	Capítols setmanals
128 minuts	50 minuts	178	25

⁹ Llistat de Premis de *Pocoyó* consultables via *online* a <http://pocoyo.lacocelera.net/post/2007/06/05/los-premios-pocoyo>

Pel que fa a les xifres d'audiència, el major percentatge correspon al cap de setmana, amb un 26,7% de mitjana durant el període de l'1 de gener al 28 d'abril de 2013. D'altres dades recopilades de Kantar Media són un 20,7% de *share* als matins d'entre setmana (19.000 espectadors) i 20,0% (94.000 espectadors) als matins del cap de setmana. Són bones dades d'audiència, especialment durant els dies no escolars, ja que la seva mitjana de *share* del cap de setmana (20,7%) és la tercera major xifra d'audiència dels programes preescolars emesos del gener a l'abril de 2013 (annex 6).

4.3.2. Anàlisi

Pocoyó és un programa preescolar de caire formatiu tot i que té una dosi important d'entreteniment. Juntament amb *Dora la Exploradora*, és un dels escollits pel fet de pertànyer a aquest format. Majoritàriament, combina l'aprenentatge de vocabulari nou (els noms dels objectes que apareixen a cada capítol) amb situacions de diversió que Pocoyó gaudeix amb els seus amics Pato, Elly, Pajaroto i Loula, entre d'altres, personatges carregats d'energia i innocència davant el món.

Tot seguit es recolliran els elements de la narració, de la forma visual i sonora, les característiques més destacables dels protagonistes i els valors que transmet *Pocoyó* per tal d'observar quins són els elements que fan de la sèrie una producció adequada per a nens/es en edat preescolar. Al mateix temps caldrà reflexionar sobre els motius que l'han dut a ser una de les sèries preescolars més ben valorades dels últims anys, recordant que originàriament és creada i modelada per productors espanyols. Tot això a partir de l'anàlisi dels deu primers capítols de la primera temporada de *Pocoyó*, llistat disponible a l'annex 7.

4.3.2.1 Narració

Pocoyó, com els altres programes preescolars analitzats, és una sèrie episòdica, per la qual cosa la seva emissió televisiva no cal que es faci en ordre de producció. Els capítols de la sèrie infantil no tenen, doncs, un fil argumental però sí de personatges. De tots els episodis analitzats, no n'hi ha cap on no aparegui algun dels protagonistes, a part de Pocoyó, per la qual cosa l'infant pot identificar la sèrie a través dels seus personatges sense la necessitat de recordar experiències televisives anteriors.

Després d'analitzar diversos capítols de *Pocoyó*, s'ha pogut observar la seva estructura narrativa. El programa s'inicia amb una cançó que Pocoyó presenta els seus inesperables

amics, tot ells animals: Pato, Eli, Luna i Pajaroto. Generalment Pocoyó saluda als espectadors tot mirant a càmera i, seguidament, es presenta el motiu entorn del qual girarà la narració. Aquest motiu pot ser o bé un objecte o bé una acció que realitzen tercers personatges, sent el primer citat el més freqüent.

Per entendre-ho, cal citar els exemples dels capítols analitzats. Dels deu visualitzats, en set apareix un objecte desconegut pels personatges: una papallona, una ràdio, un paraigües, una càmera, bombolles de sabó, un ou d'ocell i una escombra. Pocoyó i els seus amics observen l'objecte, mentre el narrador en *off* els demana què creuen que és. A partir d'aquest plantejament s'inicia l'acció, la qual es basa en descobrir la funció de l'objecte i, seguidament, utilitzar-lo. La particularitat és que de tots els objectes se'n treu profit de forma positiva, atès que els personatges els experimenten de forma divertida.

En el cas que el motiu que engega la narració no sigui un objecte, es presenta una acció que permet la interacció entre personatges. Són tres els exemples trobats: apareixen uns petits personatges que toquen música, és l'aniversari de l'elefanta Eli i li volen fer un regal, i estan jugant a construir castells i Eli esternuda i els hi desmunta. En aquests casos, els personatges no es reuneixen per jugar amb l'objecte però, en canvi, se'ls proposen reptes: aprendre a tocar música, fer un regal artesanal i intentar tornar a muntar els castells. En aquestes ocasions s'aprofita per transmetre valors, que seran explicats en l'apartat 4.3.2.3 i que aporten una reflexió final de caire moral i ètic.

Sigui com sigui, en tots els capítols analitzats es presenta un repte, més o menys complicat: descobrir la funció que té un objecte o bé aprendre a fer alguna cosa. El cos del capítol gira, doncs, entorn aquest descobriment o aprenentatge que comporta un procés d'experimentació. Aquest procés requereix un assaig - error en el sentit que per saber com funciona cal provar diferents mètodes fins a aconseguir l'adequat. Al final sempre s'acaba resolent l'entrellat, per la qual cosa, a part de ser un final feliç, és un final amb un missatge positiu perquè anima al nen a provar i a equivocar-se quan s'enfronta amb noves situacions.

Tots els capítols de *Pocoyó* són narrats de forma cronològica, i així no s'exigeix a l'espectador que faci relacions temporals, sinó que se li facilita la lectura del relat, un aspecte bàsic per poder ser considerat un programa adequat per al públic infantil preescolar. A tot això, s'hi suma el fet que la trama augmentativa no és complexa perquè, a

diferència de les altres sèries, el capítol gira entorn del descobriment o aprenentatge d'alguna cosa. El relat es fonamenta en un fet anecdòtic perquè prima la forma com es produeix aquest procés per sobre del procés en si. És diferent d'una trama com la que presenta *Dora la Exploradora*, que es basa en la consecució d'un objectiu o destí.

Pocoyó no fa ús de la repetició. L'objectiu no és que el nen memoritzi paraules, ja que en cada capítol només es presenta un nou objecte, sinó que el nen s'hi familiaritzi a partir de visualitzar-lo i de testimoniar l'experiència que hi tenen els personatges.

■ *Els personatges*

Pocoyó és el protagonista de la sèrie, un nen petit d'entre dos i quatre anys que descobreix i experimenta el món que l'envolta. En relació a les seves característiques demogràfiques, cal determinar que, a diferència dels seus amics, ell és de gènere humà. És de raça blanca i, pel seu aspecte físic, es podria determinar que és de nacionalitat europea o bé nord-americana; lògicament no té cap professió degut a la seva prematura edat, i tampoc es pot determinar el rol familiar (en cap dels capítols analitzats apareix algun familiar) tot i que sí el social, el rol d'amic.

Es dona la mateixa paradoxa que *Dora la Exploradora* quant a les relacions d'amistat, ja que Pocoyó és l'únic personatge de gènere humà mentre que tota la resta són animals. En aquest cas, comparteix una relació força igualitària d'amistat entre Pato i Eli, que són els personatges amb els quals Pocoyó viu les seves aventures. Luna, el seu gos, desenvolupa merament el rol de mascota perquè els acompanya però no es mostra tan participatiu com els altres. El mateix passa amb l'ocell Pajarato, que apareix molt sovint però que pràcticament no interactua amb la resta de personatges (gairebé sempre està dormint).

Pocoyó és un personatge masculí però, al ser pràcticament un nadó, aquesta variant no és significativa pel que fa a les diferències entre sexes, ja que podria tractar-se d'una nena petita i comportar-se de manera similar. Les peculiaritats del personatge tenen a veure amb les seves ganes de descobrir el món, cosa que el porta a ser un nen inquiet, curios, imaginatiu i, sobretot, molt alegre. Els seus amics, Pato i Eli, tenen personalitats força diferents en tant que l'ànec és un personatge discret, cautelós però que fàcilment s'enfada; en canvi Eli és un personatge despreocupat, imaginatiu i tendre, essent així el "tros de pa" de la sèrie.

4.3.2.2. *Forma visual i sonora*

Com s'ha explicat en l'anterior apartat, els personatges de *Pocoyó* no es comuniquen verbalment, sinó que ho fan a través de la comunicació no verbal. Això potencia l'ús d'elements audiovisuals, els quals seran explicats a continuació. El fet que no hi hagi diàleg verbal s'ajusta a fer versemblant el protagonista, un bebè, atès que és una etapa en la qual està adquirint el llenguatge i tendeix a manifestar-se a través de gestos o expressions.

La manera com es representen les històries de *Pocoyó* és encara més significativa que la pròpia narració. *Pocoyó* conté una gran quantitat d'elements que estimulen els sentits sensorials de l'infant en major mesura que la seva capacitat cognitiva. Els personatges de la sèrie, al expressar-se a partir de gestos, exageren els moviments del seu cos i les expressions facials. Intencionada o no, aquesta particularitat recorda al subgènere de comèdia *slapstick*¹⁰ en tant que s'exageren les accions per crear un efecte còmic. La gestualitat dels personatges, doncs, els fa més vistosos i, així, funciona com un estímul per captar l'atenció dels nens/es, alhora que proporciona una dosi d'humor.

Una altra de les particularitats de *Pocoyó* és l'enquadrament dels plans. El dinamisme de muntatge de la sèrie no ve donat pel canvi de plans, sinó que s'exprimeix la funcionalitat d'aquest pla. Això és, un mateix enquadrament es manté durant força estona i són els personatges els que li donen joc, movent-se constantment d'una banda a l'altra del pla. La sensació que dona és que hi hagi una càmera estàtica, immòbil en una posició des d'on pot visualitzar els moviments dels personatges; són ells els que s'apropen o s'allunyen en el pla. Així per exemple, quan Pocoyó saluda a la càmera, enlloc de canviar a un primer pla és el personatge qui s'apropa fins davant la pantalla.

Evidentment, aquest recurs és possible perquè *Pocoyó* és una animació en 3D. Això permet un major dinamisme i sensació de profunditat de l'espai i, conseqüentment, es pot aprofitar molt més en relació la mobilitat dels personatges. A tot això s'hi suma un altre recurs audiovisual, que és la decisió de no ornamentar la pantalla. De fet, els personatges es mouen en un espai completament blanc, per la qual cosa no es pot identificar amb cap localització en concret (escola, casa, etc.). El que sí que es pot deduir és que es troben en un

¹⁰ L'*slapstick* és un subgènere de comèdia filmic sorgit a principis del segle XX, basat en les accions o bromes exagerades, com ara persecucions, cops, farses, etc. Funciona com una espècie de *gag* còmic amb situacions absurdes.

espai exterior, a l'aire lliure, ja que no hi ha parets que el delimitin. Els únics elements que apareixen a l'espai són els personatges i els objectes amb els quals interactuen. Puntualment, també aquells objectes característics dels personatges (la banyera de l'elefanta, el patinet de l'ànec, l'arbre de l'ocell, etc.).

L'espai blanc, lliure d'ornaments, fa que l'infant centri la seva atenció en l'acció i no tant en els elements decoratius. En definitiva, es focalitza (i es dirigeix) la mirada de l'espectador. A més, de totes les sèries analitzades, *Pocoyó* és la que més clarament utilitza els colors com un element per captar l'atenció dels infants. Els personatges són d'un sol color i, entre ells, de diferent: Pocoyó és blau, l'elefanta Eli rosa, l'ànec Pato groc, el gos Luna marró i l'ocell Pajaroto verd. Com que sempre són del mateix color, el consumidor televisiu s'hi familiaritza i els acaba memoritzant, també associant-los als personatges. Precisament, en el capítol 6 *Un regalo para Eli* es juga amb la idea de personatge i color: Pocoyó construeix un ninot de color rosa per l'elefanta com a regal pel seu aniversari i el narrador, a mesura que Pocoyó ajunta peces roses, pregunta a l'espectador si sap quin personatge és d'aquest color.

En el cas de *Pocoyó* no s'utilitzen insercions de fotografies o imatges per relacionar objecte i nom. En un capítol tan sols s'ensenya una o, com a molt, dues paraules noves; durant tot el relat s'interactua amb aquests objectes, per la qual cosa es va nomenant i visualitzant al llarg de l'episodi. En aquest sentit, l'aprenentatge ve donat a partir d'una experiència visual, atès que no s'utilitza la repetició com a mecanisme de memorització.

Pel que fa a l'anàlisi de la forma sonora, en primer lloc cal explicar la presència d'una veu en *off* que es correspon al narrador. Com s'ha dit, a *Pocoyó* pràcticament no hi ha diàleg verbal entre els personatges. El protagonista tan sols pronuncia algunes paraules i que, a més, costen d'entendre (és un bebè que està aprenent a parlar); els seus amics, tots ells animals, no parlen, sinó que s'expressen mitjançant gestos. L'única interacció verbal es dona entre Pocoyó i la veu en *off*.

La veu en *off* té una gran importància en la narració perquè és la que dona peu a la participació de l'espectador i a la interacció amb els personatges. Si no existís la veu en *off*, Pocoyó no es dirigiria als nens/es, ja que el narrador crida l'atenció al protagonista i aquest li contesta mirant a càmera i, per tant, a l'espectador. A més, el narrador fa preguntes als

infants del tipus “¿Alguien ayuda a Pocoyó a saber qué es?”, implicant-los així en el relat i suggerint la seva participació mental perquè hauran de pensar, de fer un esforç.

Es tracta d'un narrador objectiu en tant que narra des de fora allò que observa, és a dir, verbalitza el nom dels objectes i explica les accions que fan els personatges, puntualitzant les emocions d'aquests quan s'enfaden, estan contents, etc. En aquest sentit, l'entonació del narrador varia segons les emocions dels protagonistes. També és l'encarregat de cloure el capítol tot reflexionat sobre la situació viscuda des d'una vessant moral, com si expliqués la conclusió de l'episodi (p.ex. en el capítol 8: *Compartir es mucho más divertido*). Moltes vegades assenyalava el positivisme del final del capítol tot felicitant el protagonista: ¡Bravo por Pocoyó!

La manca de diàleg verbal entre els personatges de *Pocoyó* dona la possibilitat de potenciar els elements sonors. Pràcticament, hi ha música durant tot el capítol. Es pot parlar d'un elevat ús de música i efectes sonors que es combinen amb cançons que formen part de la banda sonora de *Pocoyó*. La cançó que obre els episodis és sempre la mateixa, i apareix en el moment que Pocoyó verbalitza el nom dels seus quatre amics. La tonada d'aquesta cançó sona durant el capítol en moments puntuals, com per exemple quan els personatges ballen, juguen, es diverteixen, etc. En finalitzar l'episodi es torna a repetir.

Aquestes cançons funcionen com a música no diegètica perquè no se'n pot identificar l'origen, és una creació artificial, per la qual cosa esdevenen un element d'expressió i de transmissió d'emocions que marca, en bona part, el to de la sèrie. Són músiques alegres i enèrgiques i que, per tant, es corresponen al to de *Pocoyó*, funcionant així com un element d'identitat de la sèrie.

Els efectes sonors són també utilitzats per tal que l'espectador aprengui a relacionar els sons amb els objectes. Així per exemple, en el capítol 3 *Música maestro* apareixen instruments de percussió com el tambor, els plats o la pandereta que els personatges fan sonar. També s'utilitzen quan un personatge relisca, quan un objecte cau a terra, etc. Són sons que es corresponen amb el seu referent i als quals se li poden atribuir dues funcions bàsiques: com a element d'ambientació, d'acompanyament, i com a estímul per a l'infant, que es veu atret pels efectes sonors.

Al mateix temps, existeixen sons que no són propis de la realitat però que serveixen per identificar un personatge. Per exemple, quan apareix l'ànec Pato s'escolta un so que només apareix amb aquest personatge. És un element més que serveix a l'espectador per identificar els protagonistes de la història i establir-hi relacions gràcies als elements audiovisuals.

4.3.2.3. Valors

Pocoyó és un programa televisiu preescolar que combina la formació amb l'entreteniment. En principi, podria semblar un producte que serveix com a passatemps, però conté elements didàctics que el converteixen en alguna cosa més que entreteniment. A totes les històries de *Pocoyó* sorgeix una situació nova, sorprenent, en la qual els personatges s'hi involucren i n'obtenen un coneixement i, el més important, hi ha un missatge final. És per això que s'evidencia la voluntat de transmetre valors als nens/es. És a dir, no estan emmascarats, sinó que es poden detectar fàcilment gràcies a les situacions que es creen i a les pròpies reflexions de la veu en *off*.

Un dels valors que proposa el Consell d'Audiovisual de Catalunya (2007) quant als continguts adreçats a nens/es i nenes en edat preescolar és el coneixement, és a dir, la "curiositat o afany de saber". És un dels que apareixen amb major freqüència perquè cada capítol es desenvolupa entorn el descobriment d'alguna cosa. La curiositat és el que precisament fa moure Pocoyó. Es pot parlar de coneixement atès que al final de l'episodi l'espectador haurà après el nom d'un nou objecte i la seva funcionalitat a partir de l'experiència del propi Pocoyó. A més, la veu en *off* reforça la idea de coneixement, ja que col·loca l'espectador en el relat a partir de dubtes i preguntes (p.ex "¿Alguien ayuda a Pocoyó a saber que es?").

A *Pocoyó*, l'amistat té una importància cabdal. En tots el capítols analitzats apareix Pocoyó acompanyat d'algun dels seus amics; mai protagonitzarà un episodi ell sol. Cal dir que no hi ha mostres afectuoses tan evidents com podia ser el cas de *Dora la Exploradora*, on els personatges s'abraçaven, però sí que en alguna ocasió Pocoyó acarona els seus amics. Però el que realment porta a parlar d'amistat és que viuen les experiències conjuntament, i és el que dona lloc a situacions divertides pel fet que tots els personatges s'hi involucren. També s'ha trobat un capítol, el 6 (*Regalo para Eli*), on es celebra l'amistat perquè és l'aniversari de l'elefanta, i Pocoyó li fa un regal.

El valor de l'amistat es relaciona amb el de cooperació. La idea de viure situacions conjuntament també significa prendre part en el que fan els demés, i a *Pocoyó* aquestes situacions són molt recurrents. El capítol 7 *Estornudo* exemplifica la cooperació, atès que els personatges construeixen una torre i ho fan per torns, cada un col·loca una peça. No hi ha discussions pel fet de jugar tots plegats, sinó tot el contrari: la diversió és possible perquè existeix una cooperació.

Malgrat que el valor de compartir no s'ha inclòs en la graella d'anàlisi, se'n farà esment perquè a *Pocoyó* hi ha la voluntat expressa de parlar-ne. És un valor que es podria incloure a valors d'ètica personal. En el capítol 8 *Muchas pompas* Pocoyó s'enfada amb Eli perquè li pren el pot per fer bombolles de sabó, i inicien un estira-i-arrotonsa, que acaba amb els dos personatges enfadats i cada un amb una part de la joguina (l'elefanta té el pot de bombolles i Pocoyó l'estri per bufar). Es passen una bona estona asseguts donant-se l'esquena, fins que s'adonen que no podran continuar jugant si no ajunten les dues parts de la joguina. Finalment, s'ajunten i tornen a estar contents perquè poden jugar de nou. El missatge final és clar, i la pròpia veu en *off* ho verbalitza: compartir és molt més divertit.

Pocoyó promou hàbits i actituds saludables, entesos com l'"èmfasi en activitats que afavoreixen un benestar físic o mental o d'higiene" (CAC, 2007). A tall d'exemple, en el capítol 7 Eli està refredada i no para d'esternudar. El narrador pregunta a l'espectador què hauria de fer l'elefanta si es troba malament, tot mostrant que necessita descansar i estirar-se al llit. Un altre exemple, i considerant-lo un hàbit d'higiene, en el capítol 10 *Buen barrido*, Pocoyó neteja el terra amb una escombra i és representat com una activitat divertida perquè li dóna diferents utilitats, imaginant-se que és un cavall, una guitarra, etc. Fins i tot, la feina que pot semblar més avorrida, com netejar, pot ser molt divertida.

La tolerància és un valor que apareix a *Pocoyó*, tot i que en menor mesura. De fet, s'ha detectat només en un dels capítols analitzats, el capítol 2, en tant que Pocoyó s'acomplexa perquè no sap ballar com els demés. En aquest cas, però, no se sent inferior perquè algú el discrimini. La idea del capítol és fer entendre que cadascú té la seva pròpia manera de ballar, i no per fer-ho diferent s'és pitjor o millor que un altre. Els seus companys en cap moment mostren signes d'intolerància envers Pocoyó, per la qual cosa s'estableix una relació de respecte.

A *Pocoyó* apareix el valor de respecte vers el medi ambient, concretament l'estima cap als animals. Aquest rol s'atribueix al protagonista, Pocoyó, ja que és l'únic personatge de gènere humà i tots els seus amics són animals, els quals estima i tracta com a iguals. El capítol 1 dona un ingredient més per fer aquesta afirmació: apareix una papallona que s'acaba fent amiga dels protagonistes, atès que aquests la segueixen durant tot l'episodi per conèixer-la. Al capítol 9 també té lloc una escena semblant, tenint en compte que d'un ou surt un ocell, fill de Pajaraoto, i el narrador diu que ja tenen un nou amic. A més, durant tot el capítol tenen cura de l'ou, mostrant actituds cíviques cap a la natura.

La violència i la sexualitat són valors que també s'han tingut en compte a l'hora de visualitzar els capítols; l'anàlisi permet afirmar que no apareix cap actitud o situació violenta o sexual. Fins ara s'han ressaltat aquells valors més favorables, però també s'ha detectat algun antivalor, tot i que de forma esporàdica. Són valors que no són fruit de situacions, sinó que es desprenen del caràcter dels personatges.

Pocoyó i Pato són els personatges que en alguna ocasió mostren certa falta d'ètica personal, quan per exemple el protagonista s'enfada si li prenen un objecte, o bé té actituds autoritàries envers els seus companys perquè els mana el que han de fer i com s'han de col·locar davant la càmera (capítol 5). En referència a Pato, és un personatge que fàcilment es molesta quan algú fa alguna malifeta. És important destacar, però, que són fets anecdòtics i que són presentats en clau d'humor; que Pato s'enfadi pot arribar a ser graciós i, precisament, funcionarà com un tret identificador d'aquest personatge.

Taula 6. Graella d'anàlisi de contingut dels valors de *Pocoyó*

Valors	Cap.1	Cap.2	Cap.3	Cap.4	Cap.5	Cap.6	Cap.7	Cap.8	Cap.9	Cap.10
Solidaritat							X			
Insolidaritat										
Tolerància		X								
Intolerància										
Actituds cíviques										
Actituds incíviques										
Valors d'ètica personal								X		
Falta d'ètica personal					X					
Respecte vers el medi ambient	X								X	
Menyspreu vers el medi ambient										
Promoció d'hàbits o actituds saludables	X						X			X
Promoció d'hàbits o actituds perjudicials per a la salut										
Responsabilitat i esforç										
Irresponsabilitat i peresa										
Coneixement	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Irreflexió										
Valors socials	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Contravalors socials										
Violència										
Sexualitat										

4.3.3. Conclusions

Després d'explicar els resultats obtinguts a partir de la visualització de diversos capítols de *Pocoyó* és moment de treure'n les conclusions en relació als elements audiovisuals i els valors més significatius del programa, conclusions que al mateix temps permetran establir semblances i diferències respecte les altres dues sèries analitzades.

Pocoyó és una sèrie infantil episòdica i de caire formatiu, tot i que l'entreteniment també pren força rellevància en el desenvolupament de les històries. Es pot considerar formatiu pel fet que a cada capítol ensenya nou vocabulari i alhora transmet valors, exemplificats a través de les experiències dels personatges. A nivell de narració és interessant veure com les històries capitulars es basen en el procés d'aprenentatge i descobriment d'algun objecte nou. Representa una aproximació a la realitat i vida quotidiana de l'infant preescolar, ja que aquesta és una etapa en la qual experimenta el món que l'envolta.

Encara a nivell de narració, cal dir que la temporalitat és sempre cronològica, cosa que facilita la lectura del text als infants. De fet, es tracta d'un guió senzill i esquemàtic que, juntament amb l'absència de diàleg verbal, fa pensar en una vessant més emotiva que no pas cognitiva, perquè també es potencien elements audiovisuals que funcionen com un estímul dels sentits dels nens/es. Concretament, ha estat en l'anàlisi de la forma visual i sonora on s'han trobat elements que es poden lligar a l'estimulació emotiva. A diferència de les altres sèries analitzades, *Pocoyó* és una producció que aposta per explotar, sobretot, els recursos visuals i sonors, ja que la narració en si no és un element decisiu a l'hora de considerar *Pocoyó* un programa televisiu preescolar.

Els personatges són de colors llampants i, a més, es mouen per un espai blanc que encara els fa destacar més. La decisió de neutralitzar els espais, el fons, de no diferenciar entre el terra i el cel, fa que la mirada de l'infant es focalitzi només en els personatges i els elements que els acompanyen. És una estratègia per evitar la distracció de l'espectador que, a més, s'intenta seduir a partir dels gestos exagerats dels personatges, que molt sovint desemboquen en situacions còmiques.

La interacció verbal ve donada pel narrador objectiu, veu en *off*, que fomenta la participació de l'espectador en tant que li formula preguntes. A més, explica les accions que duen a terme els personatges, així com els seus estats d'ànim. A tot això s'hi suma l'elevat ús

d'efectes sonors que, de la mateixa manera que els colors, estimulen al consumidor televisiu. També se l'estimula a través de música que apareix arbitràriament per adornar el relat i que pot influir en l'estat d'ànim de l'espectador, condicionant-lo a percebre la història d'una determinada manera.

En relació als valors, tots ells poden ser considerats favorables. El coneixement i l'amistat són dos dels valors que identifiquen la sèrie i que, pràcticament, apareixen en tots els capítols. El coneixement sorgeix a partir de la curiositat dels personatges que, al mateix temps, pot simbolitzar la de l'infant. També sorgeixen valors com la cooperació, la tolerància o la promoció d'hàbits saludables.

És significatiu, també, que cap dels amics de Pocoyó sigui de gènere humà, malgrat que ell ho és. A més, a part de no presentar amics en forma humana, tampoc apareixen familiars de Pocoyó, per la qual cosa acaba semblant un nen aïllat de la societat, que viu en un món apart.

D'altres aspectes millorables de *Pocoyó* són algunes de les actituds lligades al caràcter dels personatges. Mentre que es potencien valors com la cooperació o el fet de compartir, causa paradoxa que en ocasions Pocoyó o Pato s'enfadin perquè els prenen els seus béns, o bé perquè, a vegades, sembla que tingui afany de protagonisme. Es citen aquests exemples atès que no sempre el narrador els crida l'atenció o corregeix les actituds, i l'ideal seria que sí que ho fes, ja que sinó es corre el risc que el nen no sàpiga identificar aquelles actituds mancades d'ètica personal.

5. Conclusions finals

El recorregut dut a terme per conèixer els trets més significatius de les tres sèries infantils preescolars estudiades, *Dora la Exploradora*, *Peppa Pig* i *Pocoyó*, culmina en aquest apartat. És moment de posar en conjunt tots aquells aspectes analitzats i relacionar-los entre ells per tal de poder-los valorar i respondre a l'objectiu del treball: determinar quins elements de les sèries estan dissenyats i pensats per a nens/es en edat preescolar.

No s'entrarà a considerar quina de les tres sèries s'adequa més al seu *target*, ja que no és aquest l'objectiu del treball, sinó destacar i valorar els elements més favorables de cada programa tot assenyalant aspectes millorables. De fet, no hi ha un programa millor o pitjor, ja que cada un potencia determinats trets, i a les mans d'educadors i pares queda la decisió d'escollir quins consideren adequats per als seus infants. I és que aquí entra la individualitat de cada espectador, en tant que respondrà als estímuls televisius segons la seva competència cognitiva i emocional.

La idea que cap de les sèries analitzades és millor o pitjor que les altres ve fonamentada perquè precisament cada una d'elles potencia diferents elements. Gràcies a l'anàlisi detallat dels tres programes televisius segons variables de narració, forma visual i sonora i valors, és possible extreure una primera conclusió: *Dora la Exploradora* potencia en major mesura els elements narratius, *Peppa Pig* la transmissió de valors, i *Pocoyó* els elements visuals i sonors. Això no significa que descuidin la resta d'elements textuais, però és cert que s'ha observat una tendència a fomentar determinats aspectes, que uns destaquen per sobre dels altres.

Aquesta afirmació es mereix una explicació. *Dora la Exploradora* és una sèrie que cuida especialment els elements que componen la narració, això és, el guió està meticulosament preparat perquè l'espectador segueixi i participi en la història. Contínuament es repeteixen les mateixes frases amb la intenció que l'infant aconsegueixi memoritzar, i si pot ser verbalitzar, les paraules que els protagonistes de la sèrie pronuncien. És també a través d'un element narratiu, la protagonista de la sèrie, que es vol aconseguir el contacte visual directe amb l'espectador, ja que Dora mira molt sovint a càmera i, a més, parla en primera personal de plural.

A *Dora la Exploradora* també apareixen elements visuals (com la inserció de fotografies o representacions gràfiques), però sempre relacionats amb l'aprenentatge de nou vocabulari, no tant com un estímul per captar l'atenció de l'infant. Existeix una ferma voluntat d'implicar l'espectador al relat a través de mecanismes narratius, potenciant així el seu desenvolupament cognitiu en tant que el fa pensar gràcies als exercicis de memorització. Però això no vol dir que s'arraconi la competència emocional, tot el contrari, *Dora la Exploradora* utilitza varies cançons que fan aixecar l'infant del sofà, sempre amb un caràcter alegre, divertit i, sobretot, molt optimista.

En el cas de *Pocoyó*, els elements que en major mesura són potenciats pensant en el seu públic preescolar són els visuals i els sons. El fet que sigui una sèrie en 3D permet donar un enorme dinamisme als espais on es mouen els personatges. Dóna la sensació de profunditat i, a més, són espais blancs, neutres, procurant així que l'infant focalitzi la mirada només en els protagonistes. I encara hi ha un element visual més a tenir en compte: els colors. Al moure's sobre un fons blanc, els personatges destaquen pel color que vesteixen i, sens dubte, representa un estímul que entra directament per la via sensorial.

Però *Pocoyó* encara conté més elements que estimulen l'espectador, i aquests són els efectes sonors. Corredisses, salts, petjades, persecucions, etc. que, sumades a l'escàs diàleg verbal (els personatges no parlen), recorda a una autèntica parodia de *slapstick*, on el potencial narratiu ve donat precisament per elements visuals i sonors. Als efectes sonors s'hi afegeix la veu en *off*, el narrador, que és l'única figura que estableix diàleg verbal amb els personatges i, el més important, amb l'infant. El narrador de *Pocoyó* esdevé un element clau per considerar-la una sèrie adequada al públic preescolar, atès que pretén establir un *feedback* amb l'espectador. És una sèrie que potencia el desenvolupament dels sentits visuals i auditius dels nens/es.

A *Peppa Pig* també s'utilitza una veu en *off* que funciona com a narrador. No és utilitzada amb la finalitat d'establir una relació recíproca entre la sèrie i l'espectador, atès que tan sols explica certes accions que duen a terme els personatges (una veu que té sempre la mateixa entonació), sinó que funciona com una pauta de guió que ajuda que l'espectador segueixi la narració amb més facilitat, element que igualment és considerat adequat en tant que es dirigeix a un públic preescolar.

El més significatiu de *Peppa Pig*, si es té en compte el seu *target*, són les lliçons de caire ètic que tenen lloc en cada capítol. És una sèrie on es potencia la transmissió de valors per sobre d'elements narratius, sonors i visuals. La protagonista s'ha d'enfrontar amb situacions quotidianes que, molt sovint, presenten petits conflictes que s'han de resoldre. L'espectador testimonia models de comportament que tendirà a valorar com a positius o negatius segons com siguin representats en el relat i, sobretot, segons el grau de satisfacció que li proporcionin.

Per això, és necessari que, en la mesura del possible, no s'associï un mal comportament al protagonista o, en altres paraules, al personatge “bo”. Malauradament, en més d'una ocasió la protagonista Peppa és qui dona peu a valors de falta d'ètica moral, que majoritàriament tenen a veure amb la discriminació. Per resoldre-ho, es podria donar més protagonisme a d'altres personatges com el seu germà o als seus pares, generalment més tolerants, i així desaprovar certes actituds de Peppa pel fet que l'espectador també tindria un vincle emotiu amb els altres personatges.

No obstant, *Peppa Pig* és el programa televisiu que més varietat de valors transmet, i molts d'ells especialment recomanats per als nens/es preescolars. L'amistat és el fil que fa moure pràcticament tots els relats de la sèrie i, molt sovint, estan relacionats amb la cooperació, el compartir, el coneixement, etc. A més, *Peppa Pig* té un component que les altres dues sèries no tenen: el lligam familiar. La realitat del petit espectador compren les relacions d'amistat, és cert, però també i, amb molta importància, les familiars, i *Peppa Pig* n'és conscient. Ambdues relacions són compatibles i, el més rellevant, són mostrades com a positives en tant que cada una transmet bons valors.

En aquest sentit, és sorprenent veure com ni a *Dora la Exploradora* ni a *Pocoyó* apareix cap figura familiar. Si bé són considerades sèries que ajuden a l'infant a superar el seu dia a dia, a enfrontar-se amb situacions quotidianes, es descuiden un pilar fonamental. En certa manera, podria ser fruit de la progressiva dissolució de la unió familiar, encasellada a la societat contemporània, que prima les necessitats individuals per sobre de les socials o, fins i tot, familiars. Dora i Pocoyó són personatges “abandonats”, mancats de referents familiars. El narrador i els seus amics substitueixen aquestes figures, i la lliçó és que poden tirar endavant sense elles, però el fet de no referir-s'hi en cap moment es desajusta de la realitat de l'infant.

A aquest aspecte s'hi suma el fet que tots els amics de Dora i Pocoyó són animals, malgrat que ells siguin de gènere humà. És una qüestió que ha sorgit arran de l'anàlisi dels personatges de les sèries infantils preescolars i, que en aquestes conclusions, es suggereix com una futura línia d'investigació, ja que segons l'estudi dut a terme en aquest treball tan sols es podrien formular hipòtesis, però no donar-hi una resposta.

D'altra banda, i tenint en compte els estudis cercats entorn la comunicació infantil, s'ha demostrat la importància que els programes televisius no continguin situacions violentes o de caire sexual i que, si es donava el cas, fossin explicades i representades adequadament. En el cas de *Pocoyó* i *Peppa Pig* no s'ha detectat cap d'aquests valors. A *Dora la Exploradora* sí, concretament quan un dels personatges antagonistes intenta robar als protagonistes. Aquesta situació violenta és representada de forma idònia per dos motius: pel fet que és el "personatge dolent" qui roba (i l'infant més fàcilment ho percebrà com una situació no plaent) i perquè la violència és evitada gràcies a la comunicació, és a dir, es premia el poder de la força verbal per sobre de la física.

Si s'hagués de fer una puntuació sobre les tres sèries analitzades en relació els seus valors, totes elles aprovarien, i és que el fet de dirigir-se a un públic preescolar s'evidencia perquè es transmeten valors recomanats per a la infància. La solidaritat i el coneixement són dos dels valors més freqüents en aquest tipus de sèrie, però també el respecte per el medi ambient i la natura i els valors ètics i socials. No obstant, hi ha cert valors que pràcticament no apareixen en cap de les tres sèries, com és el cas de la promoció d'actituds cíviques, o en el cas de *Peppa Pig* i *Pocoyó* no es potencia la responsabilitat i l'esforç.

Amb tot, *Dora la Exploradora*, *Peppa Pig* i *Pocoyó* contenen elements que permeten classificar-les com a sèries infantils adequades a un públic preescolar. Gràcies a l'anàlisi s'han pogut valorar qüestions que ajudarien a millorar aquest tipus de programes, com ara que podrien exprimir en major mesura elements que són adequats per al seu *target* (bàsicament a nivell de narració i forma visual i sonora) però que, en canvi, no estan suficientment potenciats. A més, caldria eliminar aquells valors que, d'entrada, són desfavorables per als infants (com per exemple la intolerància) i que no són castigats o desaprovats ni pels personatges ni pel tractament formal de la sèrie.

6. Bibliografia

Anderson, D. R., i Pempek, T. A. (2005). Television and Very Young Children. *American Behavioral Scientist*, 48, p.504-522. doi: 10.1177

Andréu Abela, J. (2002). Las técnicas de análisis de contenido: una revisión actualizada. *Fundación Centro de Estudios Andaluces*, Sevilla. Recuperat 30 maig 2013, a <http://public.centrodeestudiosandaluces.es/pdfs/S200103.pdf>

Alonso, M., Matilla, L., Vázquez, F. (1995). *Teleniños públicos, teleniños privados*. Madrid: Ediciones de la Torre.

Consell de l'Audiovisual de Catalunya (2007). Continguts adreçats a nens/es i nenes en edat preescolar. Document intern de l'Àrea de Continguts del CAC, no publicat, basat en *Instrucció general del CAC sobre protecció de la infància i l'adolescència, senyalització orientativa i dret a la informació*. DOGC núm. 5037 – 28.12.2007

Corporación RTVE (2011). *Código de autorregulación para la defensa de los derechos del menor en los contenidos audiovisuales, conexos, interactivos y de información en línea de la Corporación RTVE*. Madrid: IORTV. <http://codigodeautorregulacion.rtve.es/>

Courage, Mary L., i Setliff, A. E. (2010). When babies watch television: Attention-getting, attention-holding, and the implications for learning from video material. *Developmental Review*, Departament of Psychology, Memorial University, St John's, NL, Canada. Vol 30, pp.220-238, doi: 10.1016

De la Huerta, M. (25 abril 2010). Un buen programa infantil tiene que transmitir valores a los niños. *La Opinión de A Coruña*. Recuperat 30 maig 2013, a <http://www.laopinioncoruna.es/sociedad/2010/04/25/victor-m-lopez--buen-programa-infantil-debe-transmitir-valores-ninos/378809.html>

Domínguez Aguila, C. L., i Schade Yankovic, N. I. (2005). El niño preescolar como telespectador. *Comunicar: Revista Científica Iberoamericana de Comunicación y Educación*, Vol. 15(25). Recuperat 15 abril 2013, a <http://www.revistacomunicar.com/verpdf.php?numero=25&articulo=25-2005-058>

Ente Público Radiotelevisión Española. Consejo de Administración (2006). *Principios básicos de la programación: Corporación RTVE*. Madrid: IORTV

Espinar Ruiz, E. (2006). Imágenes y estereotipos de género en la programación y en la publicidad infantil Análisis cuantitativo. *Revista Latina de Comunicación Social*, 61, vol.9. La Laguna (Tenerife). Recuperat 23 maig de 2013, a http://www.ull.es/publicaciones/latina/200614Espinar_Ruiz.htm

Feria Moreno, A. (1995). Educación en valores y medios de comunicación. *Comunicar: Revista Científica Iberoamericana de Comunicación y Educación*, núm.4. Recuperat 15 abril 2013, a <http://www.revistacomunicar.com/pdf/comunicar9.pdf>

Fernández Gómez, E. (2012). La programación infantil y juvenil de la televisión pública española: ¿oferta generalista o temática? El paso de La2 a Clan TVE. *Estudios sobre el Mensaje Periodístico*, Vol.18, núm. especial octubre, p.313-323, doi: 10.5209

Fernández Martínez, Á., i López de Ayala López, M. C. (2011). Televisión e infancia: cinco años después del código de autorregulación. *Revista Latina de Comunicación Social*, 66. La Laguna (Tenerife): Universidad de La Laguna, pp.31-62, doi: 10.4185.

Ferrés Prats, J. (1995). Televisión, espectáculo y educación. *Comunicar: Revista Científica Iberoamericana de Comunicación y Educación*, Issue 4, pp.37-41. Recuperat 15 abril 2013 a <http://rabida.uhu.es/dspace/bitstream/handle/10272/724/b15346717.pdf?sequence=1>

Ferrés Prats, J. (2003). Educación en medios y competencia emocional. Dins Revista Iberoamericana de educación, *Escuelas y medios de comunicación*, ISSN-e 1022-6508, nº32, p.49-69. Recuperat 10 juny 2013 a <http://www.rieoei.org/rie32a03.pdf>

Ferrés Prats, J., i Vives, Marta (2007). La violencia mediática, ¿causa o efecto?. Dins Yubero, Santaigo (ed.), *Convivir con la violencia*, p.87-98. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha.

García Vega, R., i Torres Martín, C. (2009). El vínculo infancia-televisión en la sociedad actual. Análisis de la programación televisiva infantil española. *Enseñanza & Teaching: Revista interuniversitaria de didáctica*, Ediciones Universidad de Salamanca Enseñanza, nº27, 2, 2009, p.103-122, ISSN 0212-5374.

Mancipas Chávez, R., García Orta, M. J., i Reig, R. (2010). El discurso de poder en los dibujos animados. Una propuesta teórica y metodológica. Recuperat 25 abril 2013, a <http://www.aeic2010malaga.org/upload/ok/370.pdf>

Marta, C. (2005). *La Televisión en la mirada de los niños*. Madrid: Fragua.

Montoya, N. (2006). Propuesta de un método de análisis de productos audiovisuales. Dins *Propuesta de un método de análisis de productos audiovisuales para usar en la escuela*. Salamanca: Actas del IV Congreso Internacional Publicaciones Universidad de Salamanca

Moreno García, L. (2008). La transmisión de valores en los programas. *Comunicar: Revista Científica de Educomunicación*; nº 31, v. XVI, p.411-415, doi: 10.3916.

Moreno, M. D. (2009). La TDT impulsa la multiplicación de canales infantiles (article en línia). EDUTEC, Revista Electrónica de Tecnología Educativa, núm.28. Recuperat 23 maig 2013, a <http://edutec.rediris.es/revelec2/revelec28/>

Moyer-Gusé, E., i Riddle, K. (2010). *El impacto de los medios de comunicación en la infancia: guía para padres y educadores*. UOC: Agesta.

Muñoz Saldaña, M., i Mora-Figueroa Monfort, B. (2007). La correulación: nuevos compromisos y nuevos métodos para la protección del menor de los contenidos televisivos. El caso holandés. *La ética y el derecho de la información en los tiempos del postperiodismo*, pp.421-438. Universidad de Navarra. Recuperat 23 maig 2013, a <http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2539906>

Oliva, M. (2010). *Disciplinar la realitat. Narratives, models i valors dels realitats de la transformació*. Tesis doctoral no publicada, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona.

Rajadell Puiggròs, N., Pujol, M. A., i Violant Holz, V. (2005). Los dibujos animados como recurso de transmisión de los valores educativos y culturales. *Comunicar: Revista científica iberoamericana de comunicación y educación*, ISSN 1134-3478, nº25, 2. Recuperat 23 maig 2013, a <http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2929037>

Solé, I. (1996). Les pràctiques educatives familiars. Dins C.Coll. *Les pràctiques educatives com a contextos de desenvolupament*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.

Souza, M. D. (2011). Preescolares y televisión. Consejo Nacional de Televisión 2011, Departamento de trabajo.

Vázquez Barrio, T. (2009). Evaluación de la calidad de la programación infantil de las televisiones generalistas españolas. *Revista Latina de Comunicación Social* (article en línia), vol.12, núm.64, 2009, pp.844-861. Recuperat 15 abril 2013, a <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=81911786067>

Vázquez Barrio, T. (2011). Educación informal. Configuración y valores de los protagonistas infantiles (artículo en línea). *Edutec-e. Revista Electrónica de Tecnología Educativa*, núm.35. Recuperat 20 maig 2013, a <http://edutec.rediris.es/revelec2/revelec35/>

William Bult, J. (2009). Televisión para preescolares. Dins *Alcance y responsabilidad de la sociedad civil con la primera infancia* pp.166-173 en el si del Fòrum Mundial de Grups de treball per la Primera Infància Societat-Civil. Colombia, 1 al 7 de novembre de 2009.

7. Annexes

Annex 1. Consum mitjà televisiu de nens de 4 a 12 anys a Espanya

Aquesta taula mostra les dades sobre la mitjana de consum televisiu de nens de 4 a 12 anys a nivell espanyol, i segons dades de Kantar Media. No s'han pogut obtenir dades de nens menors de 4 anys perquè Kantar Media mesura l'audiència a partir dels 4 anys. Les xifres d'audiència fan referència a un mes en concret, el març de 2013, i segons el consum d'entre setmana i del cap de setmana.

Mitjana del consum televisiu infantil (4-12 anys i a nivell espanyol)			
Període mensual	Període setmanal	En minuts	En hores
Març 2013	Entre setmana	149	2 hores i 30 minuts
	Cap de setmana	190	3 hores i 10 minuts

Annex 2. Document intern del Consell Audiovisual de Catalunya

Basat en *Instrucció general del CAC sobre protecció de la infància i l'adolescència, senyalització orientativa i dret a la informació*. DOGC núm. 5037 – 28.12.2007

Continguts adreçats a nens/es i nenes en edat preescolar

Una de les categories d'edat establertes pel Consell de l'Audiovisual per a la classificació de la programació és la dels espais ***Especialment recomanats per a la infància***. Tot i que els programes inclosos dins d'aquesta categoria no es defineixen com a programes adreçats específicament a menors de determinada edat, en general es pot considerar que són equivalents als destinats a preescolars.

Així, els programes qualificats com a *Especialment recomanats per a la infància* han de presentar una absència total d'actes violents, d'escenes amb contingut sexual o eròtic que no tinguin un caràcter educatiu o pedagògic, de situacions susceptibles de provocar por o angoixa, del consum, mostra o menció de qualsevol tipus de drogues, de comportaments discriminatoris, racistes o xenòfobs i d'expressions grolleres.

D'altra banda, han d'utilitzar un llenguatge comprensible pels infants i contenir una descripció de comportaments positius i, sempre que n'apareguin de negatius, han de mostrar-ne els efectes amb una visió crítica.

Així, entre els valors que aquest tipus de programes haurien d'impulsar – i els contravalors corresponents, que caldria evitar – es troben:

1. ***Solidaritat***: compromís voluntari per promoure el benestar dels altres. Resolució dels conflictes a través de la col·laboració i la cooperació.

Insolidaritat: egoisme, actitud polaritzada cap als propis interessos; no tenir en compte les necessitats dels altres.

2. ***Tolerància***: disposició a admetre en els altres una manera de pensar, d'obrar, d'ésser, diferent de la nostra. Respecte a la pluralitat ideològica, lingüística, cultural o racial.

Intolerància: infravaloració per raó de raça, ètnia, cultura, sexe, etc.

3. **Actituds cíviques:** respecte als drets i llibertats fonamentals. Esperit crític, didàctica o promoció de la democràcia.

Actituds incíviques: autoritarisme, visió jeràrquica, corrupció, suborns, xantatges, actes delictius.

4. **Valors d'ètica personal:** bondat, prudència, humilitat, modèstia, sinceritat, veracitat, honradesa, honestat, justícia, etc.

Falta d'ètica personal: maldat, imprudència, arrogància, falsedat, injustícia, etc.

5. **Respecte vers el medi ambient:** actituds que denotin un encaix harmoniós amb la natura. Conductes responsables amb el medi ambient.

Menyspreu vers el medi ambient: atemptats contra la natura, destrucció del paisatge.

6. **Promoció d'hàbits o actituds saludables:** èmfasi en activitats que afavoreixen un benestar físic o mental o d'higiene (menjar equilibrat, promoció de l'esport fora de competició...).

Promoció d'hàbits o actituds perjudicials per a la salut: incitació al consum de productes perniciosos per a la salut o a actituds i hàbits insans.

7. **Responsabilitat i esforç:** capacitat de compromís personal, sentit del deure.

Irresponsabilitat i peresa: esquivar les obligacions i les responsabilitats. No implicar-se en res.

8. **Coneixement:** curiositat o afany de saber. Ciència, inventiva, reflexió.

Irreflexió: rebuig del coneixement i la ciència.

9. **Valors socials:** amistat, lleialtat, compassió, benevolència, amor.

Contravalors socials: enemistat, deslleialtat, despietat, duresa de cor, maldat, odi.

Annex 3. Quota de pantalla mensual de Clan TVE del 2007 al 2013 (xifres en percentatge)

	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre	Mitjana anual
2007	1,3	2,0	1,8	1,9	1,9	2,1	2,6	2,9	3,0	3,0	3,5	3,4	2,4
2008	3,1	3,4	2,6	3,1	4,2	4,8	3,9	3,3	3,5	3,1	3,3	3,0	3,4
2009	2,8	2,8	2,7	2,8	2,6	2,9	3,4	3,4	3,8	3,8	4,2	4,6	3,3
2010	2,5	2,5	2,7	3,1	3,2	3,5	3,9	4,1	3,6	3,1	3,1	3,4	3,2
2011	3,3	3,2	3,5	3,4	3,2	3,5	3,4	3,4	3,3	2,9	2,6	2,7	3,2
2012	2,5	2,4	2,3	2,4	2,4	2,5	2,8	2,6	2,7	2,6	2,4	2,6	2,5
2013	2,3	2,4	2,2	2,3	2,3	-	-	-	-	-	-	-	-

Font: Elaboració pròpia segons dades de TNS

Annex 4. Fitxa tècnica de les sèries infantils preescolars de Clan TVE (emeses a maig de 2013)

Sèrie	Edat	Producció	Productora	Any creació	Durada cap.	Temporades	Total capítols
<i>Dora la Exploradora</i>	3-6	EUA, Mèxic	Mattel	2000	30 min	8	157
<i>El pequeño reino de Ben y Holly</i>	3-6	Anglaterra	Astley Baker Davies	2009	11 min	2	63
<i>Jelly Jam</i>	4-6	Espanya	Carolina Matas	2011	11 min	3	78
<i>Los Lunis</i>	3-5	Espanya	TVE	2003	2 min	-	-
<i>Peppa Pig</i>	2 +	Anglaterra	Astley Baker Davies	2004	5 min	4	209
<i>Pocoyó</i>	4-5	Espanya	Zinkia Entertainment	2005	7 min	2	104
<i>Todo es Rosie</i>	3-6	Anglaterra	BBC - CBeebies	2010	11 min	-	-
<i>Zoobabu</i>	3-6	Espanya / Catalunya	BRB Internacional, Screen 21, IMAGE IN, Televisió Catalunya	2011	2 min	1	104
<i>Wow Wow Wubbzy</i>	6	EUA	Bolder Media	2006	15 min	2	72

Nota: S'han senyalat en color gris les sèries infantils preescolars analitzades en el treball.

Annex 5. Programació de Clan TVE durant la setmana del 30 de maig al 5 de juny de 2013

5.1. Graells de programació diària de Clan TVE durant la setmana del 30 de maig al 5 de juny 2013

Programació Clan - Dijous 30 de maig 2013					
Matí/migdia		Tarda		Nit	
6.10	Ray Cósmico Quantum	13.04	Scan2 Go	20.08	Las tortugas ninja
6.31	El pequeño reino de Ben y Holly	13.28	Pokémon	20.30	Bob Esponja
6.53	Canimals	13.49	iCarly	20.53	Bob Esponja
7.00	Todo es Rosie	14.13	iCarly	21.13	Fanboy y Chum Chum
7.11	Todo es Rosie	14.36	Las tortugas ninja	21.37	Bob Esponja
7.22	Peppa Pig	14.58	Bob Esponja	22.00	iCarly
7.41	Dora la Exploradora	15.21	Fanboy y Chum Chum	22.25	iCarly
8.06	Bob Esponja	15.45	El pequeño reino de Ben y Holly	22.48	Las tortugas ninja
8.29	Fanboy y Chum Chum	16.07	Dora la Exploradora	23.10	Embrujadas
8.53	Las tortugas ninja	16.31	Zoobabu	23.52	Smallville
9.15	Los Lunnis	16.34	Wow Wow Wubbzy		
9.26	El pequeño reino de Ben y Holly	16.57	Todo es Rosie		
9.47	Mundo Pocoyó	17.08	Todo es Rosie		
10.13	Zoobabu	17.20	Peppa Pig		
10.15	Arthur	17.39	El pequeño reino de Ben y Holly		
10.39	Peppa Pig	18.01	Chicken Town		
10.58	Wow Wow Wubbzy	18.10	iCarly		
11.21	El ti vivo mágico	18.34	Hover Champs		
11.32	Ray Cósmico Quantum	18.58	Pokémon		
11.53	Fanboy y Chum Chum	19.20	Monsuno		
12.17	Las tortugas ninja	19.42	Dinofroz		
12.39	Dinofroz				

Programació Clan - Divendres 31 de maig 2013					
Matí/migdia		Tarda		Nit	
6.17	Ray Cósmico Quantum	13.05	Scan2 Go	20.11	Las tortugas ninja
6.38	El pequeño reino de Ben y Holly	13.29	Pokémon	20.33	Bob Esponja
7.00	Todo es Rosie	13.50	iCarly	20.56	Bob Esponja
7.11	Todo es Rosie	14.17	iCarly	21.18	Fanboy y Chum Chum
7.22	Peppa Pig	14.39	Las tortugas ninja	21.42	Bob Esponja
7.41	Dora la Exploradora	15.02	Bob Esponja	22.05	iCarly
8.06	Bob Esponja	15.24	Fanboy y Chum Chum	22.28	iCarly
8.28	Fanboy y Chum Chum	15.48	El pequeño reino de Ben y Holly	22.51	Las tortugas ninja
8.52	Las tortugas ninja	16.10	Dora la Exploradora	23.13	Embrujuadas
9.16	Los Lunnis	16.35	Zoobabu	23.53	Smallville
9.27	El pequeño reino de Ben y Holly	16.37	Wow Wow Wubbzy		
9.49	Mundo Pocoyó	17.00	Todo es Rosie		
10.14	Zoobabu	17.12	Todo es Rosie		
10.16	Arthur	17.23	Peppa Pig		
10.40	Peppa Pig	17.42	El pequeño reino de Ben y Holly		
10.58	Wow Wow Wubbzy	18.03	Chicken Town		
11.21	El tió vivo mágico	18.12	iCarly		
11.32	Ray Cósmico Quantum	18.37	Hover Champs		
11.54	Fanboy y Chum Chum	19.01	Pokémon		
12.17	Las tortugas ninja	19.23	Montuno		
12.39	Dinofroz	19.45	Dinofroz		

Programació Clan – Dissabte 1 de juny de 2013					
Matí/migdia		Tarda		Nit	
6.05	Pokémon	13.03	Fanboy y Chum Chum	20.15	Fanboy y Chum Chum
6.25	Todo es Rosie	13.26	Fanboy y Chum Chum	20.38	Fanboy y Chum Chum
6.36	El pequeño reino de Ben y Holly	13.50	Pokémon	21.01	Fanboy y Chum Chum
7.00	Peppa Pig	14.11	Las tortugas ninja	21.25	Cine
7.19	Peppa Pig	14.33	Las tortugas ninja	22.50	iCarly
7.38	Todo es Rosie	14.55	Bob Esponja	23.12	iCarly
7.49	Todo es Rosie	15.18	Bob Esponja	23.45	iCarly
8.00	Los Lunnis	15.41	Bob Esponja		
8.15	Wow Wow Wubbzy	16.05	Cine		
8.37	Wow Wow Wubbzy	17.25	Jelly Jamm		
9.00	Mundo Pocoyó	17.37	Jelly Jamm		
9.25	El pequeño reino de Ben y Holly	17.50	Hover Champs		
9.47	El pequeño reino de Ben y Holly	18.15	Dinofroz		
10.10	Dora la Exploradora	18.39	Dinofroz		
10.34	Dora la Exploradora	19.05	Las tortugas ninja		
11.00	Peppa Pig	19.28	Las tortugas ninja		
11.19	Peppa Pig	19.51	Las tortugas ninja		
11.38	Peppa Pig				
12.00	El pequeño reino de Ben y Holly				
12.20	El pequeño reino de Ben y Holly				
12.40	Fanboy y Chum Chum				

Programació Clan – Diumenge 2 de juny de 2013					
Matí/migdia		Tarda		Nit	
7.00	Peppa Pig	13.02	Dino Tren	20.20	Bob Esponja
7.19	Peppa Pig	13.30	Pokémon	20.40	Bob Esponja
7.38	Todo es Rosie	13.52	Pokémon	21.03	Bob Esponja
7.49	Los Lunnis	14.15	Fanboy y Chum Chum	21.25	Cine
8.00	Wow Wow Wubbzy	14.37	Fanboy y Chum Chum	22.45	Las tortugas ninja
8.23	Wow Wow Wubbzy	15.00	Bob Esponja	23.08	Las tortugas ninja
8.46	Wow Wow Wubbzy	15.20	Bob Esponja	23.31	Las tortugas ninja
9.10	Mundo Pocoyó	15.42	Bob Esponja	23.55	Dinofroz
9.35	Dora la Exploradora	16.05	Cine		
9.59	Dora la Exploradora	17.30	Jelly Jamm		
10.23	Dora la Exploradora	17.42	Jelly Jamm		
10.50	Peppa Pig	17.55	Dinofroz		
11.09	Peppa Pig	18.19	Dinofroz		
11.30	El pequeño reino de Ben y Holly	18.45	Las tortugas ninja		
11.51	El pequeño reino de Ben y Holly	19.07	Las tortugas ninja		
12.12	El pequeño reino de Ben y Holly	19.30	Fanboy y Chum Chum		
12.35	Dino Tren	19.53	Fanboy y Chum Chum		

Programació Clan – Dilluns 3 de juny 2013					
Matí/migdia		Tarda		Nit	
7.00	Todo es Rosie	13.05	Scan2 Go	20.05	Las tortugas ninja
7.10	Todo es Rosie	13.30	Pokémon	20.25	Bob Esponja
7.20	Peppa Pig	13.50	iCarly	20.50	Bob Esponja
7.40	Dora la Exploradora	14.15	iCarly	21.10	Fanboy y Chum Chum
8.05	Bob Esponja	14.35	Las tortugas ninja	21.35	Bob Esponja
8.30	Fanboy y Chum Chum	14.55	Bob Esponja	22.00	iCarly
8.55	Las tortugas ninja	15.20	Fanboy y Chum Chum	22.25	iCarly
9.15	Los Lunnis	15.45	El pequeño reino de Ben y Holly	22.45	Las tortugas ninja
9.28	El pequeño reino de Ben y Holly	16.05	Dora la Exploradora	23.10	Embrujadas
9.49	Mundo Pocoyó	16.29	Zoobabu	23.51	Smallville
10.15	Zoobabu	16.31	Wow Wow Wubbzy		
10.20	Arthur	16.55	La abeja Maya		
10.40	Peppa Pig	17.15	Peppa Pig		
11.00	Wow Wow Wubbzy	17.35	El pequeño reino de Ben y Holly		
11.20	El tio vivo mágico	17.56	Chicken Town		
11.31	Ray Cósmico	18.05	iCarly		
11.55	Fanboy y Chum Chum	18.30	Hover Champs		
12.20	Las tortugas ninja	18.55	Pokémon		
12.40	Dinofroz	19.15	Monsuno		
		19.40	Dinofroz		

Programació Clan – Dimarts 4 de juny 2013					
Matí/migdia		Tarda		Nit	
6.05	Pokémon	13.05	Scan2 Go	20.05	Las tortugas ninja
6.25	El tio vivo mágico	13.30	Pokémon	20.25	Bob Esponja
6.36	El pequeño reino de Ben y Holly	13.50	iCarly	20.50	Bob Esponja
7.00	La abeja Maya	14.15	iCarly	21.10	Fanboy y Chum Chum
7.20	Peppa Pig	14.35	Las tortugas ninja	21.35	Bob Esponja
7.40	Dora la Exploradora	14.55	Bob Esponja	22.00	iCarly
8.05	Bob Esponja	15.20	Fanboy y Chum Chum	22.25	iCarly
8.30	Fanboy y Chum Chum	15.45	El pequeño reino de Ben y Holly	22.45	Las tortugas ninja
8.55	Las tortugas ninja	16.05	Dora la Exploradora	23.10	Embrujaadas
9.15	Los Lunnis	16.29	Zoobabu	23.50	Smallville
9.28	El pequeño reino de Ben y Holly	16.31	Wow Wow Wubbzy		
9.49	Mundo Pocoyó	16.55	La abeja Maya		
10.15	Zoobabu	17.15	Peppa Pig		
10.20	Arthur	17.35	El pequeño reino de Ben y Holly		
10.40	Peppa Pig	17.56	Chicken Town		
11.00	Wow Wow Wubbzy	18.05	iCarly		
11.20	El tio vivo mágico	18.30	Hover Champs		
11.31	Ray Cósmico	18.55	Pokémon		
11.55	Fanboy y Chum Chum	19.15	Monsuno		
12.20	Las tortugas ninja	19.40	Dinofroz		
12.40	Dinogroz				

Programació Clan – Dimecres 5 de juny 2013					
Matí/migdia		Tarda		Nit	
6.05	Pokémon	13.02	Scan2 Go	20.05	Las tortugas ninja
6.24	El tio vivo mágico	13.28	Pokémon	20.25	Bob Esponja
6.39	El pequeño reino de Ben y Holly	13.48	iCarly	20.50	Bob Esponja
7.05	La abeja Maya	14.13	iCarly	21.12	Fanboy y Chum Chum
7.24	Peppa Pig	14.32	Las tortugas ninja	21.35	Bob Esponja
7.45	Dora la Exploradora	14.55	Bob Esponja	22.00	iCarly
8.05	Bob Esponja	15.22	Fanboy y Chum Chum	22.25	iCarly
8.30	Fanboy y Chum Chum	15.48	El pequeño reino de Ben y Holly	22.45	Las tortugas ninja
8.52	Las tortugas ninja	16.05	Dora la Exploradora	23.12	Embrujaadas
9.15	Los Lunnis	16.31	Zoobabu	23.50	Smallville
9.28	El pequeño reino de Ben y Holly	16.33	Wow Wow Wubbzy		
9.49	Mundo Pocoyó	16.57	La abeja Maya		
10.12	Zoobabu	17.19	Peppa Pig		
10.23	Arthur	17.36	El pequeño reino de Ben y Holly		
10.45	Peppa Pig	17.56	Chicken Town		
11.05	Wow Wow Wubbzy	18.05	iCarly		
11.22	El tio vivo mágico	18.31	Hover Champs		
11.34	Ray Cósmico	18.56	Pokémon		
11.55	Fanboy y Chum Chum	19.15	Monsuno		
12.23	Las tortugas ninja	19.40	Dinofroz		
12.50	Dinogroz				

Nota: Totes les graelles de programació han estat consultades a la pàgina oficial de Clan TVE - <http://www.rtve.es/infantil/>

S'han ressaltat en gris les sèries infantils preescolars analitzades.

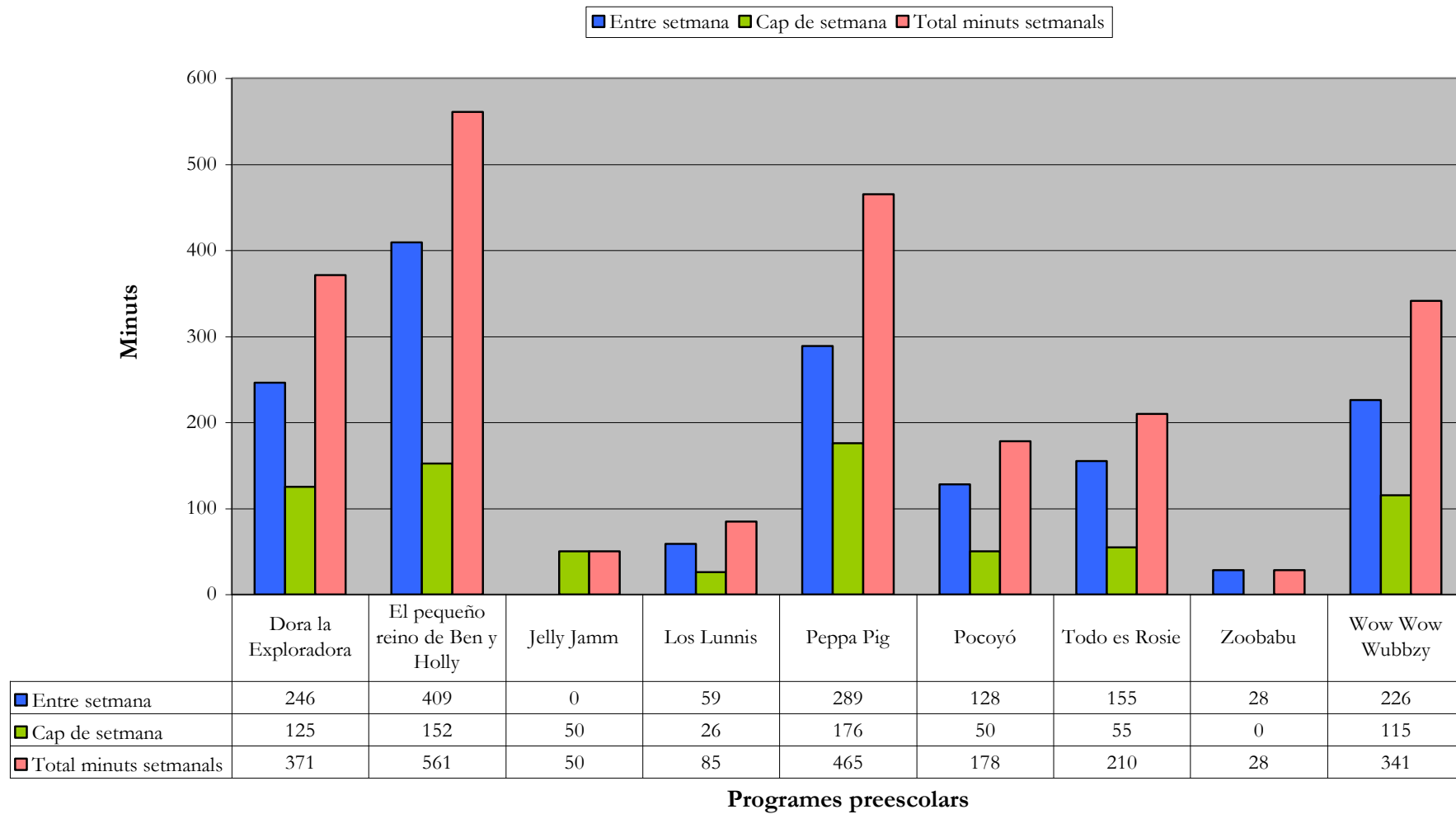
5.2. Recompte de minuts diaris i setmanals de les sèries infantils preescolars de Clan TVE (setmana 30 maig a 5 juny 2013)

Les següents taules han estat elaborades a partir de l'annex 5.1., és a dir, s'han agafat les graelles de programació de la setmana del 30 de maig al 5 de juny del 2013 i s'han comptabilitzat els minuts emesos diàriament per cada sèrie infantil preescolar, així com el nombre total de capítols emesos.

	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
<i>Dora la Exploradora</i>	49 minuts	49	49	49	50	50	75
<i>El pequeño reino de Ben y Holly</i>	62	86	87	87	87	87	65
<i>Jelly Jamm</i>	0	0	0	0	0	25	25
<i>Los Lunnis</i>	13	13	11	11	11	15	11
<i>Peppa Pig</i>	60	60	56	57	56	98	78
<i>Pocoyó</i>	26	26	25	26	25	25	25
<i>Todo es Rosie</i>	20	22	23	45	45	33	22
<i>Zoobabu</i>	7	7	5	5	4	0	0
<i>Wow Wow Wubbzy</i>	44	44	46	46	46	45	70

	Entre setmana	Cap de setmana	Total minuts	Nombre capítols	Minut per capítol
<i>Dora la Exploradora</i>	246	125	371	12	30 min/cap
<i>El pequeño reino de Ben y Holly</i>	409	152	561	51	11 min/cap
<i>Jelly Jamm</i>	0	50	50	4	11 min/cap
<i>Los Lunnis</i>	59	26	85	6	
<i>Peppa Pig</i>	289	176	465	93	5 min/cap
<i>Pocoyó</i>	128	50	178	25	7 min/cap
<i>Todo es Rosie</i>	155	55	210	19	11 min/cap
<i>Zoobabu</i>	28	0	28	8	2 min/cap
<i>Wow Wow Wubbzy</i>	226	115	341	23	15 min/cap

Minuts setmanals dels programes preescolars de Clan TVE (setmana 30/05 a 05/06)

Annex 6. Dades d'audiència de les sèries infantils preescolars de Clan

Audiència mitjana Clan TVE					
Concepte	Període	Share 4-12 (percentatge)	Milers 4-12 d'espectadors	Share total població	Milers total població
Dora la Exploradora (cap de setmana, 35 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	23.2	162	8.2	349
Dora la Exploradora (sobretaula, 44 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	15.4	108	2.0	268
Dora la Exploradora (sobretaula, cap de setmana, 1 emissió)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	13.2	89	2.9	285
Dora la Exploradora (matí, 12 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	26.3	58	5.6	170
Dora la Exploradora (despertador, 73 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	33.4	80	9.7	160
Dora la Exploradora (despertador cap de setmana, 13 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	22.1	48	6.4	105
El pequeño reino de Ben y Holly (matí cap de setmana, 40 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	26.7	206	8.9	398
El pequeño reino de Ben y Holly (33 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	17.4	126	2.5	316
El pequeño reino de Ben y Holly (matí, 46 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	24.7	33	3.8	106
El pequeño reino de Ben y Holly (despertador cap setmana, 31 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	26.1	13	5.3	37
El pequeño reino de Ben y Holly (despertador, 55 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	32.5	8	3.3	22
Jelly Jamm (42 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	15.1	89	2.0	239
Jelly Jamm (despertador cap de setmana, 17 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	22.3	12	4.4	37
Jelly Jamm (despertador, 38 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	33.2	14	4.0	34
Peppa Pig (cap de setmana, 35 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	28.8	218	8.6	429
Peppa Pig (38 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	19.2	117	2.6	312
Peppa Pig (accés sobretaula cap de setmana, 6 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	22.4	140	3.9	298
Peppa Pig (matí, 41 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	28.4	41	4.2	129
Peppa Pig (despertador, 54 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	43.7	54	8.9	103
Peppa Pig (despertador cap de setmana, 19 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	25.3	6	4.4	27
Pocoyó (cap de setmana, 2 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	26.7	201	11.2	382
Mundo Pocoyó (matí cap de setmana, 2 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	20.0	94	6.9	188
Pocoyó (12 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	17.2	28	3.6	100
Mundo Pocoyó (matí, 9 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	20.7	19	3.4	88
Todo es Rosic (matí cap de setmana, 6 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	17.8	153	7.1	330
Todo es Rosic (19 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	17.1	119	2.5	321
Todo es Rosic	1 de gener – 28	20.3	28	3.0	91

(matí, 21 emissions)	d'abril de 2013				
<i>Todo es Rosie</i> (despertador, 11 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	26.7	2	2.5	14
<i>Todo es Rosie</i> (despertador cap de setmana, 2 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	0.0	0	1.3	7
<i>Wow Wow Wubbzy</i> (11 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	18.6	103	2.1	257
<i>Wow Wow Wubbzy</i> (repetició despertador, 6 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	26.8	68	7.4	127
<i>Wow Wow Wubbzy</i> (repetició, 9 emissions)	1 de gener – 28 d'abril de 2013	22.8	32	2.8	85

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Kantar Media (accés a les dades gràcies a Reinald Besalú, investigador i docent a la facultat de comunicació de la Universitat Pompeu Fabra)

Annex 7. Llistat dels capítols analitzats

Dora la Exploradora

Capítol 1x01: La leyenda del pollo gigante

Capítol 1x02: No te pierdas

Capítol 1x03: ¿Qué es ese ruido?

Capítol 1x04: Vamos a la playa

Capítol 1x05: A todos nos gusta el helado

Capítol 1x06: El tren chup chup

Capítol 1x07: La isla del tesoro

Capítol 1x08: Los tres cerditos

Capítol 1x09: El gran río

Capítol 1x10: Vamos a buscar arándanos

Peppa Pig

Capítol 1x01: El amigo George

Capítol 1x02: Bicicletas

Capítol 1x03: Amiga por carta

Capítol 1x04: Animalitos

Capítol 1x05: Barcos en el estanque

Capítol 1x06: De excursión en el autobús

Capítol 1x07: Bota la pelota

Capítol 1x08: Bricolaje con papá

Capítol 1x09: Canguros

Capítol 1x10: Casitas

Pocoyó

Capítol 1x01: Silencio

Capítol 1x02: Baila Pocoyó

Capítol 1x03: Música maestro

Capítol 1x04: El paraguas

Capítol 1x05: El puzzle misterioso

Capítol 1x06: Regalo para Eli

Capítol 1x07: Estornudo

Capítol 1x08: Muchas pompas

Capítol 1x09: La sorpresa de Pajaroto

Capítol 1x10: Buen barrido